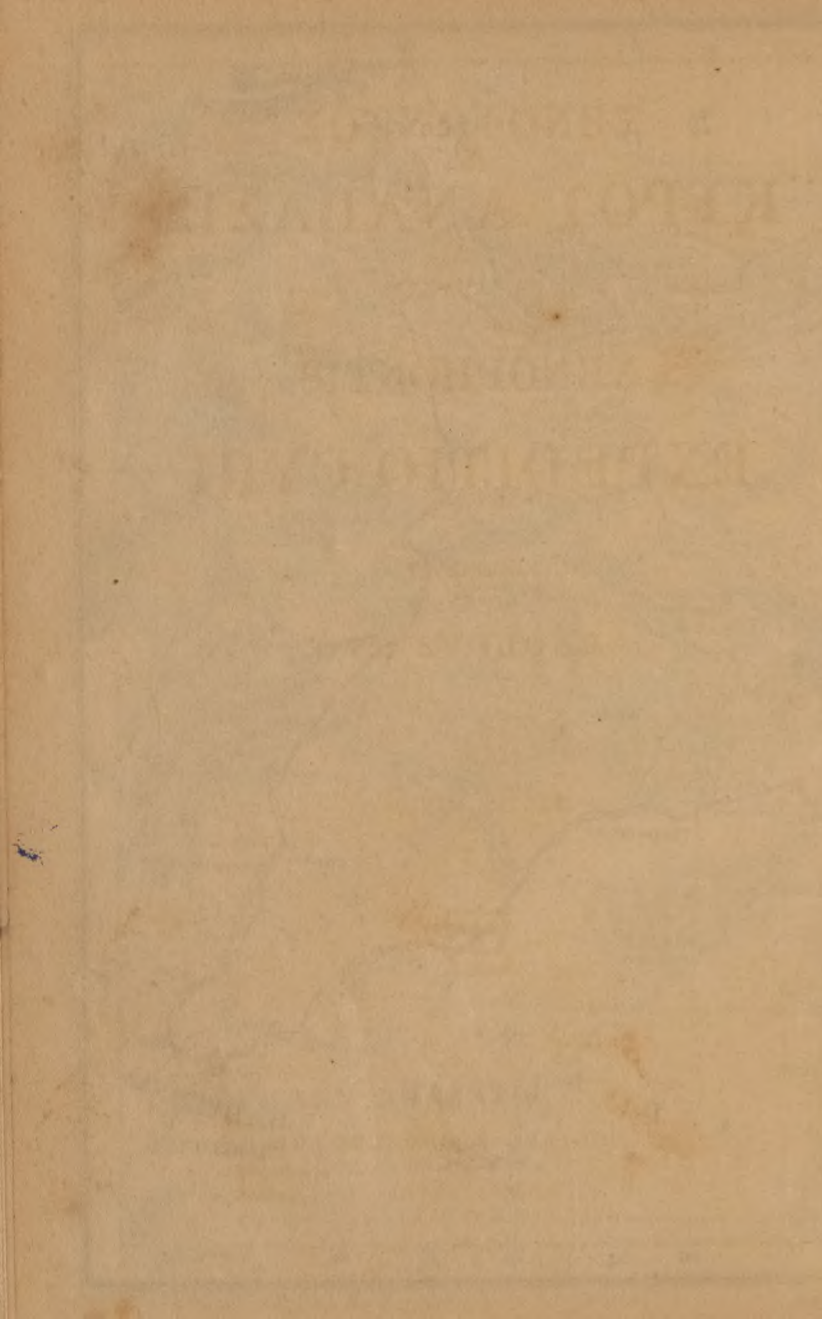

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

XENOPHONTIS
EXPEDITIO CYRI

RECENSUIT

ARNOLDVS HVG

EDITIO MINOR

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXXXVIII.

NOTA EDITORIS.

Minorem hanc editionem, quae in scholarum usum destinata est, mox sequetur maior eaque critica praefatione instructa. In qua ratio reddetur quibus locis a Dindorfiana quarta editione discesserim. Quod cum haud raro factum sit, lectorem interim praemonitum velim, id me fecisse cum virorum doctorum vel meis ipsius coniecturis obsecutum tum accurate a me instituta nova principis omnium codicum C (h. e. Parisini 1640) conlatione nisum. Ex hoc enim fonte gravissimae quaeque mutationes haustae sunt veluti quas in orationem receptas vides I. 9. 16, 17., II. 5. 13., III. 2. 11., III. 2. 13., III. 4. 12., IV. 6. 19. aliis locis. Praeter praefationem criticam editionis maioris singillatim mox agam de rasuris illius codicis, ex quibus sat multa nova elicere mihi contigit, in programme Vniversitatis Turicensis anni huius, cui inscriptum erit: „Commentatio de Xen. Anab. Codice Par. 1640“. Quam dissertationem, tabulis duabus lithographis munitam, venum dabit B. G. Teubnerus bibliopola honestissimus.

Scribebam Turici mense Aprili
anni MDCCCLXXVIII.

A. Hug.

SVMMARIVM EXPEDITIONIS CYRI.

LIB. I.

Cyrus Darii filius a Tissapherne Artaxerxi fratri, ad quem post mortem patris regnum pervenerat, suspectus redditus ab eoque in vincula coniectus vix matris precibus dimissus fuerat. Quam ille rem indigne ferens bellum clam adversus Artaxerxem parat. Ad quod gerendum quo modo et quas sibi copias acquisierit deinceps exponitur (c. 1.). Cum iam maturum esse consilium videretur, quod Tissaphernes perspiciebat regi prodit, contractis copiis ab Sardibus veluti adversus Pisidarum gentem proficiscitur per Lydiam, indeque Phrygiam, ubi novae copiae ei subveniunt. Celaenae urbs. Ibi novum exercitus supplementum advenit, et recens copiarum instituitur. Cum Caystri campum advenissent, debitum stipendium trimestre milites poscunt. Quod eis persolvit Cyrus, opportune accepta ab Cilicium regina, quae istuc venerat, pecunia. Thymbrium urbs et fons Midae. Iter per Lycaoniam et discessus reginae in Ciliciam, quam terram deinde ingrediuntur. Tarsi Cyrus convenit regem Ciliciae Syennesin (c. 2.). Ibi dum diutius moratur, milites perspecto eius consilio imperium renuunt. Sed motum eorum partim Clearchi callida oratio partim Cyri, quamvis etiam tum consilium suum dissimulantis, promissa sedant (c. 3.). Ad confinia Ciliciae cum venissent, classis Cyri cum triginta ex Peloponneso navibus et praefecto Lacedaemonio advenit. Superatis Ciliciae et Syriae quae vocabantur portis in Syriae urbe Myriandro aliquamdiu subsistit. Ibi duo Graecorum

duces aufugiunt. Thapsaci ad Euphratem tandem consilium itineris aperit Cyrus ducibus, idque ut militibus persuadeant rogat. Milites, si stipendium sibi augeatur, secuturos se dicunt. Quae dum aguntur Meno, Cyri benevolentiam captans, cum suis Euphratem traiecit (c. 4.). Iter per Arabiam. Cyri ratio itineris et disciplina. Menonis et Clearchi militum concursus (c. 5.). Orontae nobilis Persae fraus detecta et punita (c. 6.). Iter per Babyloniam. Ibi copiae lustrantur in crastinam pugnam cum rege appropinquante committendam. Cyri ad Graecos oratio. Artaxerxis copiae earumque ductores quattuor (c. 7.). Postero die necopinante Cyro adest rex cum exercitu. Itaque confestim acies instruitur, nec multo post concurritur. Dum Graecorum acies regis copias vincit, Cyrus Artaxerxi occurrit, eoque vulnerato cum fidelissimis cadit (c. 8.). Laudatur (c. 9.). Rex castra Cyri invadit, eiusque barbaras copias fugat, sed ab revertentibus Graecis ipse fugatur (c. 10.).

LIB. II.

Postridie Graeci de caede Cyri certiores facti Ariaeo regnum Persarum offerunt. Ibi adveniunt legati regis arma Graecorum poscentis, quibus fortiter respondet imprimis Clearchus (c. 1.). Redeunt nuncii ad Ariaeum missi, qui detrectans regnum oblatum secum coniungi iubet Graecos domum redituro. Itaque ad eum proficiscuntur. Postquam foedus inter se fecerunt Ariaeus et Graeci, de itinere consultant, quod alia quam qua venerant via instituendum esse decernunt. Postridie progressi paullulum repente regem propinquum comperiunt. Qui ipsis non minus territus (c. 2.) postero die per legatos inducias petit. Eas commeatu promisso tandem impetrat a Clearcho, mittitque qui Graecos in vicos commeatum praebentes deducerent. In quibus dum commorantur Tissaphernes advenit, tanquam Graecis amicus, collocutusque cum Clearcho ad regem redit ut se deducere domum Graecos pateretur rogaturus (c. 3.). Huius

dum reditum exspectant, Graeci et Ariaeus, ad quem Persae ab rege missi ventitabant, sibi suspecti fiunt. Sed Graecorum iram cohibet Clearchus. Iam Tissaphernes redux cum copiis suis iter cum Graecis ingreditur. Mediae murus. Barbarorum metus ne Graeci loca quaedam occuparent. Artaxerxis frater spurius cum magno exercitu regi auxiliaturus Graecis obviam fit. Iter per Mediam (c. 4.). Ad Zapatam fluvium cum subsisterent, Clearchus diuturnarum suspicionum pertaesus Tissaphernem convenit, reditque ad eum postridie comitate viri captus cum quinque ducibus, viginti centurionibus, et ducentis milibus. Horum unus nuncius cladis rediit, caeteri omnes trucidati. Ariaeo ad castra misso, qui arma posceret, Graeci ferociter respondent (c. 5.). Ducum captorum mores describuntur (c. 6.).

LIB. III.

Insecuta nocte luctu metuque torpentibus Graecis Xenophon Atheniensis somnio excitatus centuriones Proxeni convocat, animisque eorum confirmatis ceteros duces centurionesque excitatum it. Qui postquam omnes convenere, hortante Xenophonte primum novos duces sufficiunt (c. 1.). Deinde convocatis militibus et alii et ipse Xenophon ad virtutem eos cohortantur, quaeque instituto opus esse videretur ut instituantur decernunt (c. 2.). Cum iam profecturi essent Mithradates sub specie amici accedit, sed mox proditor cognoscitur, et cum proficiscentes hostiliter lacesseret repellitur. Hac pugna edocti intelligunt Graeci funditores equitesque sibi necessarios esse, quos instituunt (c. 3.). Quo facto iam melius propulsant Mithradatem denuo insecutum. Larissa et Mespila urbes. Tissaphernem magnis copiis eos persequentem funditorum sagittariorumque ope abigunt. Agminis ratio emendata. Levia cum Tissapherne proelia (c. 4.), qui dehinc aliud iter cum suis ingreditur. Concilium de itinere, quod per Carduchos faciendum esse decernunt (c. 5.).

LIB. IV.

Iter per Carduchos, gentem bellicosissimam, plenum pugnae et laborum (c. 1. 2.). Traiecto Centrite (c. 3.) in Armeniam veniunt, quam hostibus urgentibus peragrantes gelu nivibusque vehementer vexantur (c. 4.), donec in vicos perveniunt plenos omnium bonorum (c. 5.). Vnde die octavo profecti Chalybes, Taochos et Phasianos offendunt, quibus fugatis (c. 6.) in Taochorum terram perveniunt, indeque per Chalybum Scythinorumque regiones ad urbem quae vocabatur Gymnias. Ibi duce itineris accepto die quinto in montem Thechem escendunt, unde summa omnes laetitia mare aspiciunt (c. 7.). Iter per Macrones pacatum. Transitus in Colchidem. Colchis obstantibus fugatis Trapezuntem veniunt in urbem Graecam, ubi ludis celebrandis votis se exsolvunt (c. 8.).

LIB. V.

Concilium de reliquo itinere. Mittitur Chrisophus ad naves colligendas. Qui dum abest Xenophon cum aliis modis exercitui providet (c. 1.) tum commeatus causa adversus Drilas partem dimidiam copiarum educit. Vnde post gravem pugnam abeuntes cum commeatu fraus Mysii cuiusdam tuetur (c. 2.). Trapezunte Cerasuntem contendunt pedestri itinere, imbelli turba navigiis imposita. Recensus copiarum et praedae partitio. Huius decimam Apollini et Dianae Ephesiae sacram duces custodiunt. Xenophon de parte sibi mandata Scillunte postmodo templum Dianae ad Ephesii instar exstruxit diesque festos instituit (c. 3.). Cerasunte profecti in Mossynoecorum terram veniunt. Quae gens cum inter se dissideret, iuncta cum altera parte eius societate alteros expugnant eorumque castella partim diripiunt partim incendunt. Situs terrae locorumque munitorum, et mores gentis ferissimi (c. 4.). Iter per Chalybes Tibarenosque ad urbem Graecam Cotyora, Sinopensium coloniam. Cum Cotyoritarum ex agris quem non praebebant

commeatum ipsi sibi comparassent Graeci, legati Sinopensium ea de re minaciter conquerentes adveniunt. Sed eis ita respondet Xenophon ut non illum solum praebere Cotyritas iuberent, sed etiam alia amicius facerent (c. 5.). Concilium de reliquo itinere, et Sinopensium in eo sententia. Placet navigare, si satis navium praebent Sinopenses, ad quos legati mittuntur. Urbis in Ponto condendae consilium Xenophontis prohibet Silanus. Purgat se Xenophon pro concione tam huius (c. 6.) quam ducendi ad Phasin exercitus consilii crimine, idemque ut in detestabile quorundam militum facinus animadvertatur et disciplina militaris restituatur auctor est. Iudicium ducum et lustratio exercitus (c. 7.). In illo cum aliis multae impositae sunt tum Xenophonti iniuriarum accusato causa dicenda fuit. Praeclara eius defensio (c. 8.).

LIB. VI.

Cum agros Paphlagonum Graeci depraedarentur, legatos illi mittunt, quibuscum benigne exceptis foedus faciunt. Hinc navigant Sinopen, ubi adest Chirisophus cum triremi. In quem totius exercitus imperium, quod religione impeditus recusaverat Xenophon, confertur (c. 1.). Hinc petunt Heracleam, qua cum ob iniqua postulata exclusi essent, Arcades et Achaei Chirisopho et Xenophonti irati a ceteris secedunt. Ita trifariam scinditur exercitus, diversis itineribus dehinc profecturus (c. 2.). Arcades cum Calpes portum venissent indeque ex vicinis Thracum Bithynorum agris praedas agerent, ab eis in collem compulsi nec nisi Xenophontis cum suis interventu liberati sunt (c. 3.). Calpes portus descriptio. Ibi cum omnes rursum convenissent, decernitur ut capitis reus foret qui posthac de distrahendo exercitu cogitaret. Inopia commeatus egressuri extis prohibentur, quique exierant magna clade affecti a Xenophonte in castra reducuntur (c. 4.). Postero die cum litassent, Xenophon acie instructa procedit, victisque hostibus (c. 5.)

libere deinde Graeci praedatum exeunt. Cleander harmosta Byzantii cum diu exspectatus tandem cum triremibus advenisset, per Dexippum, a militibus quibusdam male acceptum, abalienatur a Graecis, sed a Xenophonte in gratiam revocatus, nisi sacra prohibuissent, ipse deducturus exercitum fuerat. Hinc veniunt Chrysopolin, multa inter viam praeda parta (c. 6.).

LIB. VII.

Anaxibius nauarchus Lacedaemonius auctore Pharnabazo Graecos ex Asia Byzantium elicit. Quo ab eo per fraudem exclusi vi facta irrumpunt, sed Xenophonte suadente rursum egressi ducem accipiunt Coeratadam, qui imperio mox ipse se abdicat (c. 1.). Ducibus de itinere dissentientibus multi milites dilabuntur, Byzantii deprehensos vendit Aristarchus Cleandri successor. Graecis in Asiam reversuris Seuthae Thracis, ad se invitantis exercitum, legati occurrunt: cumque ab Aristarcho Asia eis interdictum esset, Xenophon ad Seutem proficiscitur conditionem cogniturus (c. 2.). Qua probata omnes praeter Neonem cum suis ad Seutem contendunt. Vbi benevole excepti postridie hostes opprimunt multaque praeda potiuntur (c. 3.). Dilapsorum hostium vicos igni delet Seuthes, idemque se aliis, ni redeant, facturum minatur. Igitur amicitiam se petere simulantes, nocte repente Graecos, qui propter vim frigoris tecta subierant, invadunt securos, sed repulsi in fidem ab Seuthe tandem recipiuntur (c. 4.). Stipendio fraude Heraclidae a Seuthe non integro numerato (c. 5.), Xenophon in invidiam eorum incurrit tantam ut capitis periculum subiret. Sed crimina in se coniecta oratione purgat, testanturque fidem eius legati Lacedaemoniorum, qui ad bellum cum Tissapherne gerendum usuri Graecorum exercitu venerant. Graeci relinquunt Seutem quamvis invitum (c. 6.). Vicos suos a Graecis exhauriri aegre ferens Medosades minaciter primum deinde

clementius ut abeant poscit, hortaturque Xenophontem suam ipse operam pollicitus ut stipendii causa Seuthem adeat. Quod faciente illo persolvit Seuthes, acceptum Spartanis tradit Xenophon militibus dividendum (c. 7.). Lampsacum deinde traiciunt, ubi Xenophon Euclidis vatis monitu Iovi Milichio sacrificat. Inde Pergamum profecto Hellas prodit Asidatem divitem Persam, ad quem tollendum egressi primum improspere pugnant, sed die insequenti capiunt ipsum cum opibus, quarum partem accipit Xenophon. Exercitus traditur Thibroni (c. 8.).

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

A.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, I.
πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος,
ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ
βίου, ἐβούλετο τὰ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν 2
οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγγανε· Κῦρον δὲ μετα-
πέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε,
καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς
Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλή-
νων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ
αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος 3
καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσα-
φέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς
ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει
Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαίτησαμένη αὐ-
τὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε 4
κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλεύεται ὅπως μή-
ποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, ἣν δύνηται, βα-
σιλεύσει αὐτ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ

ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν
 5 βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν
 παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς
 ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βα-
 σιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο
 ὥς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν
 6 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροιζεν ὥς μά-
 λιστα ἐδύνατο ἐπικρουπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρα-
 σκευότατον λάβοι βασιλέα. ὥδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν
 συλλογὴν. ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας
 Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὥς ἐπι-
 βουλευόντος Τισσαφέρους ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν
 αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρους τὸ ἀρχαῖον ἐκ βα-
 σιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κύρῳ
 7 πᾶσαι πλην Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρους
 προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, [ἀπο-
 στῆναι πρὸς Κύρῳ,] τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δ' ἐξέ-
 βαλεν. ὁ δὲ Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας
 στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
 θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας.
 καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν
 στράτευμα. πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου ἀδελφὸς
 8 ὢν αὐτοῦ δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ
 Τισσαφέρην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν
 αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπι-
 βουλήν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρει δὲ ἐνόμιζε πολε-
 μοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε
 οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κύρος
 ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν

πόλεων ὧν Τισσαφέρους ἐτύγγανεν ἔχων. ἄλλο δὲ 9
στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ'
ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακε-
δαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος
ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς.
ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ
τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου
ὁρμώμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι
καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συν-
εβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ
Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτως
τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. Ἀρίστιππος
δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὧν ἐτύγγανεν αὐτῷ, καὶ πιεζό- 10
μενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν
Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν
μηνῶν μισθόν, ὥς οὕτως περιγενόμενος ἂν τῶν ἀντι-
στασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρα-
κισχιλίους καὶ ἑξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ
πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν
αὐτῷ συμβουλευσῇται. οὕτως δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ
ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον
δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας 11
ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὥς εἰς Πισίδας βουλόμενος
στρατεῦεσθαι, ὥς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν
τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον
καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους,
ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὥς
πολεμήσῃ Τισσαφέρουσι σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων.
καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν Π.

μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβα-
 λεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ
 τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦ-
 θα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον
 ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι
 πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρα-
 τεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει
 τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λα-
 βόντα τοὺς ἄλλους πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς
 2 ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον
 πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ
 στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς κατα-
 πράξειεν ἐφ' ᾧ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι
 πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο·
 ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρῆσαν
 3 εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων
 λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχι-
 λίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντα-
 κοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σο-
 φραίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σω-
 κράτης δὲ ὁ Ἀχαιοὺς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους,
 Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τρια-
 κοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ
 οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατεuo-
 4 μένων. οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσα-
 φέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησάμενος
 εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται
 ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα ἱππέας ἔχων ὡς πεντα-
 5 κοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισσα-
 φέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κῦρος δὲ ἔχων οὕς εἴρηκα ὠρμαῖτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὴν ἐπτα ἐξευγμένη πλοίοις. τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ 6 Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτα· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ολυνθίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κε- 7 λαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευσεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο ἐαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ 8 ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκρόπόλει· ῥεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρος ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπ- 9 εχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος [ὁ Λακεδαιμόνιος

- φυγὰς] ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θωῤῥᾱκας
 ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρηῖτας διακοσίους. ἅμα δὲ
 καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακούσιος ἔχων ὀπλίτας τρια-
 κοσίους, καὶ † Σοφαίνετος ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους.
 καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλή-
 νων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμ-
 10 παντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ
 ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς
 δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην.
 ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς
 τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν
 στλεγγίδες χρυσαῖ· ἔθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος.
 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα
 εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς
 11 τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς
 παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν
 οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς
 στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεον ἢ τριῶν μηνῶν,
 καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ
 ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ
 ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.
 12 ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ
 Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ
 δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπ-
 ἔδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κί-
 λισσα [καὶ] φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπεν-
 δίους· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῇ Κιλίσσῃ.
 13 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα
 εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ
 τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν

βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι
 οἶνω κεράσας αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς 14
 δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκου-
 μένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται
 δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στρατεύμα
 αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν
 τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε 15
 δὲ τοὺς Ἑλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω
 ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ.
 ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν
 Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος
 καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει 16
 οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρ-
 ῆλαννον τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα
 δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κί-
 λισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ
 καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας
 ἐκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας 17
 τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίρρητα
 τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέ-
 λευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν
 φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ
 ἐπεὶ ἐσάλλπιγξε, προβαλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ
 τούτου θάπτον προΐόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτο-
 μάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκη-
 νὰς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἡ τε Κίλισσα 18
 ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς κατα-
 λιπόντες τὰ ὄνια ἔφυγον. οἱ δὲ Ἑλληνες σὺν γέλῳ τι
 ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμ-
 πρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε.

Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρ-
 19 βάρους φόβον ἰδῶν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς
 τρεῖς παρὰ σάγγας εἴκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας
 πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. ἐντεῦ-
 θεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρὰ
 σάγγας τριάκοντα. ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρ-
 20 πάσαι τοῖς Ἑλλησιν ὥς πολεμίαν οὖσαν. ἐντεῦθεν
 Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν
 ταχίστην ὁδόν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ <τοὺς> στρατιώτας
 οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων
 ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρὰ
 σάγγας εἴκοσι καὶ πέντε εἰς Θόανα, πόλιν οἰκουμένην,
 μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας
 τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγα-
 φέρην, φοινικιστὴν βασίλειον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν
 ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ.
 21 ἐντεῦθεν ἐπειρωῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δὲ
 εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμαξιτοῦς ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος
 εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἴ τις ἐκώλυνεν. ἐλέγετο δὲ καὶ
 Συνέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβο-
 λήν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὑστεραία
 ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἴη Συνέννεσις τὰ
 ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἦδη ἐν
 Κιλικίᾳ ἦν εἰσὼ τῶν ὁρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἤκουε
 περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα
 22 τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὖν
 ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς
 σκηνὰς οὗ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατ-
 ἐβαινεν εἰς πεδίου μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυντον, καὶ
 δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ

δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυροὺς
 καὶ κριθὰς φέρει. ὄρος δ' αὐτὸ περιέχει ὀχυρὸν καὶ
 ὑψηλὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. καταβὰς 23
 δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμοὺς τέτταρας
 παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν εἰς Ταρσοὺς, τῆς Κι-
 λικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἔνθα ἦν τὰ
 Συεννέσιος βασιλεία [τοῦ Κιλικίων βασιλέως]. διὰ μέσου
 δὲ τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα, εὗρος δύο
 πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦν- 24
 τες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ὀχυρὸν ἐπὶ τὰ ὄρη
 πλὴν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ
 παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσσοῖς.
 Ἐπύαξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου πέντε 25
 ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ
 τῶν ὁρέων τῇ εἰς τὸ πεδίου δύο λόχοι τοῦ Μένωνος
 στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάζοντάς
 τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέν-
 τας καὶ οὐ δυναμένους εὗρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα
 οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἦσαν
 δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται. οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἤκον, 26
 τὴν τε πόλιν [τοὺς Ταρσοὺς] διήρπασαν, διὰ τὸν
 ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασι-
 λεία τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν
 πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συνέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· ὁ
 δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς
 χεῖρας ἔλθειν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἰέναι ἠθέλε, πρὶν
 ἢ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ 27
 ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συνέννεσις μὲν ἔδωκε
 Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κύρος δὲ
 ἐκείνῳ δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππων

χρυσοχάλινον καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολήν Περσικὴν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι διαρπάζεσθαι· τὰ δὲ ἡρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν πού ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

- III. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτευν γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποξύγια τὰ ἐκείνου, 2 ἐπεὶ ἄρξαιντο προΐεναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δύνησεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὁρῶντες ἐθαύμαζον καὶ 3 ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικοὺς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυνάθησα, ἀλλ' 4 εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θωράκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλλήνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ' 5 ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνον ψευ-

σάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω
 οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι
 ἂν δέῃ πείσομαι. καὶ οὐποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὥς ἐγὼ
 Ἑλλήνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς
 Ἑλλήνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' 6
 ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν
 ἔψομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέῃ πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς
 ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμαχούς, καὶ
 σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾧ, ὑμῶν
 δὲ ἔρημος ᾧν οὐκ ἂν ἱκανὸς [οἶμαι] εἶναι οὔτ' ἂν
 φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὥς ἐμοῦ
 οὖν ἰόντος ὅπῃ ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου 7
 καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες [ὅτι οὐ φαίη παρὰ
 βασιλέα πορεύεσθαι] ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ
 Πασίωνος πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ
 τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχον.
 Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετ- 8
 ἐπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε,
 λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον
 ἔλεγε θαρρεῖν ὥς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ
 δέον. [μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ'
 οὐκ ἔφη ἰέναι.] μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' 9
 ἑαυτοῦ στρατιῶτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ
 τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες
 στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει
 πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον· οὔτε
 γὰρ ἡμεῖς ἐκείνῳ ἔτι στρατιῶται, ἐπεὶ γε οὐ συν-
 επόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης.
 ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε 10

καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σύνοιδα ἑμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιὼς μὴ λαβὼν με
 11 δίκην ἐπιθῇ ᾧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδικῆσθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως <ὡς> ἀσφαλέστατα μενοῦμεν, εἴτε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως <ὡς> ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔχομεν. ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρα-
 12 τηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ᾧ ἂν φίλος ᾦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ᾦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεξὴν καὶ ἱππικὴν καὶ ναυτικὴν ἣν πάντες ὁμοίως ὀρῶμεν τε καὶ ἐπιστάμε-
 13 θαι. καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθ-
 ἦσθαι. ὥστε ὥρα λέγειν ὅ,τι τις γιννώσκει ἄριστον
 εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου ἀνί-
 σταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἃ ἐγίγνω-
 σκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες
 οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν
 14 καὶ ἀπιέναι. εἷς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος σπεύδειν ὥς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατηγούς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὥς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέ-
 αρχος ἀπάγειν. τὰ δ' ἐπιτήδει' ἀγοράζεσθαι — ἡ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι — καὶ συ-
 σκευάζεσθαι. ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὥς ἀποπλέοιεν. ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. ἐὰν δὲ μὴδὲ ἡγεμόνα διδῷ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι
 δὲ καὶ προκαταληφόμενους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι

μήτε Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλοὺς
καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. οὗτος μὲν τοιαῦ-
τα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον. Ὡς 15
μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μη-
δεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἐμοὶ τοῦ-
το οὐ ποιητέον· ὥς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἐλησθε πεί-
σομαι ἢ δυνατόν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρ-
χεσθαι ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώ-
πων. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν 16
εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ
πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιούμενον, ἐπιδεικνὺς δὲ
ὥς εὐήθεις εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαι-
νόμεθα τὴν προᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσο-
μεν ὃν ἂν Κῦρος δῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν
κελεύειν Κῦρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γὰρ ὀκνοίην μὲν 17
ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς
ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβοίμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι
ᾧ δοίη ἔπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐκ ἔσται
ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν ἄκοντος ἀπιὼν Κύρου
λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν. ἀλλ'
ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι 18
ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον οἵτινες ἐπιτήδειοι σὺν
Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι·
καὶ ἐὰν μὲν ἡ προᾶξις ἢ παραπλησία οἷα περ καὶ πρόσθεν
ἐχρήτο τοῖς ξένοις, ἔπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους
εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβάντων· ἐὰν δὲ 19
μείζων ἢ προᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπονω-
τέρα καὶ ἐπικινδυνότερα, ἄξιον ἢ πείσαντα ἡμᾶς
ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ
καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα

καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅ,τι δ' ἂν πρὸς
 ταῦτα λέγῃ ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας
 20 πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας
 ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ πέμπουσιν οἱ ἡρώτων Κῦρον
 τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούοι
 Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ
 εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν
 ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν· καὶ μὲν ἥ ἐκεῖ, τὴν δίκην
 ἔφη χρῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἣν δὲ φύγῃ, ἡμεῖς ἐκεῖ
 21 πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ
 αἰρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία
 μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι.
 προσαιτοῦσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπὸ σπινθύνῃ
 ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δα-
 ρεικοῦ τρία ἡμιδαρειακά τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι
 δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν
 γε τῷ φανερωῷ.

IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας
 δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία
 πλέθρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγ-
 γας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος
 στάδιον. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρα-
 σάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἰσσοῦς, τῆς Κιλικίας ἐσχά-
 την πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 2 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κῦ-
 ρω παρῆσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ
 πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακε-
 δαιμόνιος. ἡγεῖτο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἐξ
 Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κῦρον πέντε καὶ εἴκο-
 σιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον [ὅτε Τιςσαφέρνει φίλην

ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν]. παρῆν δὲ 3
 καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετά-
 πεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν
 ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. αἱ δὲ νῆες ὥρμουν παρὰ
 τὴν Κύρου σκηνήν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρὰ Ἀβροκόμα
 μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κῦρον
 τετρακόσιοι ὀπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασι-
 λέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας 4
 πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἦσαν
 δὲ ταῦτα δύο τεῖχη, καὶ τὸ μὲν ἔσωθεν τὸ πρὸ τῆς
 Κιλικίας Συνέννεσις εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακή, τὸ δὲ
 ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ
 φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ῥεῖ τούτων ποταμὸς Κάρ-
 σος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. ἅπαν δὲ τὸ μέσον τῶν
 τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν
 βία· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τεῖχη εἰς τὴν
 θάλατταν καθήκοντα, ὕπερθεν δ' ἦσαν πέτραι ἡλί-
 βατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεσαν
 πύλαι. ταύτης ἕνεκα τῆς παρόδου Κῦρος τὰς ναῦς 5
 μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἴσω καὶ
 ἔξω τῶν πυλῶν βιασομένους τοὺς πολεμίους εἰ φυ-
 λάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις, ὅπερ ᾤετο ποιήσκειν
 ὁ Κῦρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχοντα πολὺν στράτευμα.
 Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε
 Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ
 βασιλέα ἀπήλανεν, ἔχων, ὥς ἐλέγετο, τριάκοντα μυ-
 ριάδας στρατιᾶς. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθ- 6
 μὸν ἓνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυριάνδον, πόλιν
 οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον
 δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὥρμουν αὐτόθι ὀκτάδες πολλάι.

⁷ ἔνταυθ' ἔμειναν ἡμέρας ἑπτά· καὶ Ξενίας ὁ Ἀρκὰς
 [στρατηγὸς] καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς
 πλοῖον καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθήμενοι ἀπέπλευσαν,
 ὥς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι
 τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόν-
 τας ὥς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς
 βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν
 ἀφανεῖς, διῆλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριή-
 ρεσι· καὶ οἱ μὲν ἠΰχοντο ὥς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς
⁸ ληφθῆναι, οἱ δ' ὥκτειρον εἰ ἀλώσονται. Κῦρος δὲ
 συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἀπολελοίπασιν
 ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστά-
 σθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅπῃ οἴχον-
 ται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε
 ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ
 ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὥς ἐγὼ ἕως
 μὲν ἂν παρῇ τις χρῶμαι, ἐπειδὰν δὲ ἀπιέναι βού-
 ληται, συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρή-
 ματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἰόντων, εἰδότες ὅτι κακίους
 εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε
 αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρού-
 μενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερῆσονται, ἀλλ' ἀπολήψου-
⁹ ται τῆς πρόσθεν ἔνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. καὶ ὁ μὲν
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἀθυμότερος
 ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν
 ἡδίων καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας
 παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα
 τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ
 πρᾶέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν

οὐκ εἶων, οὐδὲ τὰς περιστερὰς. αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἷς
ἐσκήνουν Παρυσάτιδος ἥσαν εἰς ζώνην δεδομένοι.
ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριά- 10
κοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος ποταμοῦ, οὗ τὸ
εὖρος πλέθρον. ἐνταῦθα ἦν τὰ Βελέστυος βασιλεία
τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ
καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὦραι φύουσι. Κῦρος δ'
αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσεν. ἐντεῦθεν 11
ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα
ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὅντα τὸ εὖρος τεττάρων
σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι ὠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαί-
μων Θάψακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε.
καὶ Κῦρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλή-
νων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς
Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρα-
τιώταις καὶ ἀναπεύθειν ἔπεσθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες 12
ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχα-
λέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι
ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν λέναι, ἐὰν
μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις με-
τὰ Κύρου ἀναβᾶσι [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου],
καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος
τοῦ πατρὸς Κῦρον. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγ- 13
γελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε
ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὴν εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν
μισθὸν ἐντελῇ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἑλληνας
εἰς Ἰωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ
οὕτως ἐπέισθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιή-
σουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔφονται Κύ-
ρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στράτευμα χωρὶς τῶν

- 14 ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, εἴαν μοι πεισθῇτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλεον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χορῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι ὅ,τι οἱ
- 15 ἄλλοι Ἕλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. ἦν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἔπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἵτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὥς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἶ τις καὶ ἄλλος· ἦν δὲ ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἅπμιεν μὲν ἅπαντες τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὥς [μόνοις πειθομένοις] πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὔτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὥς
- 16 φίλοι τεύξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ ἦσθετο διαβεβηκότας, ἦσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε
- 17 ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλαις ὄντες ἠΰχοντο αὐτὸν εὐτυχεῖν, Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ ἅπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν
- 18 μαστῶν [ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ]. οἱ δὲ Θασακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐπώποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζῇ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προῖων κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὥς

βασιλεύσονται. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας 19
 σταθμοὺς ἐννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφι-
 κνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἦσαν
 κῶμαι πολλαὶ μεστὰι σίτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἔμει-
 ναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξε- V.
 λαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμόν ἐν
 δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριά-
 κοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ
 γῆ πεδῖον ἅπαν ὁμαλὲς ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου
 δὲ πλήρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλά-
 μου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον
 δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλείστοι ὄνοι 2
 ἄγριοι, πολλὰ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλοι· ἐνῆσαν δὲ
 καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἵπ-
 πεις ἐνίστε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώ-
 κει, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων
 ἔτρεχον θᾶττον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι,
 ταῦτόν ἐποιοῦν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάν-
 τες οἱ ἵππεις θηροῦεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν
 ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα
 δέ. στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες 3
 τῶν ἱππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέσπα φεύ-
 γουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἴρουσα,
 ὥσπερ ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δὲ ὠτίδας ἂν τις ταχὺ
 ἀνιστῇ ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὥσπερ
 πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν
 ἡδιστα ἦν. πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας 4
 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μάσκην ποταμόν, τὸ εὖρος πλε-
 θριαῖον. ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα
 δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιορεῖτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ

Μάσκα κύκλω. ἔνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ
 5 ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους
 τρισκαίδεκα παρασάγγας ἐνενήκοντα τὸν Εὐφράτην
 ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας.
 ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώ-
 λετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν
 δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοι-
 κοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες
 καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἦγον καὶ ἐπώλουν καὶ
 6 ἀνταγοράζοντες σῖτον ἔξω. τὸ δὲ στρατεύμα ὁ σῖτος
 ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδία
 ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων
 ἢ ἀλφίτων τεττάρων σίγλων. ὁ δὲ σίγλος δύνатаι
 ἐπτὰ ὀβολοὺς καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικόν· ἡ δὲ καπίθη
 δύο χοίνικας Ἀττικὰς ἐχώρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ
 7 στρατιῶται διεγίγνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν
 οὓς πάνυ μακροὺς ἤλαυνεν, ὁπότε ἢ πρὸς ὕδωρ βού-
 λοιτο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενο-
 χωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου
 ἐπέστη ὁ Κῦρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ
 εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα λα-
 βόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκβιβάξαι τὰς
 8 ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν,
 ὥσπερ ὀργῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς
 κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. ἔνθα δὴ μέ-
 ρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. ῥίψαντες γὰρ
 τοὺς πορφυροὺς κἀνδύς ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐστηκώς,
 ἵεντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ
 πρानοῦς γηλόφου, ἔχοντες τοὺς τε πολυτελεῖς χιτῶνας
 καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἔνιοι δὲ καὶ στρεπτοὺς

περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθύς
 δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θάττον
 ἢ ὥς τις ἂν ᾤετο μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. τὸ 9
 δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κῦρος ὡς σπεύδων πᾶσαν τὴν
 ὁδὸν καὶ οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἔνεκα ἢ
 τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, ὅσῳ μὲν
 θάττον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖ-
 σθαι, ὅσῳ δὲ σχολαίτερον, τοσούτῳ πλέον συναγείρε-
 σθαι βασιλεῖ στρατεύμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσ-
 έχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας
 καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν
 καὶ τῷ διεσπᾶσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἴ τις διὰ
 ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου 10
 ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐ-
 δαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνδη· ἐκ ταύτης
 οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαίς δια-
 βαίνοντες ὧδε. διφθέρας ἃς εἶχον στεγασματα ἐπίμπλα-
 σαν χόρτου κούφου, εἶτα συνῆγον καὶ συνέσπων, ὡς
 μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέ-
 βαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς
 βαλάνου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σῖτον
 μελίνης· τοῦτο γάρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον. ἀμφι- 11
 λεξάντων δέ τι ἐνταῦθα τῶν τε Μένωνός του στρα-
 τιωτῶν καὶ τῶν Κλεάρχου ὁ Κλέαρχος κρίνας ἀδικεῖν
 τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς
 τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δὲ οἱ στρα-
 τιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ.
 τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν διάβασιν 12
 τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασχεψάμενος τὴν ἀγορὰν
 ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος

στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κῦρος δὲ οὐπω ἦκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλαυνε· τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὥς εἶδε Κλέαρχον διελαύνοντα, ἴησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἤμαρτεν· ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἵτα πολλοί, κραυγῆς γενο-
13 μένης. ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μέναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θωῤῥᾶκας καὶ τοὺς ἱππέας οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετραράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλεῖστοι Θωῤῥᾶκες, ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπληῆχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ
14 πρᾶγματι. ὁ δὲ Πρόξενος — ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιὼν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν — εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα καὶ ἐδεῖτο τοῦ Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέπαινεν ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δειήσαντος καταλευσθῆναι πρᾶως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστα-
15 σθαι. ἐν τούτῳ δὲ ἐπήει καὶ Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἦκεν ἐλαύνων εἰς τὸ
16 μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε. εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοισι μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὗτοι οὓς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ
17 ὄντων. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφοτέροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

Ἐντεῦθεν προΐόντων ἐφαίνετο ἰχνη ἵππων καὶ VI
κόπρος· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων.
οὔτοι προΐόντες ἔκαον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρησί-
μον ἦν. Ὀρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων
βασιλεῖ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περ-
σῶν ἐπιβουλεύει Κύρῳ καὶ πρόσθεν πολεμήσας, κατ- 2
αλλαγείς δέ. οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίῃ ἱππέας
χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακάοντας ἱππέας ἢ κατακάνοι
ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἂν ἔλοι καὶ
κωλύσειε τοῦ κάειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μή-
ποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στρατεύμα
βασιλεῖ διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει
ὠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος
παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. ὁ δ' Ὀρόντας νομίσας 3
ἐτοιμοὺς εἶναι αὐτῷ τοὺς ἱππέας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ
βασιλέα ὅτι ἦξοι ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνηται πλείστους·
ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον
αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς
πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν
ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν
Κύρῳ δίδωσιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κῦρος συλλαμβά- 4
νει Ὀρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Πέρ-
σας τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἐπτά, καὶ τοὺς τῶν
Ἑλλήνων στρατηγοὺς ἐκέλευσεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τού-
τους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σκηνήν. οἱ
δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαρόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας.
Κλέαρχον δὲ καὶ εἴσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὅς γε 5
καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα
τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις
τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρρητον

6 ἦν. ἔφη δὲ Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ὧδε. Παρεκάλεσα
 ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅτι
 δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο
 πράξω περὶ Ὀρόντα τουτουί. τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν
 ὁ ἐμὸς πατήρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς,
 ὡς ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν
 ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν
 προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ
 7 πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, μετὰ
 ταῦτα, ἔφη, ὦ Ὀρόντα, ἔστιν ὅτι σε ἡδίκησα; ἀπεκρί-
 νατο ὅτι οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, Οὐκοῦν ὕστερον,
 ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος
 ἀποστὰς εἰς Μυσσοὺς κακῶς ἐποίεις τὴν ἐμὴν χώραν ὅτι
 ἐδύνω; ἔφη ὁ Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότ'
 αὖ ἐγnows τὴν σαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς
 Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας
 ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; καὶ
 8 ταῦθ' ὁμολόγει ὁ Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος,
 ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι
 φανερὸς γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα ὅτι οὐδὲν
 ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν, Ὀμολογεῖς οὖν
 περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ
 Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος, Ἔτι οὖν
 ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ
 πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίμην, ὦ Κῦρε,
 9 σοί γ' ἂν ποτε ἔτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς
 παροῦσιν, Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα
 δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὦ Κλέαρχε, ἀπόφηναι
 γνώμην ὅτι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμ-
 βουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι ὡς

τάχιστα, ὥς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολῇ ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθελοντάς φίλους εὖ ποιεῖν. ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους 10 προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα, ἔφη, κελεύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δ' ἐξῆγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη. ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτὸν οἷπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτου σκηνὴν εἰσῆχθη 11 τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα Ὀρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἰκάζον δὲ ἄλλοι ἄλλως· τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς VII. τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἑῷ ἥξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομένον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ [τὸν Θετταλὸν] τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν 2 ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἦκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλείας στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλευέτό τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε. ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων 3 συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας

ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε
 ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων
 4 καὶ ἄλλων πολλαπλασίῳ. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον
 ἐρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πληθὺς
 πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνά-
 σκησθε, τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ οἴους ἡμῖν
 γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ
 ἀνδρῶν ὄντων]. καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν
 τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν
 ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ'
 5 ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρὼν
 φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπε, Καὶ μὴν, ὦ
 Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν
 τοιούτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἂν δὲ εὖ γένη-
 ταί τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἐνιοι δὲ οὐδ' εἰ
 μεμνηὸς τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα
 6 ὑπισχνεῖ. ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρος, Ἄλλ' ἔστι μὲν
 ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατρώα πρὸς μὲν μεσημβρίαν
 μέχρι οὗ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἀνθρώποι, πρὸς
 δὲ ἄρκτον μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων
 7 πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν
 δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους
 τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ
 οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται,
 ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων
 8 καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκού-
 σαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἐξηγγέλλον. εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἱ τε στρατηγοὶ καὶ
 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσι
 ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιμπλὰς ἀπάντων τὴν

γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοι- 9
 περ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπισθεν ἑαυτῶν τάτ-
 τεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πως ἤρετο
 τὸν Κῦρον· Οἷε γάρ σοι μαχεῖσθαι, ᾧ Κῦρε, τὸν ἀδελ-
 φόν; Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κῦρος, εἶπερ γε Δαρείου καὶ
 Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ
 ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς 10
 ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπίς μυρία καὶ τετρακοσία,
 πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ
 Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανη-
 φόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι 11
 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι ἵππεῖς, ὧν Ἀρτα-
 γέρσης ἦρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τετα-
 γμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρ- 12
 χοντες [καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] τέτταρες, τριά-
 κοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης,
 Γωβρύας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ
 ἑνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν
 καὶ πεντήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης
 ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. ταῦτα δὲ ἠγγελλον 13
 πρὸς Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες [ἐκ τῶν πολεμίων] παρὰ
 μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην
 οἱ ὕστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἠγγελλον.
 ἐντεῦθεν δὲ Κῦρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας 14
 τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλλη-
 νικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾧετο γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
 μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦ-
 τον τάφρος ἦν ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυαὶ
 πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυαὶ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ἡ 15

τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας
μέχοι τοῦ Μηδίας τείχους. [ἔνθα αἱ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ
Τίγρητος ποταμοῦ ῥέουσai· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν
εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα πλεῖ
ἐν αὐταῖς σιταγωγὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην,
διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἔπει-
σιν.] ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ
τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὥς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος·
16 ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ [μέγας] ἀντὶ
ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα.
ταύτην δὴ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρ-
17 ἤλθε καὶ ἐγένοντο εἴσω τῆς τάφρου. ταύτῃ μὲν οὖν
τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωροῦντων
φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἵχνη πολλά.
18 ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμπρακιώτην
μάντιν ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικοὺς τρισχιλίους, ὅτι τῇ ἐν-
δεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ προθυόμενος εἶπεν αὐτῷ
ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κῦρος δ' εἶ-
πεν, Οὐκ ἄρα ἔτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖ-
ται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνοῦμαι σοι
δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ
19 παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ
ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, ἔδοξε
καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνώσκειν τοῦ μάχεσθαι·
ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μᾶλλον.
20 τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν
ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ
πολὺν αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν ὄπλων
τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμαξῶν ἤγετο καὶ ὑποζυγίων.

VIII. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη-

σίον ἦν ὁ σταθμὸς ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἥνίκα Πα-
τηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προ-
φαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ
εὐθύς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ
ἐλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσ-
έρχεται ὥς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἔνθα δὴ πολλὸς
τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ 2
πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσις ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε κατα- 3
πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδνυ καὶ ἀνα-
βάς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς
τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστα-
σθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. ἔνθα δὴ σὺν πολλῇ 4
σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος
ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος,
οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ [καὶ τὸ στράτευμα]
τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρ- 5
βαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέ-
αρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελτα-
στικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος
καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου 6
ὅσον ἑξακόσιοι <κατὰ τὸ μέσον>, ὠπλισμένοι θώραξι
μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλήν
Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν
μάχην καθίστατο [λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας
ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν]. οἱ 7
δ' ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κύρου] εἶχον καὶ προμετω-
πίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς
Ἑλληνικάς. καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω 8
καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἥνίκα δὲ δεῖλη ἐγίγνετο,
ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ

ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε
 δὲ ἐγγύτερον ἐγίνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστρα-
 πτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίνοντο.
 9 καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου
 τῶν πολεμίων· Τισσαφέρους ἐλέγετο τούτων ἄρχειν·
 ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλῖται σὺν ποδή-
 ρεσι ξυλίλαις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο
 εἶναι· ἄλλοι δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι
 κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ
 10 ἔθνος ἐπορεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα
 συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα·
 εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀπο-
 τεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὥς
 διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν ὥς εἰς
 11 τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντα καὶ διακόψοντα. ὃ
 μέντοι Κῦρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς
 Ἑλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη
 τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ ὥς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ
 12 ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν. καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος
 παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίργητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις
 τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα
 κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη·
 13 καὶ τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποιήται. ὁρῶν
 δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στῆφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω
 ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον
 γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων
 τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος
 οὐκ ἠθέλεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας,
 φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἑκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ
 14 ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν

τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρατεύμα ὁμαλῶς
 προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάτ-
 τετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων
 οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἑκατέ-
 ρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους.
 ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, 15
 πελάσας ὥς συναντῆσαι ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι ὁ
 δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ
 τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων 16
 θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς
 ὁ θόρυβος εἴη. ὁ δὲ [Κλέαρχος] εἶπεν ὅτι σύνθημα
 παρέρχεται δεύτερον ἥδη. καὶ ὃς ἐθαύμασε τίς παρ-
 αγγέλλει καὶ ἤρετο ὅ,τι εἴη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας Ἀλλὰ 17
 δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς
 τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα
 στάδια διειχέτην τὴν φάλαγγα ἀπ' ἀλλήλων ἡνίκα ἐπαί-
 νιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολε-
 μίοις. ὥς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, 18
 τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγ-
 ξαντο πάντες οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες
 δὲ ἔθεον. [λέγουσι δέ τινες ὥς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ
 δόρατα ἐδούπησαν φόβον ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.] πρὶν 19
 δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ
 φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ
 Ἕλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν
 τάξει ἔπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν 20
 τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιό-
 χων. οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ
 κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν

μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν
 Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν
 21 ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο. Κῦρος δ' ὁρῶν
 τοὺς Ἑλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας,
 ἠδόμενος καὶ προσκυνοῦμενος ἤδη ὑπὸ τῶν ἄμφ' αὐτόν,
 οὐδ' ὥς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων
 τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο
 ὅ,τι ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν ὅτι μέσον
 22 ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν
 βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγοῦνται,
 νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἣν ἢ ἡ
 ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν,
 23 ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. καὶ βασι-
 λεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ὅμως ἔξω
 ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς
 αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις
 24 ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὥς εἰς κύκλωσιν. ἔνθα δὲ Κῦ-
 ρος δείσας μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψη τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακο-
 σίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν
 ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς
 25 τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. ὥς
 δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξα-
 κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι
 ἄμφ' αὐτόν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι
 26 καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ
 τὸ ἄμφ' ἐκείνον στίφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ'
 εἰπὼν Τὸν ἄνδρα ὁρῶ ἵετο ἐπ' αὐτόν καὶ παίει κατὰ
 τὸ στέρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι
 Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλ- 27
μὸν βιάως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ
Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὅποσοι μὲν
τῶν ἄμφι βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ'
ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὁκτῶ
οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἀρτα- 28
πάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων [θερά-
πων] λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κῦρον, κατα-
πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν 29
φασὶ βασιλέα κελεῦσαί τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κῦρον,
οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην·
εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτόν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια
καὶ τᾶλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ
ὑπὸ Κῦρου δι' εὐνοϊάν τε καὶ πιστότητα.

Κῦρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περ- IX
σῶν τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλι-
κώτατός τε καὶ ἄρχειν ἀξιωτάτος, ὥς παρὰ πάντων
ὁμολογεῖται τῶν Κῦρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι.
πρῶτον μὲν γὰρ ἔτι παῖς ὢν ὅτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2
τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισί, πάντων πάντα
κράτιστος ἐνομίζετο. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περ- 3
σῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται· ἐνθα
πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἄν τις, αἰσχρὸν
δ' οὐδὲν οὔτ' ἀκοῦσαι οὔτ' ἰδεῖν ἔστι. θεῶνται δ' οἱ 4
παῖδες καὶ τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι,
καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους· ὥστε εὐθύς παῖδες ὄντες
μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἐνθα Κῦρος 5
αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι,
τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεεστέρων
μᾶλλον πείθεσθαι, ἔπειτα δὲ φιλιππότατος καὶ τοῖς

ἵπποις ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς
 τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλο-
 6 μαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ
 ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέν-
 τοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην
 οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσὼν κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ
 ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ὠτειλὰς εἶχε,
 τέλος δὲ κατέκτανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα
 7 πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ
 τοῦ πατρὸς σατράπης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς με-
 γάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων
 ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίου ἀθροί-
 ζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστου
 ποιοῖτο, [εἰ τῷ σπείσαιο] καὶ εἰ τῷ συνθοῖτο καὶ εἰ
 8 τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδαμῶς ψεύδεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἐπί-
 στενον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστενον
 δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἰ τις πολέμιος ἐγένετο, σπείσαμέ-
 νου Κύρου ἐπίστευε μηδὲν ἂν παρὰ τὰς σπονδὰς πα-
 9 θεῖν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι
 αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κῦρον εἴλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους
 πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-
 10 γοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ
 ἐπεδείκνυντο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ
 ἅπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους
 11 γένοιντο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν. φανερὸς δ' ἦν καὶ
 εἰ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν
 πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον ὥς
 εὖχοιτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἔστω νικῶν καὶ τοὺς εὖ
 12 καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν
 πλείστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γῇ ἀνδρὶ τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύ-

μησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα
 προσέσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἄν τις εἴποι ὥς τοὺς 13
 κακούργους καὶ ἀδίκους εἶα καταγεῶν, ἀλλὰ ἀφει-
 δέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο· πολλάκις δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ
 τὰς στειβομένας ὁδοὺς καὶ ποδῶν καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλ-
 μῶν στερομένους ἀνθρώπους· ὥστ' ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ
 ἐγένετο καὶ Ἑλληνι καὶ βαρβάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς
 πορεύεσθαι ὅπῃ τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅτι προχωροίη.
 τοὺς γε μέντοι ἀγαθούς εἰς πόλεμον ὠμολόγητο δια- 14
 φερόντως τιμᾶν. καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς
 Πισίδας καὶ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς
 ταύτας τὰς χώρας οὗς ἐώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν,
 τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας,
 ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι 15
 τοὺς μὲν ἀγαθούς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς
 δούλους τούτων ἀξιῶν εἶναι. τοιγαροῦν πολλή ἦν
 ἀφθονία αὐτῷ τῶν ἐθέλοντων κινδυνεύειν, ὅπου τις
 οἶοιτο Κύρον αἰσθήσεσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἰ 16
 τις φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παν-
 τὸς ἐποιεῖτο τούτους πλουσιωτέρας ζῆν ποιεῖν τῶν ἐκ
 τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ 17
 δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀληθινῷ
 ἐχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, οἱ χρημάτων
 ἕνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἔπλευσαν, ἔγνωσαν κερδαλεώτερον
 εἶναι Κύρῳ καλῶς ὑπάρχειν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος.
 ἀλλὰ μὴν εἰ τίς γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς ὑπηρετή- 18
 σειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν προθυμίαν.
 τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρέται παντὸς ἔργου Κύρῳ
 ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δέ τινα ὀρώη δεινὸν ὄντα οἱ- 19
 κονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἧς ἄρχοι

χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε
 ἀφείλετο, ἀλλ' ἀεὶ πλείω προσεδίδου· ὥστε καὶ ἡδέως
 ἐπόνουν καὶ θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ ὅσα ἐπέπατό τις
 ἥκιστα Κῦρον ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανε-
 ρῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι
 20 τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι. φίλους γε μὴν
 ὅσους ποιήσαιο καὶ εὖνους γνοίῃ ὄντας καὶ ἱκανοὺς
 κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ,τι τυγχάνοι βουλόμενος κατ-
 εργάζεσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ
 21 γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο οὐπερ αὐτὸς
 ἔνεκα φίλων ὥετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ
 αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος εἶναι
 22 τούτου ὅτου αἰσθάνοιτο ἕκαστον ἐπιθυμοῦντα. δῶρα
 δὲ πλεῖστα μὲν οἶμαι εἰς γε ἀνὴρ ἐλάμβανε διὰ πολλά·
 ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου,
 23 πρὸς τοὺς τρόπους ἕκαστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα
 ὀρώῃ ἕκαστον δεόμενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ
 πέμποι τις ἢ ὡς εἰς πόλεμον ἢ ὡς εἰς καλλωπισμόν,
 καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ
 σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους
 δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομί-
 24 ζοι. καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποι-
 οῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος
 ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ
 προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ
 25 ἀγαστὰ εἶναι. Κῦρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἴνου ἡμιδεῖς
 πολλάκις ὁπότε πάνυ ἡδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὐπω δὴ
 πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίωνι οἴνῳ ἐπιτύχοι· τοῦτον
 οὖν σοὶ ἔπεμψε καὶ δεῖταί σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν
 26 σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους

ἔπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν
 κελεύων τὸν φέροντα, Τούτοις ἦσθη Κύρος· βούλεται
 οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος 27
 πάνυ εἴη, αὐτὸς δὲ δύναιτο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ
 πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, δια-
 πέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα
 ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὥς μὴ
 πεινῶντες τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. εἰ δὲ δὴ ποτε 28
 πορεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν
 τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὥς δηλοίῃ οὖς τιμᾶ. ὥστε
 ἐγὼ μὲν γε ἐξ ὧν ἀκούω οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων
 πεφιλῆσθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. τεκμήριον 29
 δὲ τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου ὄντος
 οὐδεὶς ἀπῆει πρὸς βασιλέα, πλὴν Ὀρόντας ἐπεχείρησε·
 καὶ οὗτος δὴ ὃν ᾧετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν ἡῦρε
 Κύρῳ φίλτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
 πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ-
 νοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώ-
 μενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιωτέρας
 ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ τεκμή- 30
 ριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο
 τοὺς πιστοὺς καὶ εὖνους καὶ βεβαίους. ἀποθνήσκοντος 31
 γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι
 ἀπέθανον μαχόμενοι [ὑπὲρ Κύρου] πλὴν Ἀριαίου·
 οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγγανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ
 ἱππικοῦ ἄρχων· ὥς δ' ἦσθετο Κύρον πεπτωκότα, ἐφυγεν
 ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὗ ἡγεῖτο.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ X.
 χεὶρ ἡ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ [καὶ οἱ σὺν αὐτῷ] διώκων

εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν
 μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ
 αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἐνθεν ὥρμητο·
 2 τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ, βασι-
 λεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπά-
 ζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρον παλλακίδα τὴν
 3 σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. ἡ δὲ Μι-
 λησία [ἦν νεωτέρα ἤ] ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα
 ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἳ ἔτυχον ἐν τοῖς
 σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς
 μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν
 ἀπέθανον· οὐ μὴν ἐφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσω-
 σαν καὶ τὰλλα ὁπόσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ
 4 ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. ἐνταῦθα διέσχον
 ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὥς τριάκοντα
 στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς [ὥς πάντα
 νικῶντες], οἱ δ' ἀρπάζοντες ὥς ἤδη πάντα νικῶντες.
 5 ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ
 ἤκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ'
 αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἰχονται διώκοντες, ἐνθα
 δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συν-
 τάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέ-
 σας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες
 6 ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆξοντες. ἐν τούτῳ καὶ
 βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιὼν πάλιν ὥς ἐδόκει ὀπισθεν.
 καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὥς
 ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ [βασιλεὺς] ταύτῃ
 μὲν οὐκ ἤγεν, ἥ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος
 ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ

[κατὰ τοὺς Ἑλληνας] αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρην
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρης ἐν τῇ πρώτῃ 7
συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν
κατὰ τοὺς Ἑλληνας πελταστὰς· διελαύνων δὲ κατέκανε
μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόν-
τιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν
πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν 8
Τισσαφέρης ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ
ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν
Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν
συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυ- 9
μον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδωκαν οἱ Ἕλληνες μὴ
προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέ-
ρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσ-
σειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμὸν.
ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρ- 10
αμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν
φάλαγγα ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος συνήει. ὡς δὲ
εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους,
αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ
τὸ πρόσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐν 11
πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι
κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ 12
γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ
ἀμφὶ βασιλέα, πεзоὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ
λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν.
καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὄραῖν ἔφασαν αἰτόν τινα χρυ-
σοῦν ἐπὶ πέλτῃ [ἐπὶ ξύλῳ] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ 13
ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν
λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν·

ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάν-
 14 τες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ
 τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμ-
 πει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον
 καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν
 15 ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγ-
 γέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα
 16 ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες
 καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύ-
 μαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ'
 αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα,
 ἀλλ' εἵκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι
 17 προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μεί-
 ναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦν-
 18 ται ἀμφὶ δορυπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς
 ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ
 τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ
 εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύ-
 ρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἴ ποτε
 σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἕλλη-
 σιν — ἦσαν δ' αὗται τετρακόσαι [ὥς ἐλέγοντο] ἅμα-
 19 ξαι — καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε
 ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ
 ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς
 ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα
 οὕτω διεγένοντο.

B.

[Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικὸν ὅτε I. ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέροξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὥς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὥς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὥς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἅμα 2 δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα ὅτι χρὴ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν ἕως Κύρῳ συμμίζειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων 3 ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεροντῶς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῷ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὥρμητο, καὶ λέγοι ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ ἦλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι 4 Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν. Ἀλλ' ὥφελε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καὶ ὥς ὁρᾶτε οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ

μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελ-
 λόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον
 τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶν-
 5 τῶν καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς
 ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ
 Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβού-
 6 λετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. οἱ μὲν ὄρχοντο,
 Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο
 σῆτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποξυγίων κόπτοντες τοὺς
 βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες
 ἀπὸ τῆς φάλαγγος οὗ ἢ μάχῃ ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς
 πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν
 τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι
 καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλὰ δὲ
 καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὖσαι· οἷς
 πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέ-
 7 ραν. καὶ ἤδη τε ἦν περὶ πλήθουσιν ἀγορὰν καὶ ἔρ-
 χονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ
 μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλῖνος εἰς Ἕλληνα,
 ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων·
 καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις
 8 τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέ-
 σαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι
 βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει
 καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα λόντας ἐπὶ
 τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἂν τι δύνωνται ἀγα-
 9 θόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ
 Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος
 τοσοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἴη τὰ ὅπλα
 παραδιδόναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρα-

τηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρ- 10
κὰς πρεσβύτατος ὢν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, Ἄλλ' ἐγώ, ἔφη, ὦ Φαλῖνε, θανμάξω πότερα ὥς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὥς διὰ φιλίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὥς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς 11
ταῦτα Φαλῖνος εἶπε, Βασιλεὺς νικᾷν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι. μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν, ὦ Φαλῖνε, 12
νῦν, ὥς σὺ ὀρᾷς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετὴ. ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωματίων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. ἀκού- 13
σας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως. ἄλλους 14
δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακισζομένους ὥς καὶ Κῦρον πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο,

εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι
 χοῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέ-
 15 ψαιντ' ἂν αὐτῷ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώ-
 τησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπο-
 λαβὼν εἶπεν, Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει·
 16 σὺ δ' ἡμῖν εἶπε τί λέγεις. ὁ δ' εἶπεν, Ἐγὼ σε, ὦ
 Φαλῖνε, ἄσμενος ἑώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες· σύ τε γὰρ Ἕλληνα εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες
 ὅσους σὺ ὀρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμ-
 17 βουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ
 οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅτι σοι δοκεῖ
 κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι τιμὴν οἴσει
 εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον αἰεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε
 πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ
 ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐ-
 τοῖς τάδε. οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι
 18 ἃ ἂν συμβουλευέσης. ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο
 βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα
 συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, ὅπως εὐέλπιδες
 μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες. Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ
 19 τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυρίων
 ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστὶ σωθῆναι πολεμοῦντας βασι-
 λεῖ, συμβουλευώ μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι
 μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμ-
 20 βουλευώ σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. Κλέαρχος δὲ
 πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις·
 παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ
 μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶ-
 ναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ
 δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα

ἢ ἄλλῳ παραδόντες. ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε, Ταῦτα μὲν 21
 δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε
 βασιλεὺς ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν,
 προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. εἶπατε οὖν καὶ περὶ
 τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὥς πολέ-
 μου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν, 22
 Ἀπαγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά
 δοκεῖ ἅπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ
 Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος, Ἦν μὲν μένωμεν, σπον-
 δαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος. ὁ δὲ πάλιν 23
 ἠρώτησε, Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχος δὲ
 ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι
 δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος. Ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

Φαλῖνος μὲν δὴ ὥχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ II.
 παρὰ Ἀριαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων
 δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι
 πολλοὺς φαίη Ἀριαῖος εἶναι Πέρσας ἐαυτοῦ βελτίους,
 οὓς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ
 βούλεσθε συναπιέναι, ἦκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός.
 εἰ δὲ μή, αὖριον πρὶν ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχος 2
 εἶπεν, Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἦκωμεν, ὥσ-
 περ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποιον ἂν τι ὑμῖν
 οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. Ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τού-
 τοις εἶπε. μετὰ ταῦτα ἡδὴ ἡλίου δύνοντος συγκαλέ- 3
 σας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί,
 ὦ ἄνδρες, θυομένῳ ἵεναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐρίγνετο
 τὰ ἱερά· καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐρίγνετο· ὥς γὰρ ἐγὼ
 νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης
 ποταμός ἐστι νανσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ
 πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν

δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ
 ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ
 4 καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. ὥδε οὖν χορὴ ποιεῖν· ἀπιόντας
 δειπνεῖν ὅ,τι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνῃ τῷ κέρατι
 ὥς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύ-
 τερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ
 ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς
 5 τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποιοῦν οὕτω.
 καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἦρχεν, οἱ δὲ ἐπείθοντο, οὐχ ἐλό-
 μενοι, ἀλλὰ ὁρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν
 6 ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν. [ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ
 ἦν ἡλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης
 σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ
 τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ
 ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντε
 εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι.]
 7 ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ
 ἔχων τοὺς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταρά-
 κοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὥς τριακοσίους ἡῦτο-
 8 μόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἡγεῖτο
 κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνουῦν-
 ται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ' Ἀριαῖον καὶ τὴν
 ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει
 θέμενοι τὰ ὄπλα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
 τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριαῖον· καὶ ὥμοσαν οἱ τε Ἕλλη-
 νες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι
 μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ
 9 βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα
 δ' ὥμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριὸν

εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ
 βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ 10
 Κλέαρχος, Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖε, ἐπέιπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν
 στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ
 τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἥνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην
 τινὰ ἐννενοηκέναι δοκεῖς ὁδὸν κρείττω. ὁ δ' εἶπεν, 11
 Ἦν μὲν ἤλθομεν ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ
 ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπι-
 τηδείων. ἐπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω
 οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμ-
 βάνειν· ἐνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδα-
 πανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινooῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν
 μέν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον 12
 δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὥς ἂν δυνώμεθα
 μακροτάτους, ἵνα ὥς πλεῖστον ἀποσπάσωμεν τοῦ
 βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν
 ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς
 ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολ-
 μήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται
 ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπα-
 νιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη 13
 ἢ ἀποδραῖναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε
 κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ
 ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἅμα ἡλίῳ δύ-
 νουσι εἰς κόμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο
 μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δεῖλιν ἐδοξαν πο- 14
 λεμίους ὄραϊν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἱ μὴ
 ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθρον, καὶ
 Ἀριαῖος, ἐτύγγανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι

- 15 ἐτέρωτο, καταβὰς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν
 ᾧ δὲ ὠπλίζοντο ἤκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκο-
 ποὶ ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἶεν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ
 εὐθύς ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγὺς που ἐστρατοπεδεύετο
 βασιλεὺς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ
 16 πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἤγεν·
 ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους
 ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὁψέ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε,
 φυλαττόμενος μὴ δοκοίῃ φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων
 ἅμα τῷ ἡλίῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς
 πρῶτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ
 τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν
 17 οἰκίῳν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπῳ τινὶ
 ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες
 ὥς ἐτύγγανον ἕκαστοι ἠυλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλήν
 ἐποιοῦν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους
 ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ
 ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὕστε-
 18 ραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη
 οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξ-
 επλάγῃ δέ, ὥς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρα-
 τεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὕστεραίᾳ ἔπρατε.
 19 προοιούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι
 φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἶον εἰκὸς
 20 φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην
 Ἥλειον, ὃν ἐτύγγανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄρι-
 στον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα ὅτι
 προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὅς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν
 ὄνον εἰς τὰ ὄπλα μηνύσῃ, ὅτι λήψεται μισθὸν τὰ-
 21 λαντον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἔγνωσαν οἱ στρα-

τιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σφ.
 ἅμα δὲ ὀρθρῶ παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ
 ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἥπερ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη.
 ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε^{III.}
 δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ
 ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλ-
 λουσι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον 2
 πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ
 δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχὼν τότε
 τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν
 τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἂν σχολάσῃ. ἐπεὶ δὲ 3
 κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντη
 φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς δὲ τῶν ὀπλων μηδένα κατα-
 φανῇ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προ-
 ῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν
 αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτᾳ
 ἔφρασεν. ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί 4
 βούλονται. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἦκοιεν ἄν-
 δρες οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς
 Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ.
 ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης 5
 δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων
 περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλησι μὴ πορίσας ἄριστον.
 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαννον, καὶ ἦκον 6
 ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς που βασιλεὺς ἦν ἢ
 ἄλλος τις ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δὲ
 ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἦκοιεν ἡγεμό-
 νας ἔχοντες οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν
 ἐνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἡρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς 7
 ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ἢ καὶ τοῖς

ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δέ, Ἄπασιν, ἔφασαν, μέχρι
 8 ἂν βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῇ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα
 εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο·
 καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι [ταχύ τε] καὶ καθ' ἡσυ-
 9 χίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ
 Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κἀμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι
 ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν
 οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι·
 οἶμαί γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις
 τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς
 εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι
 10 ἐκέλευε πρὸς τὰπιτήδεια. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος
 μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ
 στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὠπισθοφυλάκει.
 καὶ ἐνετύγγανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν
 ὥς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποι-
 οῦντο ἐκ τῶν φοινίκων οὓς εὗρισκον ἐκπεπτωκότας, τοὺς
 11 δὲ καὶ ἐξέκοπτον. καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν
 ὥς ἐπεστάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων,
 ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν
 πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν
 ἐπιτήδειον ἐπαίσειν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν
 εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι
 12 μὴ οὐ συσπουδάξειν. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ
 <εἰς> τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον
 εἴρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
 13 πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπενδεν, ὑποπτεύων
 αὐτὸ τὸ πλήρες εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ
 ἦν ὥρα οἷα τὸ πεδίον ἄρδεν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ
 προφαίνοιτο τοῖς Ἑλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου

ἔνεκα βασιλέα ὑπώπτευν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ
 ἀφεικέναι. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν 14
 ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν
 δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ
 τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οἷας 15
 μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο,
 αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θαυ-
 μάσιαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις ἡλέκτρον
 οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινας ξηραίνοντες τραγήματα
 ἀπετίθουσιν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς
 δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον 16
 ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε
 εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ
 τοῦτο κεφαλαλγὲς. ὁ δὲ φοῖνιξ ὅθεν ἐξαιρεθεῖη ὁ ἐγκέ-
 φαλος ὅλος αὐαίνεται.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου 17
 βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλείας γυναικὸς
 ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ
 εἵποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπῆντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων
 στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἐρμηνέως
 τοιάδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, 18
 καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας,
 εὖρημα ἐποιησάμην εἰ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως
 αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα.
 οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν
 οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνούς ἡτούμην 19
 βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι
 αὐτῷ Κῦρὸν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεिला καὶ
 βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος
 τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ

διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατο-
 πέδῳ [ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε
 καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς
 παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι].
 20 καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι· ἐρέ-
 σθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνος ἔνεκεν ἐστρα-
 τεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλευώ ὑμῖν μετρίως ἀπο-
 κρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἢ ἂν τι δύνωμαι
 21 ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. πρὸς ταῦτα
 μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο· καὶ ἀπεκρίναντο,
 Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὥς βασιλεῖ
 πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ
 πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὗρισκεν, ὥς καὶ σὺ οἶσθα,
 ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε
 22 ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα,
 ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐ-
 τόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς
 23 εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντι-
 ποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοί-
 μεθα ἂν τὴν βασιλείῳς χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν
 ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε,
 εἰ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα
 σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἂν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ
 εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ
 24 ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκού-
 σας δὲ ὁ Τισσαφέρους Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ ἀπαγγελῶ
 βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν
 ἐγὼ ἦκω αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρ-
 25 ἔχομεν. καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ'
 οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν ὅτι

διαπεπραγμένος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ
 σῶζειν τοὺς Ἑλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων
 ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν
 στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν 26
 πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν
 τὴν χάραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν
 παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἦ πρίσθαι, λαμβάνειν
 ὑμᾶς ἐκ τῆς χάρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δὲ αὖ 27
 ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύεσθαι ὡς διὰ φιλίας
 ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὁπότεν μὴ ἀγορὰν
 παρέχωμεν· ἣν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνούμενους ἔξειν
 τὰ ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς 28
 ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελ-
 φὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ
 ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης 29
 εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ δια-
 πράξωμαι ἃ δέομαι, ἦξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξων ὑμᾶς
 εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαντοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οἳ τε Ἑλ-IV.
 ληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι
 ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται
 πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι
 καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, <οἱ> παρ-
 εθάρρουνόν τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον
 μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπι-
 στρατείας μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροιχομένων.
 τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριαῖον 2
 ἦττον προσέχοντες τοῖς Ἑλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ
 διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἠρεσκον,
 ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις

3 στρατηγοῖς, Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιοτο, ἵνα
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν
 στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ
 τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπὶ δὲ πάλιν
 ἀλίσθη αὐτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται
 4 ἡμῖν. Ἦσως δέ που ἢ ἀποσκάπτει τι ἢ ἀποτεριχίζει, ὥς
 ἀποροῦ εἴη ἡ ὁδός. οὐ γάρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται
 ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι ὥς ἡμεῖς
 τοσοῦδε ὄντες ἐνικῶμεν [τὸν] βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις
 5 αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. Κλέαρχος δὲ
 ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν, Ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι μὲν
 καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξο-
 μεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδάς ποιεῖν.
 ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρῆξει ἡμῖν οὐδὲ
 ὅθεν ἐπισιτινούμεθα· αὐτίς δὲ ὁ ἡγησόμενος οὐδεὶς
 ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιούντων ἡμῶν εὐθὺς <ἂν>
 Ἀριαῖος ἀποσταίῃ· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λελείψεται,
 ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμιοι ἡμῖν ἔσονται.
 6 ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἔστι δια-
 βατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνα-
 τον διαβῆναι κωλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ ἂν μάχε-
 σθαί γε δέη ἱππεῖς εἶσιν ἡμῖν σύμμαχοι, τῶν δὲ πολε-
 μίων ἱππεῖς εἶσιν οἱ πλείστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὥστε
 νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δὲ
 7 οὐδένα οἷόν τε σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω
 πολλά ἔστι τὰ σύμμαχα, εἶπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπο-
 λέσαι, οὐκ οἶδα ὅτι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι
 καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι καὶ τὰ ἐαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα
 ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροις. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ 8
 δύναμιν ὡς εἰς οἶκον ἀπιὼν καὶ Ὀρόντας ** τὴν ἑαυτοῦ
 δύναμιν· ἦγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ
 γάμῳ. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ 9
 ἀγορὰν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀρι-
 αῖος τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στρατεύμα ἅμα Τισσα-
 φέρνει καὶ Ὀρόντα καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις.
 οἱ δὲ Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν 10
 ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκά-
 στοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλεῖον· ἐφυ-
 λάττοντο δὲ ἀμφοτέρω ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους, καὶ
 εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίοτε δὲ καὶ ξυλιζό- 11
 μενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλ-
 λέγοντες πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο 12
 ἐχθρὰν παρεῖχε. διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς ἀφίκοντο
 πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος, καὶ παρῆλθον εἰς
 αὐτοῦ. ἦν δὲ ὠκοδομημένον πλίνθοις ὀπταῖς ἐν ἀσφάλτῳ
 κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος
 δ' ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυ-
 λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 13
 δύο παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυχας δύο,
 τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δὲ ἐξευγμένην πλοίοις ἐπτά·
 αὗται δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέ-
 τμητο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν
 πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δὲ ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ
 μικροὶ ὀχετοί, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας·
 καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ
 πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἥ ὄνομα Σιττάκη,
 ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ μὲν 14
 οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παραδείσου

μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δένδρων,
 οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα· οὐ μέντοι
 15 καταφανεῖς ἦσαν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἔτυχον ἐν περι-
 πάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὀπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν·
 καὶ προσελθὼν ἄνθρωπός τις ἠρώτησε τοὺς προφύλα-
 κας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μένωνα δὲ
 οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὦν τοῦ Μένωνος
 16 ξένου. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς,
 εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε. Ἔπεμψέ με Ἀριαῖος καὶ Ἀρ-
 τάοχος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὑμῖν ἔννοι, καὶ κελεύ-
 ουσι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ
 17 βάρβαροι· ἔστι δὲ στράτευμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον
 παραδείσῳ. καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποτα-
 μοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακὴν, ὥς διανοεῖται αὐτὴν
 λῦσαι Τισσαφέρους τῆς νυκτός, ἐὰν δύνηται, ὥς μὴ
 διαβῇτε ἄλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῇτε τοῦ ποταμοῦ καὶ
 18 τῆς διώρυχος. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ
 τὸν Κλέαρχον καὶ φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 19 ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο. νεανίσκος δέ
 τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὥς οὐκ ἀκόλουθα
 εἴη τό τε ἐπιθῆσεσθαι καὶ λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον
 γὰρ ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν δεήσει ἢ ἡττᾶσθαι.
 ἐὰν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ λύειν αὐτοὺς τὴν γέφυ-
 ραν; οὐδὲ γὰρ ἂν πολλαὶ γέφυραι ὥσιν ἔχοιμεν ἂν
 20 ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. ἐὰν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν,
 λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι φύ-
 γωσιν· οὐδὲ μὴν βοηθῆσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς
 21 αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας. ἀκούσας δὲ
 ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις εἴη
 χώρα ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ὁ

δὲ εἶπεν ὅτι πολλὴ καὶ κῶμαι ἔννεισι καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι. τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι 22 τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψειαν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μείνειαν ἐν τῇ νήσῳ ἐρύματα ἔχοντες ἔνθεν μὲν τὸν Τίγρητα, ἔνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων· εἴτα δὲ καὶ ἀποστροφή γένοιτο εἴ τις βούλοιο βασιλέα κακῶς ποιεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν 23 γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἔπεμψαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο οὐδείς οὐδαμόθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδείς ἤλθε τῶν πολεμίων, ὥς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ 24 δὲ ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ὥς οἷόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τιςσαφέρους Ἑλλήνων ὥς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῇ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς [αὐτῶν] ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν· ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ᾤχετο ἀπελαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 25 τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρον· ἐπὶ δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα ᾤκειτο πόλις μεγάλη ὄνομα Ὠπις· πρὸς ἣν ἀπῆντησε τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφὸς ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων ὥς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα παρερχομένους τοὺς Ἕλληνας ἐθεώρει. ὁ δὲ 26 Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος· ὅσον δὲ [ἂν] χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσεις, τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη

χρόνον δι' ὅλου τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπί-
 στασιν· ὥστε τὸ στρατεύμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησι
 δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπληχθαι
 27 θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας
 σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ παρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς
 Παρυσάτιδος κώμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός.
 ταύτας Τισσαφέρουης Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς
 Ἑλλησιν ἐπέτρεψε πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ σῆτος
 28 πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ'
 ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας
 εἴκοσι τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν
 δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ὠκεῖτο
 μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καιναί, ἕξ ἧς οἱ βάρβαροι
 διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.
 V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν πο-
 ταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα
 ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν,
 2 φανερά δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν
 τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρει [καὶ] εἰ πως
 δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἕξ αὐτῶν πόλεμον
 γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι
 3 αὐτῷ χρήζει. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἥκειν. ἐπειδὴ δὲ
 συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τὰδε. Ἐγώ, ὦ Τισσα-
 φέρην, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγεννημένους καὶ δεξιὰς
 δεδομένας μὴ ἀδικήσιν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
 σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα
 4 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε
 σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγώ τε
 σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον
 οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως εἰ δυναί-

μεθα ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα 5
ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ
ὑποψίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι
πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλ-
λοντας οὔτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν 6
τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα
ἂν πᾶν ἐσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὥς σὺ
ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον 7
οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλή-
λοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς,
τοῦτον ἐγὼ οὔποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν
πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων
τις ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδραίῃ οὔθ'
ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. πάντῃ γὰρ πάντα
τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ
κρατοῦσι. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὀρκων 8
οὔτω γινώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι
κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι
νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ 9
πᾶσα μὲν ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν
τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ
σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ
ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον
δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ 10
καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν
εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον
ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἷων ἂν ἐλπί-
δων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι
ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι 11
φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι

- εὖ ποιεῖν ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κύρου
 δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σπαντοῦ [χώραν]
 σῶζοντα, τὴν δὲ βασιλείῳ δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμιά
 12 ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοι-
 ούτων ὄντων τίς οὔτω μαίνεται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ
 φίλος εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω
 13 ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα
 μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν
 σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν·
 οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ
 τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ
 ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς
 νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποῖα δυνάμει συμ-
 μάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦν σὺν
 14 ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ
 εἰ μὲν βούλοιό τῳ φίλος εἶναι, ὥς μέγιστος ἂν εἴης,
 εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὥς δεσπότης <ἂν> ἀναστρέφοιο
 ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοι οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα
 μόνον ὑπηρετοῖμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σωθέν-
 15 τες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. ἐμοὶ μὲν ταῦτα
 πάντα ἐνθυμουμένῳ οὔτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ
 σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τὸ
 ὄνομα τίς οὔτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πείσαι λέγων
 ὥς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα
 εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.
 16 Ἄλλ' ἤδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρο-
 νίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιννώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν
 βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σπαντῶ κακόνους εἶναι.
 ὥς δ' ἂν μάθης ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ
 17 οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλό-

μεθ' ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους
ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν ἣ ὑμᾶς μὲν βλέπτειν
ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ 18
χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι
δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα
σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὀρεῶτε
ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν
ἀπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν
ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὁπόσοις ἄν ὑμῶν βουλώμεθα
μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἄν παντάπασι δια-
βαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι 19
τούτοις ἡττῶμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρείττον τοῦ καρ-
ποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἄν κατακαύσαντες λιμὸν
ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε
μάχεσθαι ἄν δύναισθε. πῶς ἄν οὖν ἔχοντες τοσούτους 20
πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα
ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἄν
τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβήης,
μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχυρός; παντάπασι δὲ ἀπό- 21
ρων ἐστὶ καὶ ἀμηνῶν καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ
τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτορκίας τε
πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι.
οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὧ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε
ἡλίθιοι ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἔξὸν ἀπολέσαι οὐκ 22
ἐπὶ τοῦτο ἦλθομεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἕως τούτου
αἴτιος τὸ τοῖς Ἑλλήσιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ὧ
Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων τούτῳ
ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ 23
χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον
ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ

μόνῳ ἕξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως
 ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἑτερος εὐπετῶς ἔχοι.

- 24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν·
 καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς
 φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
 25 πολεμίους ἡμᾶς ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ
 μέν γε, ἔφη ὁ Τισσαφέρους, εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε
 στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἐμφανεῖ, λέξω
 τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὥς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ
 26 τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω
 πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω.
 27 ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρους φιλοφρονού-
 μενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον
 ἐποιήσατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἴόμενος δια-
 κεῖσθαι τῷ Τισσαφέρει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν,
 ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρην οὓς ἐκέλευσε,
 καὶ οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὥς
 προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὄντας τιμω-
 28 ρηθῆναι. ὑπώπτενε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα,
 εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγεννημένον Τισσαφέρει
 μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα,
 ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβὼν φίλος ᾗ
 29 Τισσαφέρει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στρά-
 τευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παρα-
 λυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν
 τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρα-
 30 τηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πάντε μὲν στρα-
 τηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν

δὲ ὥς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὥς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρ- 31
 νους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἶσω, Πρόξενος
 Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος
 Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς
 θύραις ἔμενον. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 32
 σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατε-
 κόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων
 διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι
 ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. οἱ δὲ Ἑλληνες 33
 τὴν τε ἱππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὁρῶν-
 τες καὶ ὅ,τι ἐποιοῦν ἡμυεργνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς
 ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα
 ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα.
 ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες 34
 ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξιεν αὐτοὺς ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριαῖος 35
 δὲ καὶ Ἀρτιάοχος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστό-
 τατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσα-
 φέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὁρᾶν καὶ γιννώσκειν·
 συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι
 εἰς τριακοσίους. οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν 36
 ἐκέλευον εἰ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός,
 ἵνα ἀπαγγείλῃσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον 37
 φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ
 Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ
 Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου·
 Χειρίσοφος δὲ ἐτύγγανεεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις
 ἐπισιτιζόμενος. ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν 38

Ἀριαῖος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἐαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπεὶ περ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.

39 πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεά-
νωρ ὁ Ὀρχομένιος· Ὡ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ
οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε
θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς
αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομεῖν, προδόντες ἡμᾶς
σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ
τούς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὥμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς
ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς
40 ἔρχεσθε; ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπι-
βουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα,
καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν
41 τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους
ἔλυσεν τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυ-
σθαι τοὺς ἐπιιορκούντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπεὶ περ
εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί,
πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες
ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα
42 συμβουλευῆσαι. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον
διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθη-
σαν ὥς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτε-
λεύτησαν, εἷς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ
πάντων τῶν ἐμπεύρων αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέ-
σθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως.

καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις 2
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγέ-
 νετο, ἀναπείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὥς οἱ Θοῤῃκες ἀδικοῦσι
 τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὥς ἐδύνατο παρὰ
 τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὥς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρο-
 νήσου καὶ Περίνθου Θοῤῃξίν. ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες 3
 πως οἱ ἔφοροι ἤδη ἔξω ὄντος ἀποστρέφειν αὐτὸν
 ἐπειρῶντο ἐξ Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ'
 ὥχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθα- 4
 νατώθη ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τελῶν ὥς ἀπειθῶν.
 ἤδη δὲ φυγὰς ὦν ἔρχεται πρὸς Κῦρον, καὶ ὁποίοις
 μὲν λόγοις ἐπείσει Κῦρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ
 αὐτῷ Κῦρος μυρίους δαρεικοὺς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ 5
 ῥαθυμίαν ἐτράπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων
 συλλέξας στρατεύμα ἐπολέμει τοῖς Θοῤῃξί, καὶ μάχῃ τε
 ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἤγε τούτους
 καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος ἐδεήθη τοῦ στρα-
 τεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὥς σὺν ἐκείνῳ αὐτὸν πολε-
 μήσων. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα 6
 εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης
 καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν βού-
 λεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν
 ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν·
 ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ ἡδονὴν
 ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλοπόλεμος 7
 ἦν· πολεμικὸς δὲ αὐτὴν ἐδόκει εἶναι ὅτι φιλοκίν-
 δυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὥς οἱ παρόν-
 τες πανταχοῦ πάντες ὁμολογοῦν. καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέ- 8
 γετο εἶναι ὥς δυνατόν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου οἶον

κάκεινος εἶχεν. ἱκανὸς μὲν γὰρ ὥς τις καὶ ἄλλος
 φροντίζειν ἦν ὅπως ἔχοι ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια
 καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι
 9 τοῖς παροῦσιν ὥς πειστέον εἴη Κλεάρχῳ. τοῦτο δ'
 ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὁρᾶν στυγνὸς ἦν
 καὶ τῇ φωνῇ τραχύς, ἐκόλαξέ τε ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῇ
 ἐνίοτε, ὥς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γνώμη
 10 δ' ἐκόλαξεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγρεῖτο
 ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὥς δέοι
 τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς
 πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων
 ἀφ᾽ ἑξέσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους.
 11 ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα
 καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ
 στυγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσ-
 ῳποῖς ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον
 πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον,
 12 οὐκέτι χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γέ-
 νοιντο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλον ἀρξομένους ἀπιέναι, πολλοὶ
 αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰὲ
 χαλεπὸς ἦν καὶ ὤμος· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ
 13 στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. καὶ γὰρ
 οὖν φιλία μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν·
 οὔτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δεῖ-
 σθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρεῖησαν αὐτῷ,
 14 σφόδρα πειθομένοις ἐχρῆτο. ἐπεὶ δὲ ἄρξαιντο νικᾶν
 σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἦδη μεγάλα ἦν τὰ χρησί-
 μους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τό τε
 γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ
 τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐτάκτους

ἐποίει. τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ 15
ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα
ἄμφι τὰ πεντήκοντα ἔτη.

Πρόξενος δὲ ὁ Βοιωτίος εὐθύς μὲν μειράκιον ὦν 16
ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός·
καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύ-
ριον τῷ Λεοντίνῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς 17
νομίσας ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὦν τοῖς πρώ-
τοις μὴ ἡττᾶσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς
σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων
ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά·
τοσοῦτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐνδηλον αὖ καὶ τοῦτο 18
εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδι-
κίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τού-
των τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μή. ἄρχειν δὲ καλῶν 19
μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὔτ' αἰδῶ τοῖς
στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ
καὶ ἡσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμε-
νοι ἐκεῖνον· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερὸς τὸ
ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ
ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. ᾤετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι 20
καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ
ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ
τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι
ἐπεβούλευον ὥς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέθνη-
σκεν ἦν ἑτῶν ὥς τριάκοντα.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21
πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω
λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαῖνοι·
φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα

22 ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν
 ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ᾧετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ
 ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἑξαπαταῖν, τὸ δ' ἀπλοῦν
 23 καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. στέργων δὲ φα-
 νερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ
 ἐνδηλος ἐρίγνετο ἐπιβουλεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐδε-
 νὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελαῶν
 24 αἰεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν
 οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾧετο εἶναι τὰ τῶν
 φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος
 25 ᾧετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ
 ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ
 ὥπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὁσίοις καὶ ἀλήθειαν
 26 ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. ὥσπερ δέ
 τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιο-
 τητι, οὕτω Μένων ἡγάλλετο τῷ ἑξαπαταῖν δύνασθαι,
 τῷ πλάσασθαι ψευδῇ, τῷ φίλους διαγελαῖν· τὸν δὲ μὴ
 πανοῦργον τῶν ἀπαιδευτῶν αἰεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ
 παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλίᾳ, διαβάλλων
 27 τοὺς πρώτους τοῦτο ᾧετο δεῖν κτήσασθαι. τὸ δὲ πει-
 δομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδι-
 κεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι
 ἡξίου ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι
 ἂν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ
 ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν.
 28 καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῇ ἕξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι,
 ἃ δὲ πάντες ἴσασι τάδ' ἐστί. παρὰ Ἀριστίππου μὲν
 ἔτι ὥραϊος ὧν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων,
 Ἀριαίῳ δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίοις καλοῖς ἤδετο,
 οἰκειότατος [ἔτι ὥραϊος ὧν] ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ

εἶχε Θαρύπαν ἀγένειος ὦν γενειῶντα. ἀποθνησκόντων 29
 δὲ τῶν συστρατήγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν
 Κύρῳ, ταῦτὰ πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν
 τῶν ἄλλων θάνατον [στρατηγῶν] τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασι-
 λέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς, ὅσπερ τάχιστος
 θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὥς
 πονηρὸς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

Ἀγίας δὲ ὁ Ἀρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιοὺς καὶ 30
 τούτῳ ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐδ' ὥς ἐν πολέμῳ κακῶν
 οὐδεὶς κατεγέλα οὔτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. ἥστην
 δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

Γ.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες ἔπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνηι ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δε-
2 δήλωται.] ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπό-
μενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρῆξεν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδε ὁδοῦ, προ-
υδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἱππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶν-
τες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν
3 οὐδεὶς ἂν λειφθείη· ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐρεύ-
σαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκανσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύ-
πης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων,

οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ δια-
κείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, 4
ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης
ὦν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο
οἴκοθεν ξένος ὦν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ
ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσκειν, ὃν αὐτὸς ἔφη
κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ μέντοι Ξενοφῶν 5
ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ
Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑπο-
πτεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ
φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς
Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμ-
βουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοι-
νῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν 6
ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχό-
μενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ
καὶ καλῶς πράξας σωθεῖν. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλ-
λων θεοῖς οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει 7
τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἡττιᾶτο
αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἡρώτα πότερον λῶον εἴη
αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον
εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖν.
ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα
ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμε- 8
νος οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν
Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν
τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμουμένου 9
δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπrouθυμεῖτο μέναι
αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ,

εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι
 10 εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς
 — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα
 ὁρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου·
 ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη
 ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι
 δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην
 καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ
 11 Ξενοφῶν ἦν. ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν
 τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ'
 ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενο-
 μένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῴαν οἰκίαν, καὶ ἐκ
 12 τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη,
 καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις
 ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ
 δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ
 ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ,
 μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως,
 13 ἀλλ' εἰργοίτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν. ὁποῖόν
 τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν
 ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίγνεται γὰρ τάδε.
 εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπί-
 πτει· τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ
 ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξιν. εἰ δὲ γενησόμεθα
 ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλε-
 πώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότερα παθόντας
 14 ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνόμεθα οὐδεὶς
 παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα
 ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας
 πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν

δ' ἡλικίαν ἐμαντῶ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι
 πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαντὸν τοῖς
 πολεμίοις. ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς 15
 Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν,
 Ἐγώ, ὧ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι,
 ὥσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν
 ἐν οἷοις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ 16
 πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμι-
 σαν καλῶς τὰ ἐαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐ-
 δεῖς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὥς κάλλιστα ἀγωνιού-
 μεθα. καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, 17
 τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὃς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ
 καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν
 χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεῖς
 πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὥς δοῦλον ἀντὶ
 βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα,
 τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὥς 18
 ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον
 παράσχοι τοῦ στρατεῦσθαι ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως
 τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. ἐγὼ 19
 μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν οὔποτε ἐπανόμην
 ἡμᾶς μὲν οἰκτεῖρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
 μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὄσσην μὲν χώραν καὶ
 οἶαν ἔχοιεν, ὥς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους ὅδε
 θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ 20
 δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν
 ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα,
 ὅτου δ' ὠνησόμεθα ἥδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως
 δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους
 ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίοτε

- τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.
 21 ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι
 δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. ἐν
 μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα ὁπότεροι
 ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ
 22 θεοὶ εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὥς τὸ εἰκός, ἔσονται. οὗτοι
 μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶν-
 τες ἀγαθὰ στεροῦσιν αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν
 θεῶν ὅρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἵέναι ἐπὶ τὸν
 23 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἔτι
 δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ
 θάλαπην καὶ πόρους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν
 τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ
 θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν
 24 νίκην ἡμῖν διδῶσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα
 ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους
 ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα,
 ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους
 ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν
 25 στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς
 ἐθέλετε ἐξορμαῖν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι,
 εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' αὐτόν με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασί-
 ζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύ-
 κειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.
 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες
 ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν
 βιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροίη
 ὅστις λέγοι ἄλλως πῶς σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα
 πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἅμα ἥρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.
 27 ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε. Ὡς

θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὁρῶν γινώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τοῦτοισι ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, καταφρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὄπλα. ἐπεὶ 28 δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισάμενοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, 29 ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὀπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι ἐρῶντες τούτου; ἃ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοί, 30 ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσλεσθαι εἰς ταῦτόν ἡμῖν αὐτοῖς ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὥς τοιούτῳ χρῆσθαι. οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλλην ὦν τοιοῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ὑπο- 31 λαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν, Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Ἀνδρὸν ἀμφοτέρω τὰ ὦτα τετυπημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν 32 οὖν ἀπήλασαν· οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶς εἴη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶς εἴη τὸν λοχαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, 33 εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα 34

Ἰερώνυμος Ἠλεῖος πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχα-
 γῶν ἤρχετο λέγειν ᾧδε. Ἡμῖν, ὧ ἄνδρες στρατηγοί
 καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συν-
 ελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα εἴ-
 τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ὦ Ξενο-
 35 φῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενο-
 φῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς καὶ Τισσαφέρους οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφα-
 σιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὥς
 ἦν δύνωνται ἀπολέσθωσιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα
 ποιητέα ὥς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ
 36 μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι
 ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε μέγι-
 στον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες
 πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθυ-
 μουῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε
 παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ
 τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔψονται ὑμῖν καὶ
 37 πειράσσονται μιμεῖσθαι. ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν
 ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί,
 ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς
 καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν
 τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν ἀξιούν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς
 ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τού-
 38 των καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν
 οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στρατεύμα, εἰ ἐπι-
 μεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὥς τάχιστα
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ
 ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο
 ὥς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολε-

μικοῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ,
 ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὴν δὲ κατα- 39
 στήσῃσθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους
 στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαροῦνῃτε, οἶμαι ἂν
 ὑμᾶς πάννυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς 40
 αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως
 δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα
 ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ
 ἡμέρας. ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ 41
 τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται ἀλλὰ καὶ τί ποιή-
 σουσι, πολὺν εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι 42
 οὔτε πληθὺς ἐστὶν οὔτε ἰσχύς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας
 ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς
 ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' 43
 ἔγωγε, ὃ ἄνδρες, καὶ τοῦτο ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι
 ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν
 κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν,
 ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι
 καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀπο-
 θνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους <δ> ὁρῶ μᾶλλον πῶς
 εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαι-
 μονέστερον διάγοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόν- 44
 τας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας
 ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτα 45
 εἰπὼν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος, Ἀλλὰ
 πρόσθεν μὲν, ὃ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον
 ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ'
 οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλεί-
 στους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἴῃ τὸ ἀγαθόν.

46 καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας.

47 παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὥς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίῳν Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Ἀγρίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

II. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.

2 Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖον οἱ

3 πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειραῖσθαι ὅπως ἦν μὲν δυνάμεθα καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν

4 οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄλλ' ὁρᾶτε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτοὺς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτοὺς

δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἐξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἡδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἐξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδесθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστὰς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μήποτε ἐξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὥς ἂν δυνάμεθα κράτιστα τοῦτο ὅ,τι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ τὸν πόλεμον ὥς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρόπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὁρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιῶσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάρχῳ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἵεναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὁρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἵεναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ

- σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτή-
 ρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια
 ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύ-
 ξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν.
 καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. καὶ
 ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠϋξάντο καὶ ἐπαιάνισαν.
 ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε.
- 10 Ἐτύγχανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν
 εἶεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν
 τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε
 καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. οὕτω
 δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι
 τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ
 τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς
 καὶ ἐν δεινοῖς ὧσι σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.
- 11 ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων
 τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὥς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν
 προσήκει εἶναι σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ
 δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν
 σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὥς ἀφανιούντων τὰς Ἀθή-
 νας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν
- 12 αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὁπόσους κατακάνοιεν
 τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμαῖρας καταθύσειν τῇ θεῷ,
 ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνι-
 αυτὸν πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν.
- 13 ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον
 στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ
 ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ
 γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν
 τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μνημεῖον ἡ ἐλευθερία τῶν

πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα
 γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε.
 τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ 14
 ὥς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὕπω πολλαὶ ἡμέ-
 ραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγό-
 νοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ 15
 τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε
 ἀγαθοί· νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ
 ἀγὼν ἐστὶ πολὺν δῆπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας
 καὶ προθυμότερους εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέ- 16
 ρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν
 γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλῆθος ἄμετρον ὁρῶν-
 τες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι
 εἰς αὐτούς· νῦν δὲ ὁπότε καὶ πείρα ἤδη ἔχετε αὐτῶν
 ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες [μὴ] δέχεσθαι
 ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι; μηδὲ 17
 μέντοι τοῦτο μεῖον δόξητε ἔχειν ὅτι οἱ Ἀριαίου πρόσθεν
 σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οὗτοι
 κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡττημένων· ἔφυγον γοῦν
 [πρὸς] ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δ' ἐθέλοντας
 φυγῆς ἄρχειν πολὺν κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις τατ-
 τομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὁρᾶν. εἰ δέ τις ὑμῶν 18
 ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολε-
 μίοις πολλοὶ πάρεσιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς
 οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ
 ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε
 λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες
 ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. οὐκοῦν τῶν ἱππέων 19
 πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὁχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν
 γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμονται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον

ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες
 πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἣν τις προσίῃ, πολὺ
 δὲ μᾶλλον ὅτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα. ἐνὶ δὲ
 μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς [ἡμᾶς]· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφα-
 20 λέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρ-
 ρεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρουης ἡγήσεται οὐδὲ
 βασιλεὺς ἀγορᾶν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε
 πότερον κρεῖττον Τισσαφέρουην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπι-
 βουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας
 λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἳ εἴδονται ὅτι ἦν τι
 περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἐαυτῶν ψυχὰς καὶ
 21 σώματα ἀμαρτήσονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖ-
 σθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἥς οὗτοι παρεῖχον μικρὰ
 μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ
 αὐτοὺς λαμβάνειν, ἣνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους
 22 ὁπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται. εἰ δὲ ταῦτα μὲν γιννώσκετε
 ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι
 καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε
 εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι.
 πάντες γὰρ ποταμοί, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροί
 εἴσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ
 23 τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν
 ἡγεμονίαν τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδ' ὥς ἡμῖν γε
 ἀθυμητέον. ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἂν
 ἡμῶν φαίμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλείῳ χώρᾳ
 πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦ-
 σιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ
 καὶ αὐτοὶ εἴδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ κατα-
 24 λαβόντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ'
 ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε

ὠρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκή-
 σοντας. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν
 ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὁμήρους τοῦ ἀδόλως
 ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσῃε γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν
 τεθρίπποις βούλονται ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ'
 ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἐώρα ἡμᾶς μένειν κατα-
 σκευαζομένους. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ, ἂν ἅπαξ μάθωμεν 25
 ἄργοι ξῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ
 καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις
 ὁμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἰ-
 καδὲ ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶ- 26
 τον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι
 ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἑλλησιν ὅτι ἐκόντες
 πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιο-
 τεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίως ὀρεῖν. ἀλλὰ
 γάρ, ὧ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τὰγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν
 κρατούντων ἐστὶ, τοῦτο δεῖ λέγειν ὅπως ἂν πορευοί- 27
 μεθὰ τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ μάχεσθαι δεοί ὡς
 κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ
 μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ξεύγη
 ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευώμεθα ὅπη ἂν τῇ στρατιᾷ
 συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι. αὗται
 γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ'
 οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια
 ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλ- 28
 λάξωμεν πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν
 ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ᾤσιν,
 ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ
 ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ
 τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

- 29 λοιπόν μοι εἰπεῖν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι.
 ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξ-
 ενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς
 στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν
 τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων ἱκανοὺς εἶναι
 ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἄρ-
 χοντας ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπο-
 30 λέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέ-
 ρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς
 ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς
 31 ἄρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δέ τις ἀπειθῇ, ψηφίσα-
 σθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι
 κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσον-
 ται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνδ' ἐνὸς
 32 Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῷ εἶναι. ἀλλὰ
 γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι
 αὐτίκα παρέδονται. ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν,
 ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται. εἰ δέ
 τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτῃ, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης δι-
 δάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.
- 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, 'Ἄλλ' εἰ μὲν τινος
 ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα
 ἐξέσται ποιεῖν· ἃ δὲ νῦν εἴρηκε δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα
 ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνα-
 34 τεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν πάντες. ἀναστὰς δὲ
 πάλιν εἶπε Ξενοφῶν, 'Ὡ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσ-
 δοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἔξο-
 μεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ
 35 πλέον εἰκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θανυμά-
 ζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν

παριόντας διώκοντες καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνωνται,
 τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀ-
 ιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἔσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν 36
 πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ
 σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέῳ ᾗ. εἰ
 οὖν νῦν ἀποδειχθεῖη τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου
 καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν
 ἑκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν ὁπότε
 οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν βουλευέσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρώ-
 μεθα ἂν εὐθὺς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλο 37
 τις βέλτιον ὁρᾷ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δέ, Χειρίσοφος μὲν
 ἡγοῖτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευ-
 ρῶν ἑκατέρων δύο τῷ πρεσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοί-
 σθην· ὀπισθοφυλακοῖμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι ἐγὼ καὶ
 Τιμασίῳ τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύ- 38
 της τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν ἀεὶ κράτιστον
 δοκῇ εἶναι. εἰ δέ τις ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον, λεξάτω. ἐπεὶ
 δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν, Ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατει-
 νάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, ἔφη, ἀπιόν- 39
 τας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς
 οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι·
 οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπι-
 θυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικούντων τὸ
 κατακαίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ·
 καὶ εἰ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω·
 τῶν γὰρ νικούντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ
 τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες III.
 κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περι-
 τῶν ὅτου μὲν δέοιτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ

ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἡριστο-
 ποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθρα-
 δάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος
 2 τοὺς στρατηγούς εἰς ἐπήκοον λέγει ὧδε. Ἐγώ, ὦ ἄν-
 δρες Ἕλληνες, καὶ Κύρῳ πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε,
 καὶ νῦν ὑμῖν εὐνους· καὶ ἐνθάδε δ' εἰμὶ σὺν πολλῷ
 φόβῳ διάγων. εἰ οὖν ὁρῶν ὑμᾶς σωτήριόν τι βου-
 λευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θερά-
 ποντας πάντας ἔχων. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῶ
 ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὖνουν καὶ βουλόμενον κοινῇ
 3 σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιεῖσθαι. βουλευομένοις τοῖς
 στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τὰδε· καὶ ἔλεγε Χει-
 ρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐᾷ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴ-
 καδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνώμεθα
 ἀσινέστατα· ἦν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, δια-
 4 πολεμεῖν τούτῳ ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα. ἐκ τού-
 του ἐπειρᾶτο Μιθραδάτης διδάσκειν ὡς ἄπορον εἶη
 βασιλέως ἄκοντος σωθῆναι. ἐνθα δὴ ἐγινγνώσκετο ὅτι
 ὑπόπεμptos εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρνους τις οἴ-
 5 κειων παρηκολουθήκει πίστεως ἕνεκα. καὶ ἐκ τούτου
 ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι
 τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν·
 διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἕνα
 γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ὥχετο
 ἀπιὼν νυκτὸς σὺν ἀνδράποισι ὡς εἰκοσι.

6 Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα-
 πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποζύγια
 καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προελη-
 λυθότων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθραδάτης,
 ἱππέας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας

εἰς τετρακοσίους μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους. καὶ 7
 προσήει μὲν ὥς φίλος ὢν πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἐπεὶ δ'
 ἐγγυὺς ἐγένοντο, ἐξαπίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ
 ἱππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίτρωσκον. οἱ
 δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς,
 ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἳ τε γὰρ Κρηῆτες βραχύτερα τῶν
 Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα ψилоὶ ὄντες εἶσω τῶν ὅπλων
 κατεκέκλειντο, οἳ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἡκόντιζον
 ἢ ὥς ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Ξενο- 8
 φῶντι ἐδόκει διωκτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν ὀπλι-
 τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἳ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθο-
 φυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν
 πολεμίων. οὔτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ἕλλησιν οὔτε 9
 οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο
 καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἶόν τε
 ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν· οἱ δὲ βάρ- 10
 βαροι ἱππεῖς καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίτρωσκον εἰς τοῦ-
 πισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἵππων, ὁπόσον δὲ διώξειαν
 οἱ Ἕλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους
 ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διῆλθον οὐ πλέον πέντε 11
 καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δείλης ἀφίκοντο εἰς τὰς κώ-
 μας. ἔνθα δὲ πάλιν ἀθυμία ἦν. καὶ Χειρίσοφος καὶ
 οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ἡτιῶντο
 ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε
 καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλάπτειν.
 ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς αἰτιῶντο καὶ 12
 αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. ἀλλ' ἐγώ, ἔφη,
 ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώρων ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν
 κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν δυναμένους.
 ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς 13

μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πολε-
 14 μίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάννυ χαλεπῶς. τοῖς οὖν θεοῖς
 χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ ῥώμῃ ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἦλθον,
 ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα, δηλῶσαι δὲ ὧν δεόμεθα.
 15 νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν
 ὅσον οὔτε οἱ Κρηῖτες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ
 ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώ-
 κωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἷόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρα-
 τεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεζὸς
 πεζὸν ἂν διώκων καταλαμβάνοι ἐκ τόξου ῥύματος. ἡμεῖς
 16 οὖν εἰ μέλλοιμεν τούτους εἶργειν ὥστε μὴ δύνασθαι
 βλέπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τὴν ταχί-
 στην δεῖ καὶ ἱππέων. ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύ-
 ματι ἡμῶν Ῥοδίους, ὧν τοὺς πολλοὺς φασιν ἐπίστασθαι
 σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέ-
 17 ρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. ἐκεῖναι γὰρ διὰ τὸ
 χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξ-
 ικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσι ἐπίσταν-
 18 ται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψάμεθα τίνες πέ-
 πανται σφενδόνας, καὶ τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον,
 τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλονται ἄλλο ἀργύριον τελῶμεν,
 καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐθέλονται ἄλλην
 τινὰ ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἵσως τινὲς φανοῦνται ἱκα-
 19 νοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. ὁρῶ δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρα-
 τεύματι, τοὺς μὲν τινας παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλε-
 ᾶρχου καταλελειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμα-
 λώτους σκευοφοροῦντας. ἂν οὖν τούτους πάντας
 ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους
 εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἵσως καὶ οὗτοί τι τοὺς
 20 φεύγοντας ἀνιάσουσιν. ἔδοξε καὶ ταῦτα. καὶ ταύτης

τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἱππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου Ἀθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπο-IV. ρεύοντο προαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει αὐτοὺς διαβῆναι ἐφ' ἧ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῦντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς πάλιν 2 φαίνεται ὁ Μιθραδάτης, ἔχων ἱππέας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσούτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἂν τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπείχον τῆς χαράδρας 3 ὅσον ὀκτὼ σταδίου, διέβαινε καὶ ὁ Μιθραδάτης ἔχων τὴν δύναμιν. παρήγγελτο δὲ τῶν πελταστῶν οὓς ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν εἶρητο θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφευομένης ἱκανῆς δυνάμεως. ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθραδάτης κατειλήφει, καὶ ἤδη σφενδόναι 4 καὶ τοξεύματα ἐξικνοῦντο, ἐσήμηνε τοῖς Ἕλλησι τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἶρητο καὶ οἱ ἱππεῖς ἤλαννον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἔφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοῖς βαρβάροις τῶν 5 τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δὲ ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ἠκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἶη ὀρεῖν. καὶ οἱ μὲν 6 πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ Ἕλληνες

- ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο
 7 ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη
 μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισσα· ὥκουν δ' αὐτὴν
 τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος
 πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύ-
 κλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ὠκοδόμητο δὲ πλίν-
 8 θοις κεραμεαῖς· κρηπὶς δ' ὑπὲρ λιθίνῃ τὸ ὕψος εἴκοσι
 ποδῶν. ταύτην βασιλεὺς ὁ Περσῶν ὅτε παρὰ Μήδων
 τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ
 ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἠφάνισε
 9 μέχρ' ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. παρὰ
 ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνῃ, τὸ μὲν εὖρος
 ἐνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον κωμῶν πε-
 10 φευγότες. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἓνα παρα-
 σάγγας ἕξ πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα [κείμενον]· ὄνομα
 δὲ ἦν τῇ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ὥκουν.
 ἦν δὲ ἡ μὲν κρηπὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ
 11 εὖρος πεντήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ
 δὲ ταύτῃ ἐπωκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος
 πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ τείχους
 ἡ περίοδος ἕξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μήδεια
 γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν ὅτε ἀπώλλυσαν τὴν ἀρχὴν
 12 ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
 ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνῳ ἐλεῖν
 οὔτε βίᾳ· Ζεὺς δὲ βροντῇ κατέπληξε τοὺς ἐνοικοῦντας,
 καὶ οὕτως ἐάλω.
- 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἓνα παρα-
 σάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσα-
 φέρουης ἐπεφάνη, οὗς τε αὐτὸς ἱππέας ἤλθεν ἔχων καὶ

τὴν Ὀρόντα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλείᾳ θυγατέρα ἔχον-
 τος καὶ οὓς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὓς ὁ
 βασιλεὺς ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς
 τούτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στρά-
 τευμα πάμπολυ ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν 14
 τῶν τάξεων ὀπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια
 παραγαγὼν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβούλετο
 διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν.
 ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ 15
 [Σκύθαι] τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν
 ἀνδρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προυνθυμεῖτο ῥάδιον ἦν,
 καὶ ὁ Τισσαφέρους μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει
 καὶ <αί> ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. καὶ τὸ λοιπὸν τῆς 16
 ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο· καὶ οὐκέτι
 εἰσίνοντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε ἀκροβολίσει· μακρότερον
 γὰρ οἷ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν
 τοξοτῶν *. *. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστίν· 17
 ὥστε χρήσιμα ἦν ὁπόσα ἀλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων
 τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολε-
 μίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω ἰέντες
 μακράν. εὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώ-
 μαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.
 καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ 18
 Ἕλληνες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι
 μεῖον ἔχοντες τῇ ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέ-
 ραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γὰρ
 πολὺς σῖτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο
 διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρους εἶπετο ἀκροβολι-
 ζόμενος. ἐνθα δὴ οἱ Ἕλληνες ἔγνωσαν πλαίσιον ἰσό- 19
 πλευρον ὅτι πονηρὰ τάξις εἴη πολεμίων ἐπομένων.

ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἣν μὲν συγκύπτῃ τὰ κέρατα τοῦ
 πλαισίου ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὔσης ἢ ὀρέων ἀναγκα-
 ζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὀπλίτας καὶ πο-
 ρεύεσθαι πονήρως ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ
 ταραττομένους, ὥστε δυσχρήστους εἶναι [ἀνάγκη] ἀτά-
 20 κτους ὄντας· ὅταν δ' αὖ διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη
 διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους καὶ κενὸν γίγνε-
 σθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα
 πάσχοντας πολεμίων ἐπομένων. καὶ ὁπότε δέοι γέφυ-
 ραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἕκαστος
 βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον ἦν ἐν-
 21 ταῦθα τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔγνωσαν οἱ στρα-
 τηγοί, ἐποίησαν ἕξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ
 λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντῆρας καὶ
 ἄλλους ἐνωμοτάρχους. οὗτοι δὲ πορευόμενοι ὁπότε
 μὲν συγκύπτει τὰ κέρατα ὑπέμενον ὕστεροι [οἱ λοχα-
 γοί], ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς κέρασι, τότε δὲ παρῆγον
 22 ἕξωθεν τῶν κεράτων. ὁπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ
 τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἂν ἐξεπίμπλασαν, εἰ μὲν στε-
 νότερον εἴη τὸ διέχον, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερον,
 κατὰ πεντηκοστῆς, εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἐνωμοτίας·
 23 ὥστε αἰεὶ ἐκπλεων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαί-
 νειν τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο,
 ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἰ που
 δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρῆσαν οὗτοι. τούτῳ τῷ
 24 τρόπῳ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας. ἡνίκα δὲ τὸν
 πέμπτου ἐπορεύοντο, εἶδον βασιλείον τι καὶ περὶ αὐτὸ
 κώμας πολλάς, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο
 διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἱ καθῆκον ἀπὸ
 τοῦ ὄρους ὑφ' ᾧ ἦν ἡ κώμη. καὶ εἶδον μὲν τοὺς

λόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες, ὥς εἰκὸς τῶν πολεμίων
 ὄντων ἰππέων· ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου 25
 ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γήλοφον καὶ κατέβαινον,
 ὥς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται
 οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρᾶνές ἔβαλλον,
 ἐσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, καὶ πολλοὺς 26
 ἐτίτρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνήτων καὶ
 κατέκλεισαν αὐτοὺς εἴσω τῶν ὀπλων· ὥστε παντάπασι
 ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοι ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες
 καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι 27
 οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ
 ἄκρον ἀφικνοῦνται ὀπλίται ὄντες, οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ
 ἀπεπήδων. πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στρα- 28
 τευμα ταῦτά ἔπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου
 ταῦτά ἐγίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν
 αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς
 πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ
 ὄρος. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πολε- 29
 μίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι,
 δεδοκότες μὴ ἀποτμηθεῖν καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν
 γένοιτο οἱ πολέμιοι. οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πο- 30
 ρευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ
 κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας·
 καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ
 τετρωμένοι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ τῶν 31
 τετρωμένων ἕνεκα καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον,
 ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλάς.
 ταῦτα δὲ συννενηγεμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώ-
 ρας. τετάρτῃ δ' ἡμέρᾳ καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίον.
 ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῇ δυνάμει, 32

ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη κατασκευηῆσαι οὐ πρῶτον
 εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι μαχομένους· πολλοὶ
 γὰρ ἦσαν οἱ ἀπόμαχοι, <οἳ τε> τετραωμένοι καὶ οἱ
 ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὄπλα δεξά-
 33 μνοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς
 ἀκροβολίζεσθαι οἱ βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσιόν-
 τες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺ γὰρ διέφερεν
 ἐκ χώρας ὀρμῶντας ἀλέξασθαι ἢ πορευομένους ἐπιούσι
 34 τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. ἥνικα δ' ἦν ἡδη δεῖλη, ὥρα
 ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὐποτε γὰρ μείον ἀπεστρα-
 τοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα
 σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 35 θῶνται αὐτοῖς. πονηρὸν γὰρ νυκτὸς ἐστὶ στρατεύμα
 Περσικόν. οἳ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται καὶ ὥς ἐπὶ
 τὸ πολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα εἰ
 λυθείησαν, ἂν τέ τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι
 τὸν ἵππον Πέρσῃ ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι, δεῖ καὶ θωρα-
 κισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα
 χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορύβου ὄντος. τούτου ἔνεκα πόρρω
 36 ἀπεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐγίνωσκον αὐτοὺς
 οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους,
 ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι ἀκουόντων τῶν
 πολεμίων. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας
 οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δὲ ὀψὲ ἐγίνετο, ἀπῆσαν· οὐ γὰρ
 ἐδόκει λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι
 37 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἡδη
 εἴρων οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναξεύξαντες
 καὶ διῆλθον ὅσον ἐξήκοντα σταδίους. καὶ γίγνεται
 τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ
 οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ, τῇ δὲ τετάρτῃ

νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον
 οἱ βάρβαροι, ἧ ἔμελλον οἱ Ἕλληνες παριέναι, ἀκρω-
 νυχίαν ὄρους, ὅφ' ἦν ἡ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον.
 ἐπειδὴ δὲ ἑώρα Χειρίσοφος προκατειλημμένην τὴν ἀκρω- 38
 νυχίαν, καλεῖ Ξενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐράς καὶ κελεύει
 λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἤγεν· ἐπιφαι- 39
 νόμενον γὰρ ἑώρα Τισσαφέρουην καὶ τὸ στρατεύμα
 πᾶν· αὐτὸς δὲ προσελάσας ἠρώτα Τί καλεῖς; ὁ δὲ
 λέγει αὐτῷ, Ἐξεστὶν ὄραν· προκατείληπται γὰρ ἡμῖν
 ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν,
 εἰ μὴ τούτους ἀποκόψομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἤγες τοὺς 40
 πελταστὰς; ὁ δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα
 καταλιπεῖν τὰ ὀπισθεν πολεμίων ἐπιφαινομένων. Ἀλλὰ
 μὴν ὦρα γ', ἔφη, βουλευέσθαι πῶς τις τοὺς ἀνδρας
 ἀπελᾷ ἀπὸ τοῦ λόφου. ἐνταῦθα Ξενοφῶν ὄρᾳ τοῦ 41
 ὄρους τὴν κορυφὴν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύ-
 ματος οὗσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἔφοδον ἐπὶ τὸν λόφον
 ἐνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει, Κράτιστον, ὦ Χει-
 ρίσοφε, ἡμῖν ἴεσθαι ὥς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον· ἦν γὰρ
 τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς
 ὁδοῦ. ἀλλὰ, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ
 δ' ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρήξεις, πορεύου ἐπὶ τὸ
 ὄρος, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ 42
 Χειρίσοφος, ὁπότερον βούλει ἐλέσθαι. εἰπὼν ὁ Ξενο-
 φῶν ὅτι νεώτερός ἐστιν αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελεύει
 δέ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἀνδρας· μακρὸν
 γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐράς λαβεῖν. καὶ ὁ Χειρίσοφος 43
 συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστὰς, ἔλαβε δὲ
 τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' ἐκέλευσεν

αὐτῶ καὶ τοὺς τριακοσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπι-
 44 λέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. ἐντεῦθεν ἐπο-
 ρεύοντο ὥς ἐδύναντο τάχιστα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου
 πολέμιοι ὥς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ὥρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον.
 45 καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ
 στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἑαυτῶν, πολλὴ δὲ
 κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην τοῖς ἑαυτῶν διακελευο-
 46 μένων. Ξενοφῶν δὲ παρελαύνων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρ-
 εκελεύετο, Ἄνδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλ-
 λᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν
 ὀλίγον πονήσαντες ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα.
 47 Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυνώμιος εἶπεν, Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ
 Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὀχεῖ, ἐγὼ δὲ
 48 χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὃς ἀκούσας
 ταῦτα καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου ὠθεῖται αὐτὸν ἐκ
 τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὥς ἐδύνατο
 τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγγανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων
 τὸν ἱππικόν· ὥστ' ἐπιέζετο. καὶ τοῖς μὲν ἔμπροσθεν
 ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὀπίσθεν παριέναι μόλις
 49 ἐπόμενος. οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι
 καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε ἠνάγκασαν <ἀνα-
 λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως
 μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν,
 καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ. καὶ φθάνουσιν ἐπὶ
 V. τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πόλεμους. ἐνθα δὴ οἱ μὲν
 βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ
 δὲ Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην
 καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ᾤχοντο. οἱ
 δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες ἐστρατοπέδευοντο ἐν

κώμη μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κώ-
 μαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ
 πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. ἥνίκα δ' ἦν δέιλη 2
 ἑξαπίνης οἱ πολέμιοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ
 τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας τῶν ἐσκεδασμένων ἐν
 τῷ πεδίῳ καθ' ἄρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκη-
 μάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατ-
 ελήφθησαν. ἐνταῦθα Τισσαφέρουης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ 3
 κάειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα
 ἡθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ κάοιεν,
 οὐκ ἔχοιεν ὁπόθεν λαμβάνοιεν. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χει- 4
 ρίσοφον ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ
 κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις ἥνίκα ἀπὸ τῆς βο-
 θείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἔλεγεν, Ὅρατε, ὦ ἄνδρες 5
 [Ἕλληνες], ὑφιέντας τὴν χώραν ἥδη ἡμετέραν εἶναι; ἃ
 γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν βασι-
 λείῳς χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ὥς ἀλλοτριάν. ἀλλ'
 ἐάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὅφονται
 καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε, 6
 ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας ὥς ὑπὲρ τῆς
 ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν, Οὐκουν ἔμοιγε δοκεῖ·
 ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ οὕτω θᾶττον παύ-
 σονται.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι 7
 περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ
 συνησαν. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἔνθεν μὲν
 γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος
 τὸ βάθος ὥς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις
 τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις 8
 ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν, Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι

- ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὀπλίτας, ἃν ἐμοὶ ὦν δέομαι
 9 ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. ἐρωτώ-
 μενος δὲ οὗτου δέοιτο Ἀσκιῶν, ἔφη, δισχιλίων δεήσομαι·
 πολλὰ δ' ὀρῶ πρόβατα καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους,
 ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν
 10 διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς χρῆσθε
 περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ξεύξας τοὺς ἀσκούς πρὸς
 ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ
 ἀφελὺς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγὼν καὶ
 ἀμφοτέρωθεν δήσας ἐπιβαλὼν ἔλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω·
 11 ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα εἴσεσθε·
 πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι.
 12 ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ σκήσει. ἀκού-
 σασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν
 ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κω-
 λύσοντες πέραν πολλοὶ ἱππεῖς, οἳ εὐθύς τοῖς πρώτοις
 13 οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. ἐνταῦθα τὴν μὲν
 ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν [ἢ πρὸς Βαβυ-
 λῶνα] εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ἐνθεν
 ἐξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλαννον, ἀλλὰ ἐθεῶντο
 καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζουσιν ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ
 14 Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ ἔχοιεν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι
 στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ
 πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐαλωκότας
 15 ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἶη. οἱ
 δὲ ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυ-
 λῶνα εἶη καὶ Μηδίαν, δι' ἧσπερ ἦκοιεν, ἢ δὲ πρὸς
 ἕω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἑκβάτανα φέροι, ἐνθα θερίζειν
 λέγεται βασιλεύς, ἢ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς
 ἐσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἢ δὲ διὰ τῶν

ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους
 ἄγιοι. τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολε- 16
 μικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ
 ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα
 μυριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοσθῆσαι διὰ τὴν
 δυσχωρίαν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν
 τῷ πεδίῳ σπείδαιντο, καὶ ἐπιμιγνύναι σφῶν τε πρὸς
 ἐκείνους καὶ ἐκείνων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα 17
 οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκον-
 τας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι
 ἔμελλον. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι
 διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους
 γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἥξειν, ἧς Ὀρόν-
 τας ἦρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὖπορον
 ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις 18
 ἐθύσαντο, ὅπως ἡνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πορείαν
 ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν
 μὴ προκαταληφθεῖν· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνή-
 σειαν, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπε-
 σθαι ἡνίκ' ἂν τις παραγγέλλῃ.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἃς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποίησαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνηους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολου-
 5 θοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.]* ἥνικα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίου, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλλεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ
 6 ὄρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξιν ὀπλίταις εἶπετο

*) In codicibus praeter CBE leguntur post § 1 haec:

2 ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὁρέων πορευτέον εἶναι.
 3 ἤκουον γὰρ τῶν ἀλίσκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασιν. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι,
 4 καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος 7 πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων. ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες 8 καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἰ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὥς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπεῖπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐπιτυγχάνοι 9 ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποιοῦν. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς 10 κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις — τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινὰς καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, 11 ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμας ἠϋλίσθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεώρων ἀλλήλους. ἅμα δὲ τῇ 12 ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποξυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ

δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα,
 καὶ ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ
 13 πάντα ἀφεῖναι. σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν
 πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ
 οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπι-
 τήδεια ἔδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀν-
 θρώπων ὄντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.
 14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες
 ἐν τῷ στενωπῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκειεν τῶν εἰρη-
 μένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπεΐθοντο,
 πλὴν εἴ τίς τι ἔκλεψεν, οἶον ἢ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἢ
 γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν
 οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι τὰ δὲ καὶ
 15 ἀναπαυόμενοι. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίννεται χειμῶν
 πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ
 τὰπιτήδεια. καὶ ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει
 16 δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ
 στενωπῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον
 καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 διώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι·
 καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε
 17 οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπικέοιντο. ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος
 ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγγυῶτο ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ
 ὑπέμενευ, ἀλλ' ἦγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἔπεσθαι,
 ὥστε δῆλον ἦν ὅτι πρᾶγμα τι εἶη· σχολῇ δ' οὐκ ἦν
 ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἷτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία
 18 ὁμοία φυγῇ ἐγίνετο τοῖς ὠπισθοφύλαξι. καὶ ἐνταῦθα
 ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευ-
 θεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευ-
 19 ράς, καὶ Βασίλης Ἀρκὰς διαμπερὲς τὴν κεφαλὴν. ἐπεὶ

δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθύς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἡτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρες τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα. ἀποκρί- 20 νεται ὁ Χειρίσοφος, Βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὥς ἄβαρα πάντα ἐστί· μία δ' αὕτη ὁδὸς ἣν ὀρεῖς ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὀρεῖν ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, 21 εἰ πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἳ δ' ἠγεμόνες οὓς ἔχομεν οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει, Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο 22 ἄνδρας. ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναν μὲν τινὰς αὐτῶν, καὶ ζῶντας προθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα ὅπως ἠγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθύς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον 23 διαλαβόντες εἰ τινα εἶδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων προσ-αγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὀρῶντος τοῦ ἑτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὗτος 24 μὲν οὐ φαίη [διὰ ταῦτα] εἰδέναι ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἠγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, 25 ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας 26 λοχαγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ

παρόντα καὶ ἐρωτᾷν εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ
 ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς
 27 πορεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀριστῶνυμος
 Μεθυδριεὺς [Ἀρκὰς] καὶ Ἀρασίας Στυμφάλιος [Ἀρκὰς],
 ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος [Ἀρκὰς
 καὶ οὗτος] ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελον-
 τὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος, ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι
 28 ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένου. ἐκ τούτου
 ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι
 συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται Ἀριστεάς Χίος, ὃς πολλαχοῦ
 πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

II. Καὶ ἦν μὲν δεῖλη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφα-
 γόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες παρα-
 διδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἦν
 λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ
 ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας
 ἵεναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἐκβασιν, αὐτοὶ
 δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὥς ἂν δύνωνται τάχιστα.
 2 ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πληθὺς ὥς δισχι-
 λιοί· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν δὲ ἔχων
 τοὺς ὀπισθοφυλάκας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν,
 ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν
 3 καὶ ὥς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιμόντες. ἐπεὶ δὲ ἦσαν
 ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφυλάκες ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς
 τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι
 ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἱ
 φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας παίοντες διεσφενδονῶντο·
 καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ.
 4 ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ
 ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποιοῦν μέγρι σκότος ἐγένετο·

ἐπεὶ δὲ ὦντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγγανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες
 αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακῆσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι
 οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλίνδοντες τοὺς
 λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. οἱ δ' ἔχοντες 5
 τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιούντες καταλαμβάνουσι τοὺς
 φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατα-
 κανόντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον
 ὥς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ 6
 μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς
 ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο.
 καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα 7
 ὑπέφαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους· καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγὺς
 προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἣ τε σάλπιγξ
 ἐφθέρξατο καὶ ἀλαλάξαντες ἵεντο ἐπὶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν
 φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὖζωνοι γὰρ ἦσαν. οἱ 8
 δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς
 ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν φανεράν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν
 στρατηγῶν κατὰ ἀτρυβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον
 ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὥς ἐδύναντο ἀνίμων
 ἀλλήλους τοῖς δόρασι. καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν 9
 τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ ἔχων
 τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ἥπερ οἱ
 τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑπο-
 ζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε.
 πορευόμενοι δ' ἐντυγγάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ 10
 κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἦν

ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ
 αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορεύθησαν ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑπο-
 11 ζύγια οὐκ ἦν ἄλλη ἢ ταύτῃ ἐκβῆναι. ἔνθα δὲ παρα-
 κελυσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον
 ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ ἀλλὰ καταλιπόντες
 12 ἄφροδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλονται φεύγειν. καὶ τέως
 μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὅπῃ ἐδύνατο ἕκαστος οἱ βάρ-
 βαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προσίεντο,
 ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρ-
 εληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὀρῶσιν ἔμπροσθεν
 λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὖτις ἐδόκει πορεύεσθαι.
 13 ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν
 ἡλωκότα λόφον, [καὶ] πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπι-
 θοῦντο τοῖς ὑποζυγίοις παριούσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ
 ὑποζύγια ἅτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα — κατα-
 λείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κηφισο-
 φῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθη-
 ναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτοὺς δὲ σὺν
 τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ
 14 τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰρουῦσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς
 τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς
 ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ
 15 τῶν ἐθελοντῶν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες,
 λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαν-
 μαστὸν πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπώπτειν δειδαντας αὐ-
 τοὺς μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῦντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ'
 ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὅπισθεν γιγνόμενα
 16 πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενο-
 φῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι

λόχοι προσμίξιαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν
 τῷ ὁμαλῷ θέσθαι τὰ ὅπλα [εἶπε]. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 17
 χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφευγὼς καὶ
 λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθνῶσι
 Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὅσοι μὴ
 ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας
 ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἦκον 18
 ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενοφῶν διελέ-
 γετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς
 νεκροὺς ἀπῆτει. οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ μὴ 19
 κάειν τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ἐν
 ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρῇει, οἱ δὲ ταῦτα
 διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρῶ-
 σαν ἐνταῦθα πολέμιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν 20
 ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα τὰ ὅπλα
 ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ·
 καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ'
 οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκύλινδον πέτρους· καὶ ἐνὸς
 μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστὴς
 ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεὺς 21
 [Ἀρκὰς] προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν
 προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συν-
 τεταγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο 22
 τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ
 καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος
 πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν 23
 δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε λαβόντες τοὺς
 νεκροὺς ἀπέδοσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν
 τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ὅσαπερ νομίζεται
 ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἄνευ ἡγεμόνος 24

ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὅπη εἶη
 στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλυνον τὰς παρ-
 25 ὁδούς. ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Ξενο-
 φῶν ὅπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυσεν τὴν ἀπό-
 φραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος
 26 γίγνεσθαι τῶν κωλυνόντων, ὁπότε δὲ τοῖς ὅπισθεν
 ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνω-
 τέρω γίγνεσθαι τῶν κωλυνόντων ἔλυσεν τὴν ἀπόφραξιν
 τῆς παρόδου τοῖς ὅπισθεν· καὶ αἰεὶ οὕτως ἐβοήθουν
 27 ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμέλοντο. ἦν δὲ καὶ
 ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον
 οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ γὰρ ἦσαν
 ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ
 28 εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἄριστοι δὲ τοξό-
 ται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπλήχη, τὰ δὲ τοξεύ-
 ματα πλεον ἢ διπλήχη· εἶλκον δὲ τὰς νευράς· ὁπότε
 τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδί
 προσβαίνοντες. τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπί-
 δων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ
 Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλαῶντες. ἐν
 τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κοῆτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο.
 ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κοῆς.

III. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ὑπλίσθησαν ἐν ταῖς
 κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην
 ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε
 δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἕξ ἢ ἐπτὰ στάδια [τῶν Καρ-
 2 δούχων]. τότε μὲν οὖν ὑπλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ
 τὰπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων

πόνων μνημονεύοντες. ἐπὶ γὰρ ἡμέρας ὅσας περ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ὥς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὁρῶσιν ἱππέας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὥς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχταις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱπέων ὥς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἶχον γέρρα μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὄχται αὗται ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπείχον· ὁδὸς δὲ μία ἡ ὁρωμένη ἦν ἄγουσα ἄνω ὥς περ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἕλληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὗτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἤρπαξεν ὁ ποταμός· ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίνγοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη· ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. ἔνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις. ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὁρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὁρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὁρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὀπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν

- δὲ ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐται δὲ αὐτῷ αὐτόμαται περιρρουῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν ὁπόσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς
 9 ἔσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἦδετό τε καὶ ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινεν ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί· καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ
 10 λοχαγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι. καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω· ἦδесαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα
 11 εἰπεῖν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κἄπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναιῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατα-
 12 τιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρώδει. ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξα ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὶν βρέξαι τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες, λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν
 13 ἤκειν. εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφὼν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς φήνασι θεοῖς τὰ τε ὀνειράτα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ' εὐθύς ἤγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγοῦνται ταῦτά.
 14 ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίει. σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι,

αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγούς ἐβουλεύοντο
 ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαῖεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν
 νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ 15
 ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαίνειν
 ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι
 ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν
 ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν. ἐπεὶ δὲ [ταῦτα] καλῶς 16
 εἶχεν ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ
 ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὥς
 τέτταρες στάδιοι. πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν 17
 αἱ τάξεις τῶν ἱππέων. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν
 καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτοὺς
 πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμ-
 βανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς
 λοχαγούς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν
 ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντεις
 ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξενον 18
 καὶ ἐσφενδόνων· ἄλλ' οὐπω ἐξικνοῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ 19
 ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ
 ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι.
 πολλαὶ γὰρ ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. καὶ Χειρί- 20
 σοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν
 τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ
 κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἑκβασιν τὴν
 εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβὰς
 ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἱππέας. οἱ δὲ πολέ- 21
 μιοι ὁρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ
 περῶντας, ὁρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς
 τοῦμπαλιν, δείσαντες μὴ ἀποληφθεῖσαν φεύγουσιν
 ἀνὰ κράτος ὥς πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἑκβασιν.

ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ
 22 ὄρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων καὶ Αἰσχί-
 νης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον
 ἐπεὶ ἐώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἶποντο· οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ
 23 τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἱππέας
 οὐκ ἐδίωκεν, εὐθύς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ὁχθας ἐπὶ
 τὸν ποταμὸν ἐξέβαινε ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ
 ἄνω, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὁρῶν-
 τες δ' ὀπλίτας σφίσιν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ
 24 τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ τὰ πέραν ἐώρα
 καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ δια-
 βαῖνον στρατεύμα· καὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἦδη
 ἦσαν εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ὥς ἐπιθησόμενοι τοῖς
 25 τελευταίοις. καὶ Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε, Λύκιος
 δὲ σὺν ὀλίγοις ἐπιχειρήσας ἐπιδιώξαι ἔλαβε τῶν σκευο-
 φόρων τὰ ὑπολειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε
 26 καλὴν καὶ ἐκπώματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε, Ξενοφῶν δὲ στρέψας
 πρὸς τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρ-
 ῆγγειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον
 τὸν ἑαυτοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας τὴν
 ἐνωμοτίαν ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ
 τοὺς ἐνωμοτάρχους πρὸς τῶν Καρδούχων ἰέναι, οὐρα-
 27 γοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρ-
 δοῦχοι ὥς ἐώρων τοὺς ὀπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου
 ψιλουμένους καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θᾶπτον δὴ
 ἐπῆσαν ᾧδᾳς τινὰς ᾄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ
 παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς
 πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει

ποιεῖν ὅ,τι ἂν παραγγέλλῃ. ἰδὼν δ' αὐτοὺς διαβαί- 28
 νοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ
 μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάντας· ὅταν δ' ἄρξων-
 ται αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἔνθεν καὶ ἔνθεν σφῶν
 ἐμβαίνειν ὥς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τοὺς
 ἀκοντιστάς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ πρόσω
 δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῷ παρ- 29
 ἡγγειλεν, ἐπειδὴν σφενδόνη ἐξικνηῖται καὶ ἄσπις ψοφῇ,
 παιανίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους· ἐπειδὴν δ' ἀνα-
 στρέψωσιν οἱ πολέμιοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπικτῆς
 σημήνῃ τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ἡγεῖσθαι
 μὲν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας καὶ διαβαίνειν ὅτι
 τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὥς μὴ ἐμποδίζειν
 ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο ὃς ἂν πρῶτος ἐν
 τῷ πέραν γένηται. οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὀρῶντες ὀλίγους 30
 ἤδη τοὺς λοιποὺς — πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν μένειν τε-
 ταγμένων ᾤχοντο ἐπιμελόμενοι οἱ μὲν ὑποζυγίων, οἱ δὲ
 σκευῶν, οἱ δ' ἑταιρῶν — ἐνταῦθα δὴ ἐπέκειντο θρασέως
 καὶ ἤρχοντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύειν. οἱ δὲ Ἕλληνες 31
 παιανίσαντες ὥρμησαν δρόμῳ ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ
 ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὀπλισμένοι ὥς μὲν ἐν τοῖς
 ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ φεύγειν, πρὸς
 δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐκ ἱκανῶς. ἐν τούτῳ σημαίνει 32
 ὁ σαλπικτῆς· καὶ οἱ μὲν πολέμιοι ἔφρευγον πολὺν ἔτι
 θᾶπτον, οἱ δὲ Ἕλληνες τάναντία στρέψαντες ἔφρευγον
 διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. τῶν δὲ πολεμίων οἱ 33
 μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν
 ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἔτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες. οἱ
 δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ και- 34

ροῦ προΐόντες ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφῶντος διέβησαν
 πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

- IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ-
 ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίου ἅπαν καὶ
 λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ
 γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους
 2 τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἦν ἀφίκοντο κώμην
 μεγάλη τε ἦν καὶ βασίλειον εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ
 ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν
 3 δαψιλῇ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούςς δύο παρα-
 σάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος
 ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούςς τρεῖς
 παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν.
 οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ
 4 περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία
 ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. ὕπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρί-
 βαζος, ὁ καὶ βασιλεὶ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρεῖη,
 5 οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος
 προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν
 ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρα-
 τηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον
 6 ἡρώτων τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιο
 ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους
 κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰπιτήδεια ὅσων δέοιντο.
 ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.
 7 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούςς τρεῖς διὰ
 πεδίου παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρ-
 ηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὥς δέκα
 σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας πέριξ
 8 πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. στρατοπεδεύο-

μένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιὼν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἑώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνης. ἐνταῦθα εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, 9 ἰερεῖα, σῖτον, οἶνους παλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ 10 ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπι- 11 πίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀποκρῦψαι καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἡ χιὼν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλεινὸν ἦν ἡ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα ὅτῳ μὴ παραρροεῖη. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς 12 ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχ' ἀναστὰς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα 13 εὐρίσκετο χρῖμα, ᾧ ἐχρῶντο αὐτ' ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὐρίσκετο.

Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι [εἰς 14 τὰς κώμας] εἰς στέγας. ἔνθα δὲ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην 15 Τημνίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἔνθα ἔφασαν οἱ

ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει
 καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα
 16 τε ὥς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὥς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς
 δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν
 ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ
 17 σάγαριν οἴανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος
 δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ'
 ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι.
 οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὁπόσον τε εἶη καὶ
 18 ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάξος εἶη
 ἔχων τήν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας
 καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὥς ἐπὶ τῇ
 ὑπερβολῇ τοῦ ὄρου ἐν τοῖς στενοῖς ἥπερ μοναχῇ εἶη
 19 πορεία, ἐνταῦθα ἐπιτησόμενον τοῖς Ἑλλήσιν. ἀκούσασι
 τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στράτευμα συναγαγεῖν·
 καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς
 μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες
 20 ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον
 τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρα-
 τόπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες
 21 ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες
 τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὅμως δὲ
 καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἤλωσαν εἰς
 εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι
 ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἶνο-
 22 χόοι φάσκοντες εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν
 ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην
 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς κατα-
 λελειμμένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι
 ἀπῆσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθιμερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Τῇ δ' ὕστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δὴ V.
 ναιντο τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν
 καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθύς
 ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολ-
 λούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ
 ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος κατεστρατοπεδεύσαντο.
 ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς ἐρήμους τρεῖς παρα- 2
 σάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ
 διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέ-
 γοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι. ἐντεῦθεν ἐπο- 3
 ρεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούς τρεῖς
 παρασάγγας δέκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ
 ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκάων
 πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀνθρώπους. ἐνθα δὴ τῶν μάν- 4
 τεῶν τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται·
 καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ
 πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυιὰ· ὥστε
 καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο
 καὶ τῶν στρατιωτῶν ὥς τριάκοντα. διεγέροντο δὲ τὴν 5
 νύκτα πῦρ κάοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά·
 οἱ δὲ ὁψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. οἱ οὖν πάλαι
 ἦκοντες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ
 τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο
 [τι] εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις 6
 ὧν εἶχον ἕκαστοι. ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηκομέ-
 νης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίννοντο μεγάλοι ἔσπε ἐπὶ τὸ
 δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.
 ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο 7
 διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίαςαν.
 Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς

πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόει ὅτι τὸ πάθος εἴη.
 8 ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βου-
 λιμιῷσι κἄν τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιὼν περὶ
 τὰ ὑποζύγια, εἴ πού τι ὀρώη βρωτόν, διεδίδου καὶ
 διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν τοῖς
 9 βουλιμιῷσιν. ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ
 ἐπορεύοντο. πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέ-
 φας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς
 κώμης πρὸς τῇ κρήνῃ γυναικας καὶ κόρας καταλαμβάνει
 10 ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. αὗται ἡρώτων αὐτοὺς τίνες
 εἶεν. ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περσιστὶ ὅτι παρὰ βασιλέως
 πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι
 οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ
 δ', ἐπεὶ ὁψέ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται
 11 εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν
 καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρα-
 τοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνά-
 μενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ
 ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρα-
 12 τιωτῶν. ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς
 καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἥρπαξον καὶ ἀλλή-
 λους ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιω-
 τῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς
 οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν
 13 ἀποσσηπότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα
 τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε
 14 ἥσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ
 ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύνοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ
 ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν,

ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πε-
 ποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. διὰ τὰς τοιαύτας 15
 οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ
 ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι
 τὴν χιόνα εἵκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
 τινὰ ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. ἐνταῦθ' ἐκ-
 τραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ 16
 Ξενοφῶν ἔχων <τοὺς> ὀπισθοφύλακας ὥς ἦσθετο, ἐδεῖτο
 αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων
 ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευ-
 τῶν ἐχαλέπαινεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν
 δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι 17
 τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, μὴ
 ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ
 προσῆσαν πολλῷ θορύβῳ ἀμφὶ ὧν εἶχον διαφερόμενοι.
 ἔνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες [ἄτε ὑγιαίνοντες] ἔξανα- 18
 στάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες
 ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας
 πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες
 ἦκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐ-
 δεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγετο. καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ 19
 σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ
 ἦξουσὶ τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὶν τέτταρα
 στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυόμε-
 νοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις,
 καὶ οὐδὲ φυλακὴν οὐδεμίαν καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν
 αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖεν.
 ὁ δὲ παριὼν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς 20
 ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ κωλῦον. οἱ
 δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπάνοιτο τὸ στρα-

21 τευμα. ἔνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠϋλίσθησαν
 αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύ-
 ναντο καταστησάμενοι. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν
 Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτά-
 22 τοὺς ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προϊέναι. ἐν
 δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκε-
 φομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δὲ ἄσμενοι
 ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομί-
 ζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ
 πρὶν εἰκοσι στάδια διεληλυθέναι ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ
 23 ἔνθα Χειρίσοφος ἠϋλίζετο. ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλή-
 λους, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις
 σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι
 διαλαχόντες ἃς ἐώρων κώμας ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς
 24 ἑαυτῶν ἔχοντες. ἔνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχα-
 γὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώ-
 νους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην ἣν εἰλήχει Ξενοφῶν κατα-
 λαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην,
 καὶ πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαί-
 δεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν
 γεγαμημένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηράσων
 25 καὶ οὐχ ἦλω ἐν τῇ κώμῃ. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατὰ-
 γειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖται·
 αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δὲ ἄν-
 θρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις
 ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων·
 26 τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. ἦσαν δὲ
 καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος
 ἐν κρατῆρσιν. ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς,
 καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους,

γόνυατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει ὁπότε τις διψῶν 27
 λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύξιν. καὶ πάννυ ἄκρατος ἦν,
 εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάννυ ἡδὺν συμμαθόντι τὸ
 πῶμα ἦν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης 28
 σύνδειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων
 ὅτι οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ
 ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἦν ἀγαθόν
 τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται ἔστ' ἂν ἐν
 ἄλλῳ ἔθναι γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλο- 29
 φρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος.
 ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως
 ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται,
 ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ
 ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν 30
 λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου
 δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις
 καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμου-
 μένους, καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίσταν πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς
 ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν 31
 αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνηα, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια,
 ὀρνίθια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς
 δὲ κριθίνους. ὁπότε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βού- 32
 λοιτο προπιεῖν, εἵλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπι-
 κύνψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦν. καὶ τῷ
 κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ,τι βούλοιτο. ὁ δὲ ἄλλο
 μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι,
 πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανεν. ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρί- 33
 σοφον, κατελάμβανον καὶ κείνους σκηνοῦντας ἐστεφανω-
 μένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας
 Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικάς στολαῖς· τοῖς

34 παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ ἔνεοῖς ὅτι δέοι ποιεῖν. ἐπεὶ
 δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενο-
 φῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσί-
 ζοντος ἐρμηνέως τίς εἴη ἡ χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρ-
 μενία. καὶ πάλιν ἡρώτων τίνι οἱ ἵπποι τρέφονται. ὁ
 δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν
 35 ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν ἢ εἴη. καὶ
 αὐτὸν τότε μὲν ὥχeto ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ
 οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλήφει παλαιότερον δίδωσι τῷ
 κωμάρχη ἀναθρέψαντι καταθῦσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν
 ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο
 γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει,
 καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν [καὶ λοχαγῶν] ἔδωκεν ἑκά-
 36 στῳ πῶλον. ἦσαν δ' οἱ ταύτῃ ἵπποι μείονες μὲν τῶν
 Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. ἐνταῦθα δὴ καὶ
 διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ
 τῶν ὑποζυγίων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος
 ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς
 γαστροῦς.

VI. Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παρα-
 δίδωσι Χειρισόφῳ, τοὺς δὲ οἰκέτας καταλείπει τῷ κω-
 μάρχη, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄρτι ἡβάσκοντος· τοῦτον
 δὲ Ἐπισθένει Ἀμφιπολίτῃ παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως
 εἰ καλῶς ἡγήσαιο, ἔχων καὶ τοῦτον ἅπιοι. καὶ εἰς
 τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὥς ἐδύναντο πλεῖστα,
 2 καὶ ἀναξεύξαντες ἐπορεύοντο. ἡγεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ κω-
 μάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ
 τρίτῳ σταθμῷ, καὶ Χειρίσοφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ὅτι
 οὐκ εἰς κόμας ἤγαγεν. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ
 τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἐπαισε μὲν, ἔδησε

δ' οὐ. ἐκ δὲ τούτου ἐκείνος τῆς νυκτὸς ἀποδράς ὥχεται 3
 καταλιπὼν τὸν υἱόν. τοῦτό γε δὴ Χειρισόφω καὶ
 Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἡ
 τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἡρά-
 σθη τοῦ παιδὸς καὶ οἴκαδε κομίσας πιστοτάτῳ ἐχρῆτο.
 μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἐπὶ σταθμοὺς ἀνὰ πέντε 4
 παρασάγγας τῆς ἡμέρας παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμόν,
 εὖρος πλεθριαῖον. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 5
 δύο παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδίον ὑπερ-
 βολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασια-
 νοί. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῇ 6
 ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς τριάκοντα
 σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ τοῖς
 πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς
 λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. ἐπεὶ 7
 δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφύλακες, συνεκάλεσε τοὺς στρα-
 τηγοὺς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ὧδε. Οἱ μὲν πολέ-
 μιοι, ὥς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους·
 ὧρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως ὥς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.
 ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖσθαι 8
 τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλευέσθαι εἴτε τήμερον
 εἴτε αὔριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. Ἐμοὶ δέ γε, 9
 ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν,
 ἐξοπλισαμένους ὥς τάχιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ
 γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἳ τε νῦν ἡμᾶς
 ὁρῶντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλους
 εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι. μετὰ 10
 τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐγὼ δ' οὕτω γιγνώσκω. εἰ
 μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι
 ὅπως ὥς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὥς

ῥᾶστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι
 ὅπως <ὥς> ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβωμεν, ὥς ἐλάχιστα
 11 δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλωμεν. τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ
 τὸ ὀρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἄνδρες
 δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἀλλ' ἢ
 κατ' αὐτὴν τὴν ὁδόν· πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου
 ὄρους καὶ κλέψαι τι πειρᾶσθαι λαθόντας καὶ ἀρπάσαι
 φθάσαντας, εἰ δυναίμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία
 12 καὶ ἀνθρώπους παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολὺ γὰρ
 ῥᾶον ὀρθιον ἀμαχεὶ ἰέναι ἢ ὁμαλὲς ἔνθεν καὶ ἔνθεν
 πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεὶ μᾶλλον ἢ τὰ
 πρὸ ποδῶν ὀρώη τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ
 ἢ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεὶ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα ἢ ἢ
 13 ὁμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ κλέψαι δ' οὐκ
 ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἰέναι, ὥς
 μὴ ὀρᾶσθαι, ἐξὸν δ' ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὥς μὴ αἰσθησιν
 παρέχειν. δοκοῦμεν δ' ἂν μοι ταύτῃ προσποιούμενοι
 προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἢ τῷ ὄρει χρῆσθαι· μένοιεν
 14 γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμιοι. ἀτὰρ τί ἐγὼ
 περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρί-
 σοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων
 εὐθύς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν
 15 εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. ὅπως
 δὲ ὥς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρᾶσθε λανθάνειν,
 νόμιμον παρ' ὑμῖν ἐστίν, εἰ μὴ ληφθῆτε κλέπτοντες,
 μαστιγοῦσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστίν ἐπι-
 δεῖξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθῶμεν
 16 κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὥς μὴ πληγὰς λάβωμεν. Ἀλλὰ
 μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἀγὰρ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους
 ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα

ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτουσι, καὶ τοὺς
 κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἶπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι
 ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὥρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι
 τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἔτοιμός 17
 εἰμι τοὺς ὀπισθοφύλακας ἔχων, ἐπειδὰν δειπνήσωμεν,
 ἰέναι καταληψόμενος τὸ ὄρος. ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας·
 οἱ γὰρ γυμνῆτες τῶν ἐπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἑλαβόν
 τινας ἐνεδρεύσαντες· τούτων καὶ πυνθάνομαι ὅτι οὐκ
 ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος, ἀλλὰ νέμεται αἰξί καὶ βουσίν·
 ὥστε ἄνπερ ἄπαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ
 τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. ἐλπίζω δὲ οὐδὲ τοὺς πολεμίους 18
 μενεῖν ἔτι, ἐπειδὰν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν
 ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον
 ἡμῖν. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε, Καὶ τί δεῖ σὲ ἰέναι καὶ 19
 λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλὰ ἄλλους πέμψον, ἂν
 μή τινες ἐθέλοντες ἀγαθοὶ φαίνωνται. ἐκ τούτου Ἀρι- 20
 στάννυμος Μεθυδριεὺς ἔρχεται ὀπλίτας ἔχων καὶ Ἀρι-
 στέας Χίος γυμνῆτας καὶ Νικόμαχος Οἰταῖος γυμνῆτας·
 καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὅποτε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ
 κάειν πολλά. ταῦτα συνθέμενοι ἡρίστων· ἐκ δὲ τοῦ 21
 ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στρατεύμα πᾶν
 ὥς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὥς μάλ-
 ιστα δοκοίη ταύτῃ προσάξειν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν καὶ νύξ ἐγένετο, οἱ μὲν 22
 ταχθέντες ᾤχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ
 ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἦσθοντο
 τὸ ὄρος ἐχόμενον, ἐργηγόρεσαν καὶ ἕκαον πυρὰ πολλὰ
 διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο Χειρίσοφος μὲν 23
 θυσάμενος ἤγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος κατα-
 λαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῆσαν. τῶν δ' αὖ πολεμίων 24

τὸ μὲν πολὺ ἔμενε ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους, μέρος
 δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ
 εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις, συμμιγνύασιν οἱ κατὰ
 25 τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. ἐν
 τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν
 Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους,
 Χειρίσοφος δὲ βάδην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὀπλίταις.
 26 οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἐώρων
 ἡττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ
 αὐτῶν, γέρεα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς
 27 μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποιοῦν. ὥς δ' ἀνέβησαν,
 θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πε-
 δίου, καὶ εἰς κώμας πολλῶν ἀγαθῶν γεμούσας ἦλθον.

VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Τάοχους σταθμοὺς
 πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπε·
 χωρία γὰρ ὄκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ
 2 ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφί-
 κοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας
 — συνεληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ
 γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ — Χειρίσοφος μὲν οὖν πρὸς
 τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς ἦκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη
 τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσήει καὶ αὐτίς ἄλλη· οὐ γὰρ
 3 ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ποταμὸς ἦν κύκλῳ. ἐπειδὴ
 δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτα-
 σταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος, Εἰς
 καλὸν ἦμετε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ
 οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον.
 4 ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος
 ἐρωτῶντος τί τὸ κωλύον εἶη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χειρί-
 σοφος, Μία αὕτη πάροδος ἐστίν ἣν ὀρεῖς· ὅταν δέ τις

ταύτῃ πειρᾶται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὃς δ' ἂν καταληφθῇ, οὕτω διατίθεται. ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ τοὺς λίθους 5 ἀναλώσωσιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁρῶμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὥπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὁρᾷς, σχεδὸν 6 τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν ὃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μέγαισι, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίνεται ὡς ἡμίπλεθρον, ὃ δεῖ ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν. Ἀλλὰ εὐθύς, ἔφη 7 ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ προιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἂν, ἔφη, τὸ θέον εἴη· θᾶττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἐνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἣν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἣν βουλώμεθα.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν 8 καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τούτους οὖν ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἐβδομήκοντα, οὐκ ἀθρόοι ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος 9 καὶ Ἀριστάννυμος Μεθυδριεὺς καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον. ἐνθα δὴ Καλλίμαχος 10

- μηχαναῖται τι· προύτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ᾧ ἦν αὐτὸς δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο, ἀνέχαξεν εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλέον
- 11 ἢ δέκα ἄμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀγασίας ὥς ὁρᾷ τὸν Καλλίμαχον ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν θεώμενον, δεισας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμῃ εἰς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστάννυμον πλησίον ὄντα παρακαλέσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἐταίρους ὄντας οὔτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέρχεται πάν-
- 12 τας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὥς ὁρᾷ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτιος· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς Ἀριστάννυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. ὥς γὰρ ἅπαξ εἰσέδραμον,
- 13 οὐδείς πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη. ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ῥίπτουσαι τὰ παιδία εἴτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν τινα θέοντα ὥς ῥίψοντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπιλαμβάνει-
- 14 ται ὥς κωλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφοτέροι ᾧχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάννυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.
- 15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἐπὶ τὰ παρασάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν ὧν διῆλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἥτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερόγων σπάρτα
- 16 πυκνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακωνικὴν,

ὃ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιτο, καὶ ἀποτεμόντες ἂν
 τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον
 ὅποτε οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὄψεσθαι ἔμελλον. εἶχον δὲ
 καὶ δόρυ ὥς πεντεκαίδεκα πήχεων μίαν λόγχην ἔχον.
 οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολισίμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν 17
 οἱ Ἕλληνες, εἶποντο ἀεὶ μαχούμενοι. ὥκουν δὲ ἐν τοῖς
 ὀχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι
 ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας,
 ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλα-
 βον. ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἀρπασον 18
 ποταμόν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύ-
 θησαν διὰ Σκυθηνῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας
 εἴκοσι διὰ πεδίου εἰς κώμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας
 τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν διῆλθον σταθμοὺς 19
 τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ
 εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ
 ταύτης [τῆς χώρας] ὁ ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα
 πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι
 αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε 20
 ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή,
 τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν
 εἰς τὴν [ἑαυτοῦ] πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰθεῖν καὶ
 φθείρειν τὴν χώραν· ὃ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου
 ἕνεκεν συνέλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ 21
 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ
 τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ
 ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν 22
 καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤκηθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπι-
 τίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καο-
 μένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν

τέ τινας καὶ ἐξώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα
 23 ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. ἐπειδὴ
 δ' ἡ βοή πλείων τε ἐρίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ
 ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ
 μείζων ἐρίγνετο ἡ βοή ὅσῳ δὴ πλείους ἐρίγνοντο, ἐδόκει
 24 δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον
 καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβόηθει·
 καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν Θά-
λαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ ἔθεον
 πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἡλαύ-
 25 νετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ
 ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρα-
 τηγόνους καὶ λοχαγούς δακρύοντες. καὶ ἐξαπίνης οὗτου
 δὴ παρεγγνήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ
 26 ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνέτιθέσαν δερμάτων
 πληθὺς ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα
 γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ
 27 τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ
 Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον
 καὶ φιάλην ἀργυρεῶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρι-
 κούς δέκα· ἥτις δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε
 πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐ-
 τοῖς οὗ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύσονται εἰς
 Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὥχετο [τῆς νυκτὸς]
 ἀπιών.

VIII. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μα-
 κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
 δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠριξε τὴν τῶν
 2 Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δ' ὑπὲρ
 δεξιῶν χωρίον οἶον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς

ἄλλον ποταμόν, εἰς ὃν ἐνέβαλλεν ὁ ὀρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδρεσι παχέσι μὲν οὕ, πυκνοῖς δέ. ταῦτ' ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελεῖν. οἱ δὲ 3 Μάκρωνες ἔχοντες γέρεα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμόν ἔρριπτον· ἐξικνουῦντο γὰρ οὐ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν 4 ἀνὴρ Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκου τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ 5 διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρῆζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο Ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν 6 χώραν ἔρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ 7 πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις Ἑλληνικὴν· ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφοτέρω.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα 8 συνεξέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ὠδοποιοῦν ὡς διαβιβῶντες ἐν μέσοις ἀναμεμιγμένοι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἄγοράν οἶαν ἐδύναντο παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις

ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἕλληνας.
 9 ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρα-
 τεταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντι-
 παρετάξαντο φάλαγγα, ὥς οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος·
 ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλευσασθαι συλ-
 10 λεγεῖσιν ὅπως ὥς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν
 Ξενοφῶν ὅτι δοκοίη παύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους
 ὀρθίους ποιῆσαι· ἡ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται
 εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον τῇ δὲ εὐοδον εὐρήσομεν
 τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς τοῦτο ἀθρυμίαν ποιήσῃ ὅταν τε-
 ταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην ὁρῶσιν.
 11 ἔπειτα ἦν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προσάγωμεν,
 περιττεύουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς περιττοῖς
 χρήσονται ὅ τι ἂν βούλωνται· ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τε-
 ταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἴη θαυμαστὸν εἰ διακοπείη
 ἡμῶν ἡ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώ-
 πων ἐμπεσόντων· εἰ δέ πη τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι
 12 κακὸν ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους
 ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας
 τοῖς λόχοις ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι
 τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν
 πολεμίων φάλαγγος ἔξω [οἱ ἐσχατοὶ λόχοι], καὶ ὀρ-
 θίους ἄγοντες οἱ κρᾶτιστοι ἡμῶν πρῶτον προσίασιν,
 13 ἢ τε ἂν εὐοδον ἢ ταύτῃ ἕκαστος ἄξει [ὁ λόχος]. καὶ
 εἰς τε τὸ διαλείπον οὐ ῥάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις
 εἰσελθεῖν ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε
 οὐ ῥάδιον ἔσται λόχον ὀρθιον προσιόντα. ἐὰν τέ τις
 πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἰς
 πη δυνηθῇ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς
 14 μηκέτι μείνῃ τῶν πολεμίων. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποιοῦν

ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυ-
μον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, "Ἄνδρες,
οὗτοί εἰσιν οὓς ὀρᾷτε μόνοι ἔτι ἡμῖν ἐμποδὼν τὸ μὴ
ἤδη εἶναι ἔνθα πάλαι σπεύδομεν· τούτους, ἣν πῶς
δυνώμεθα, καὶ ὤμους δεῖ καταφαγεῖν.

Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς 15
λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν
ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος
σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστάς καὶ τοὺς
τοξότας τριχῇ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου
ἕξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν
ἑξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα- 16
τηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπο-
ρεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν
αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἕξω
γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὥς εἶδον αὐτούς, 17
ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ
εὐώνυμον διεσπᾶσθῆσαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος
ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν 18
πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρναν, νομίσαντες
φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ
ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκα-
δικὸν ὀπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ 19
πολέμιοι, ὥς ἦρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῇ
ἄλλος ἄλλη ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρα-
τοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κώμαις καὶ τὰπιτήδεια πολλὰ
ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅ,τι καὶ ἐθαύμασαν· 20
τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι
ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίννοντο
καὶ ἡμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς

ἐδύνατο ἵστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες σφό-
 δρα μεθύουσιν ἐφώκεσαν, οἱ δὲ πολὺν μαινομένοις, οἱ δὲ
 21 καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τρο-
 πῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἀθυμία. τῇ δ' ὑστεραία
 ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν πῶς ὥραν
 ἀνεφρόνουν· τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἀνίσταντο ὥσπερ
 ἐκ φαρμακοποσίας.
 22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρα-
 σάγγας ἐπτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα
 πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ
 Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα
 ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
 23 χων κώμαις· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολ-
 χίδα. ἀγορὰν δὲ παρῆχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦν-
 τιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας καὶ ξένια ἔδοσαν
 24 βοῦς καὶ ἄλφριτα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ
 ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα
 οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.
 25 μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἣν εὔξαντο παρεσκευάζοντο·
 ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σω-
 τήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς
 ἃ εὔξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ
 ὄρει ἔνθαπερ ἐσκήνουν. εἴλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρ-
 τιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἰκοθεν, παῖδα ἄκων κατα-
 κανὼν ξυήλη πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ
 26 τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο,
 τὰ δέσματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἡγεῖσθαι
 ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη. ὁ δὲ δείξας
 οὐπὲρ ἐστηκότες ἐτύγγανον Οὗτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλ-
 λιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔφασαν,

δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ
 δ' εἶπε, Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. ἡγωνί- 27
 ζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖ-
 στοι, δόλιχον δὲ Κρηῆτες πλείους ἢ ἑξήκοντα ἔθεον,
 πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον * * καλὴ θέα
 ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν
 ἐταίρων πολλὴ φιλονικία ἐρίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι 28
 καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ
 θαλάττῃ ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν
 ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινδοῦντο· ἄνω δὲ
 πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ
 ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις
 ἐρίγνετο.

Ε.

1. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου
 ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι
 ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὥς εἰς
 Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὥς ἀπέθνυ-
 σαν ἃ εὗξαντο σωτήρια θύσειν ἔνθα πρῶτον εἰς φιλίαν
 2 γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἐκ
 δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς
 πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν
 ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη
 συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὅπλα
 φέρων καὶ ἐν τάξει ἰὼν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ
 μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν
 πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ
 ἐκταθεῖς ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.
 3 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν ὥς εὖ
 λέγοι· καὶ ἄλλος ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες.
 4 ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε. Φίλος
 μοί ἐστιν, ὧ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ
 τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι ἂν ἔλθειν καὶ
 τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ
 εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω·
 ἥξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθη-
 σάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὥς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. 5
 Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀνα-
 μενοῦμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
 τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ 6
 πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν
 ἱκανὴ οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις
 τισίν· ἡ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς
 ἀπόλλυσθαι, ἣν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε
 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς λαμ- 7
 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὥς σώ-
 ξησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.
 Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν 8
 ἐκπορεύονται τινες. οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν
 εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα
 καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων
 καὶ συμπαρασκευάζωμεν, εἴαν τι δέῃ, καὶ βοηθῆσαί
 τισι καιρὸς ᾗ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ εἴαν
 τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγγχειρῇ ποι, συμβουλευόμεν πειρώ-
 μενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν. ἔδοξε
 καὶ ταῦτα. Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολὴ τοῖς 9
 πολεμίοις λήξεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν·
 ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηνται δὲ ἡμῶν. φυλακὰς
 δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· εἴαν οὖν
 κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν,
 ἥτιον ἂν δύναιντο ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι. ἔτι τοίνυν
 τάδε ὁρᾶτε. εἰ μὲν ἡπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἤξει πλοῖα 10
 Χειρίσοφος ἄγων ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ὧν μέλλω λέ-
 γειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι
 πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. ἦν μὲν γὰρ ἔλθῃ
 <ἔχων>, ὑπαρχόντων ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσό-

- 11 μεθα· ἦν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. ὁρῶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα κατάγοιμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιδῆς
- 12 οἷας δεόμεθα. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν καταγάρωμεν ὅσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἔνεκεν μένωσι, καὶ ναῦσθλον συνθέσθαι, ὅπως ὠφελοῦντες καὶ ὠφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα.
- 13 Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἃς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πόλεσιν ἐντείλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
- 14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὥς οὐ δέοι ὁδοιπορεῖν. ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἐκούσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων ὅτι θᾶττον ἀπαλλάξονται, ἢν εὐποροὶ γένωνται αἱ ὁδοί.
- 15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ἣ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περίοικον. οὗτος ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα ἀποδρὰς ὥχετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.
- 16 ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἣ ἐπεστάθη Πολυκράτης Ἀθηναῖος, ὃς ὅποσα λαμβάνοι πλοῖα κατήγευ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα εἴ τι ἦγον ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σᾶ εἴη, τοῖς δὲ
- 17 πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγήν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν ἐπὶ λείαν ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον

οἱ δὲ καὶ οὗ. Κλεαίνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαν-
τοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτός τε
ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε II.
ἀπανθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβὼν
Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων ἐξάγει εἰς
Δρίλας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἥμισυ κατ-
έλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε
ἐκπεπτωκότες τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι καὶ
ὑπερεκάθηντο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὀπό- 2
θεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια ῥάδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἦγον· φίλοι
γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τοὺς Δρίλας προθύμως ἦγον,
ὕφ' ὧν κακῶς ἔπασχον, εἰς χωρία τε ὀρεινὰ καὶ δύσβατα
καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὅποια 3
τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα εἶναι ἐδόκει ἐμπιμ-
πράντες ἀπῆσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὕς
ἢ βοὺς ἢ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφευγός. ἐν δὲ
ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συν-
εργήκεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα,
καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ πελτασταὶ 4
προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπλιτῶν, δια-
βάντες τὴν χαράδραν, ὀρῶντες πρόβατα πολλὰ καὶ
ἄλλα χρήματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· συνείποντο
δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρη-
μένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες [πλείους ἢ] εἰς
χιλίους ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο 5
λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφος ἦν περὶ αὐτὸ εὐρεῖα
ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοpes ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς καὶ τύρ-
σεις πυκναὶ ξύλιναι πεποιημέναι, ἀπιέναι δὴ ἐπεχείρουν·

6 οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὥς δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀποτρέχειν,
 ἦν γὰρ ἐφ' ἐνὸς ἡ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν
 χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξενοφῶντα· ὁ δὲ ἡγεῖτο τοῖς
 7 ὀπλίταις. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει ὅτι ἔστι χωρίον χρημάτων
 πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν
 γὰρ ἐστίν· οὔτε ἀπελθεῖν ῥάδιον· μάχονται γὰρ ἐπ-
 8 ἐξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ
 Ξενοφῶν προσαγαγὼν πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν
 ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν
 τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπαγαγεῖν
 καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάζειν,
 9 ὥς ἀλόντος ἂν τοῦ χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπαγα-
 γεῖν οὐκ εἶναι ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, ἐλεῖν δ' ἂν ᾧοντο
 καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον, καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε
 τοῖς ἱεροῖς πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντις ἀποδεδειγμένοι
 ἦσαν ὅτι μάχη μὲν ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου.
 10 καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς ἔπεμπε διαβιβῶντας τοὺς ὀπλί-
 τας, αὐτὸς δ' ἔμμενεν ἀναχωρίσας ἅπαντας τοὺς πελ-
 11 ταστάς, καὶ οὐδένα εἶα ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἦκον
 οἱ ὀπλίται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν
 λοχαγῶν ὥς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν
 γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων οὐ πάντα τὸν χρόνον
 12 ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν
 ταῦτ' ἐποιοῦν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγειλε
 διηγκυλωμένους ἰέναι, ὥς ὁπότεν σημῆνῃ ἀκοντίζειν,
 καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὥς
 ὁπότεν σημῆνῃ τοξεύειν [δεῆσον], καὶ τοὺς γυμνήτας
 λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδεῖους
 13 ἔπεμψε τούτων ἐπιμεληθῆναι. ἐπεὶ δὲ πάντα παρ-
 εσκεύαστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ

ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι πάντες προτεταγ-
 μένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώρων· μηνοειδῆς
 γὰρ διὰ τὸ χωρίον ἡ τάξις ἦν· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν 14
 καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέρξατο, ἅμα τε τῷ Ἐνναλίῳ ἡλέ-
 λιξαν καὶ ἔθενον δρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ τὰ βέλη ὁμοῦ
 ἐφέρετο, λόγχαι, τοξεύματα, σφενδόναι, πλεῖστοι δ'
 ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δὲ οἱ καὶ πῦρ προσέφερον.
 ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμιοι τὰ 15
 τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις· ὥστε Ἀρασίης Στυμ-
 φάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς καταθέμενοι τὰ ὄπλα
 ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἶλκε, καὶ
 ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἡλώκει τὸ χωρίον, ὥς ἐδόκει.
 καὶ οἱ μὲν πελτασται καὶ οἱ ψилоὶ εἰσδραμόντες ἦρπα- 16
 ζον ὅ,τι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν στὰς κατὰ
 τὰς πύλας ὁπόσους ἐδύνατο κατεκώλυε τῶν ὀπλιτῶν
 ἔξω· πολέμιοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν
 ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μετὰξὺ γενομένου 17
 κραυγὴ τε ἐγένετο ἔνδον καὶ ἔφευγον οἱ μὲν καὶ ἔχον-
 τες ἃ ἔλαβον, τάχα δέ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολλὺς
 ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρετρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ
 ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τέ ἐστὶν ἔνδον καὶ οἱ
 πολέμιοι πολλοί, οἱ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον
 ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν 18
 κήρυκα ἰέναι εἴσω τὸν βουλούμενόν τι λαμβάνειν. καὶ
 ἵενται πολλοὶ εἴσω, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ
 εἴσωθούμενοι καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάλιν
 εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς ἄκρας πάντα διηρ- 19
 πάσθη, καὶ ἐξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ ὀπλίται
 ἔθεντο τὰ ὄπλα, οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ
 κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ 20

Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν εἰ οἷόν τε εἴη τὴν
 ἄκραν λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτως σωτηρία ἀσφαλής, ἄλλως
 δὲ πάνυ χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοπομέ-
 νοις δὲ αὐτοῖς ἐδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ
 21 χωρίον. ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ
 τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτοὺς διήρουν,
 καὶ τοὺς ἀχρεῖους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ
 τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς
 22 ἕκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐπεξ-
 ἔθειον ἐνδοθεν πολλοὶ γέροντα καὶ λόγχας ἔχοντες καὶ
 κνημῖδας καὶ κράνη Παφλαγονικά, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς
 οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς εἰς τὴν
 23 ἄκραν φερούσης ὁδοῦ· ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλὲς
 ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας. καὶ
 γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν
 ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερά ἦν ἐπ-
 24 ιοῦσα. μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν
 τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. ἐξαπίνης γὰρ
 ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ ὅτου δὴ ἐνάψαντος.
 ὥς δ' αὕτη συνέπιπτεν, ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ
 25 οἰκιῶν. ὥς δὲ ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς
 τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας,
 αἱ ξύλιναι ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκάοντο. ἔφευγον οὖν
 26 καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα
 δὴ ἔτι μόνοι ἐλύπουν καὶ δῆλοι ὅτι ἐπικείμενοι ἐν
 τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει
 φέρειν ξύλα ὅσοι ἐτύγχανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς
 τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἱκανὰ ἦδη
 ἦν, ἐνήψαν· ἐνήπτον δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαρά-
 κωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν.

οὕτω μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ 27
 ἐαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκαύθη
 πᾶσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ
 σταυρώματα καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ 28
 ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς
 Τραπεζοῦντα, πρᾶνῆς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέδραν
 ἐποιήσαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσὸς καὶ τοῦνομα τοῦτο ἔχων 29
 τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ καὶ
 προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ
 δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διεφαίνοντο χαλ-
 καὶ οὔσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφο- 30
 βοῦντο ὡς ἐνέδραν οὔσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ
 κατέβαινεν. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἤδη ἱκανὸν ὑπεληλυθέναι,
 τῷ Μυσῷ ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὃς ἐξ-
 αναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι 31
 Κρηῆτες, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκπεσόντες
 ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας καλινδούμενοι
 ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων ἐβόα 32
 βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον τετρα-
 μένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οἱ
 βοηθήσαντες καὶ ἀντιτοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν.
 οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σῶ ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἤκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ III.
 ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτεόν
 εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐν-
 εβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας
 καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν.
 καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν
 στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι·

2 οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. καὶ
 ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασσοῦντα τριταῖοι πόλιν
 Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἄποικον ἐν τῇ Κολχίδι
 3 χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν
 τοῖς ὅπλοις ἐρίγνετο καὶ ἀριθμός, καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχί-
 λιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώ-
 λοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.
 4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμα-
 λώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ
 Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ
 στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ
 5 δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν
 τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνα-
 τίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θεσανυρὸν
 καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς
 6 σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ
 τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ
 ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ
 Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κιν-
 δυνεύσων ἐδόκει ἰέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς
 σωθῇ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἣν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι
 ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ
 7 θεῷ. ἐπεὶ δ' ἔφηνεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη
 αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκί-
 σθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν] ἀφικνεῖται Μεγάβυξος εἰς
 Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακατα-
 θήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ
 8 θεῷ ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ
 χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ
 τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ.

καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἔννεισι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων ὅποσα ἔστιν ἀγρευόμενα θηρία. ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰὲ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὥραϊα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν 10 ἑορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἡλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἔστι δὲ 11 ἡ χώρα ἣ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται ὥς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἶγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη 12 ὅσα ἔστι τρωκτὰ ὥραϊα. ὁ δὲ ναὸς ὥς μικρὸς μέγας τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν ὥς κυπαρίττινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ 13 τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα·

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ
ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΥΜΕ-
ΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΙΝ ΕΚΑ-
ΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ
ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ
ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Ἐκ Κερασοῦντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομί-IV.

ζοντο οἷπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπο-
 2 ρεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὁρίοις,
 πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον
 πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότερον
 ὥς διὰ φιλίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας.
 οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς χω-
 3 ρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμιοι τού-
 τοις εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι
 ἐκείνους, εἰ βούλονται συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ
 4 πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἦκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. ἐπεὶ
 δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχον-
 τες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεξε Ξενοφῶν,
 5 ἡρόμήνευε δὲ Τιμησίθεος· Ὡς ἄνδρες Μοσσύνοικοι, ἡμεῖς
 βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα περὶ πλοῖα
 γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὕς ἀκούομεν
 6 ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν
 ἡμᾶς λαβεῖν συμμάχους καὶ τιμωρήσασθαι εἰ τί ποτε
 ὑμᾶς οὗτοι ἠδίκηκασι, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους
 7 εἶναι τούτους. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν
 8 αὐτοὶς ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. πρὸς
 ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ
 9 βούλονται ταῦτα καὶ δέχονται τὴν συμμαχίαν. Ἄγετε
 δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι,
 ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἰοί τε
 10 ἔσεσθε ἡμῖν συμπράξαι περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον
 ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ
 θάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο
 ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμ-
 μαχοῦνται τε καὶ τὴν ὁδὸν ἡγήσονται.

11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο.

καὶ ἦκον τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονό-
 ξυλα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκ-
 βάντες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὄπλα, ὁ δὲ εἷς ἐνέμενε. καὶ 12
 οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες
 ἔξετάξαντο ὧδε. ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα οἶον
 χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρορα πάντες
 λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κιττοῦ πετάλω, ἐν δὲ
 τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἔξπηχυ, ἔμπροσθεν μὲν λόγῃην
 ἔχον, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτωνίσκους 13
 δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρω-
 ματοδέσμου, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύτινα οἰάπερ
 τὰ Παφλαγονικά, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγύ-
 τατα τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδηρεῖς. ἐντεῦθεν 14
 ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἷς, οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες ἐπορεύοντο
 ἄδοντες ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων καὶ
 διὰ τῶν ὀπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθύς πρὸς
 τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδόκει ἐπιμαχώτατον εἶναι.
 ᾤκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως τῆς Μητροπόλεως 15
 καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσ-
 συνοίκων. καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ αἰεὶ
 τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ πάντων Μοσ-
 συνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο,
 ἀλλὰ κοινὸν ὃν καταλαβόντας πλεονεκτεῖν. εἶποντο δ' 16
 αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν, ἀλλὰ ἀρπαγῆς ἕνεκεν. οἱ δὲ πολέμιοι προσ-
 ιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ
 χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν
 συχνούς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλή-
 νων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὗ εἶδον τοὺς Ἑλληνας
 βοηθοῦντας· εἶτα δὲ ἀποτραπόμενοι ᾤχοντο, καὶ ἀπο- 17

τεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς
 Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἅμα ἐχόρευον
 18 νόμῳ τινὶ ἄδοντες. οἱ δὲ Ἕλληνες μάλα ἤχθοντο ὅτι τοὺς
 τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξελ-
 θόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν μάλα ὄντες
 συχνοί· ὃ οὐπὼ πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ.
 19 Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, "Ἄνδρες
 στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων·
 ἴστε γὰρ ὅτι καὶ ἀγαθὸν οὐ μείον τοῦ κακοῦ γεγένηται.
 20 πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγεῖ-
 σθαι τῷ ὄντι πολέμιοί εἰσιν οἷσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη·
 ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀμελήσαντες τῆς σὺν
 ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἡγησάμενοι εἶναι σὺν τοῖς βαρ-
 βάροις ταῦτ' ἀπράττειν ἅπερ σὺν ἡμῖν δίκην δεδώκασιν·
 ὥστε αὐθις ἦττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείψονται.
 21 ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις
 οὔσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ
 τοῖς πολεμίοις δηλώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι μα-
 χοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.
 22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν· τῇ
 δὲ ὑστεραία θύσαντες ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαν-
 τες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρ-
 βάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταῦτ' ἀτάκτως ἐπο-
 ρεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων [ὀρθίων]
 ἔχοντες, ὑπολειπομένου δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν
 23 ὀπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὗζωνοι κατα-
 τρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. τούτους ἀνέστελλον οἱ
 τοξόται καὶ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο
 πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ
 βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς· ἐνταῦθα γὰρ

οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς μὲν οὖν πελ- 24
 ταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ
 ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὀπλῖται, ἐτρέποντο. καὶ οἱ μὲν πελ-
 τασταὶ εὐθύς εἶποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν πόλιν,
 οἱ δὲ ὀπλῖται ἐν τάξει εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἄνω ἦσαν πρὸς 25
 ταῖς τῆς Μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι
 ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον
 τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μακρά,
 ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνεσθαι
 ἐκ χειρός. ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ ὁμόσε 26
 ἐχώρουν, ἔφευγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν λείποντες
 ἅπαντες τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ
 μόςσυνι τῷ ἐπ' ἄκρου ᾠκοδομημένῳ, ὃν τρέφουσι πάν-
 τες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττουσιν, οὐκ ἤθελεν
 ἐξελθεῖν, οὐδὲ ὁ ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίῳ,
 ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις κατεκαύθησαν. οἱ δὲ 27
 Ἕλληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία εὗρισκον θησαυροὺς
 ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων περυσινούς, ὥς ἔφασαν
 οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δὲ νέον σῖτον ἔτι σὺν τῇ καλᾷ μῃ
 ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ξυαὶ αἱ πλεῖσται. καὶ δελφίνων 28
 τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν εὗρίσκετο τεταριχευμένα καὶ
 στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσ-
 σύνοικοι καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ· κάρυα δὲ ἐπὶ 29
 τῶν ἀνώγειων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα οὐκ ἔχοντα δια-
 φυὴν οὐδεμίαν. τούτων καὶ πλείστῳ σίτῳ ἐχρῶντο
 ἔψοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. οἶνος δὲ εὗρίσκετο ὥς
 ἄκρατος μὲν ὁξὺς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότη-
 τος, κερασθεὶς δὲ εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30
 ρεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς

συμμαχήσασι τῶν Μοσσυνοίκων. ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα
 παρῆσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ
 εὐπροσόδωτα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώ-
 31 ρουν. τὰ δὲ πλείστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπεῖχον
 αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ πλέον
 αἱ δὲ μείον· ἀναβοώντων δὲ ἀλλήλων συνήκουον εἰς
 τὴν ἑτέραν ἐκ τῆς ἑτέρας πόλεως· οὕτως ὑψηλή τε καὶ
 32 κοίλη ἢ χώρα ἦν. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις
 ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν εὐδαιμόνων σι-
 τευτούς, τεθραμμένους καρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλούς καὶ
 λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ μῆκος
 καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἑμ-
 33 προσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια. ἐξήτουν δὲ καὶ
 ταῖς ἐταῖραις ἃς ἦγον οἱ Ἕλληνες ἐμφανῶς συγγίγνεσθαι·
 34 νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφίσι. λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες
 καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρ-
 βαρωτάτους διελθεῖν καὶ πλείστον τῶν Ἑλληνικῶν νό-
 μων κεχωρισμένους. ἐν τε γὰρ ὅχλῳ ὄντες ἐποιοῦν
 ἅπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν, μόνοι τε ὄντες
 ὅμοια ἔπραττον ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες, διελέγοντό
 τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστά-
 μενοι ὅπου τύχοιεν ὥσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνες, διὰ τε τῆς
 πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν ὀκτὼ σταθμούς,
 καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν
 καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς
 πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
 2 εἰς Τιβαρηνούς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν
 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἥττον ἐρυμνά.
 καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐχρηζον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν

καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναι τι, καὶ τὰ ξένια ἃ ἦκε παρὰ Τιβαρηνῶν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι κελεύσαντες ἔστε βουλεύσαιντο ἐθύοντο. καὶ πολλὰ καταθυσάντων 3 τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντις πάντες γνώμην ὅτι οὐδαμῇ προσίοιεντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἄποικον, οὓσαν δ' ἐν τῇ Τιβαρηνῶν χώρᾳ.

[Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξευσεν ἡ στρατιά. πληθος τῆς 4 καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἴκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι καὶ εἴκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, χρόνου πληθος ὀκτὼ μῆνες.] ἐνταῦθα 5 ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. τὰ 6 δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθινοῦντας ἐδέχοντο.

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβού- 7 μενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἣν γὰρ ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἑκατάνυμος δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν· Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧς ἄνδρες στρατιῶται, ἡ 8 τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς ὅτι νικᾶτε Ἑλληνες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἡκούσαμεν, πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. ἀξιούμεν δὲ Ἑλληνες 9 ὄντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν

- τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν
 10 πώποτε ὑπήρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. Κοτυωρίζεται δὲ οὗ-
 τοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς
 αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι·
 διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ
 Κερασούντιοι καὶ Τραπεζοῦντιοι· ὥστε ὅ,τι ἂν τούτους
 11 κακὸν ποιήσῃτε ἢ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν
 δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρεληλυθότας
 ἐνίους σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βίᾳ
 12 λαμβάνειν ὧν ἂν δέησθε οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ
 ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύ-
 λαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὄντινα ἂν δυνώμεθα
 φίλον ποιεῖσθαι.
- 13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιω-
 τῶν εἶπεν, Ἡμεῖς δέ, ὧ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγα-
 πῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ
 γὰρ ἦν δυνατόν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν
 14 καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλλη-
 νίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν, παρεῖχον
 γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἰχομεν τὰ ἐπιτήδεια,
 καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρα-
 τιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν
 τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους
 αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγοῦντο κακῶς ἐποιοῦμεν ὅσον
 15 ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτοὺς ὁποῖων τινῶν ἡμῶν
 ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ
 16 φιλίαν ἢ πόλις συνέπεμψεν. ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγορὰν
 μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα,
 17 οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκῃ λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ
 Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους καί περ βασιλέως

οὐχ ὑπηκόους ὄντας ὅμως καὶ μάλα φοβερούς ὄντας
πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν
τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνα δὲ 18
καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο
παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν
ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους 19
φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί εἰσιν·
οὐ γὰρ ὥς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες
τὰς πύλας οὔτε εἴσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἔπεμ-
πον· ἡτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστὴν τούτων
αἴτιον εἶναι. ὃ δὲ λέγεις βία παρελθόντας σκηνοῦν, 20
ἡμεῖς ἡξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι·
ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ἥ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ
τὸ χωρίον ταύτῃ εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον
ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες
τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως
μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὦσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν,
ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἥ κομίσασθαι ὅταν βουλώμεθα. οἱ δὲ 21
ἄλλοι, ὥς ὀράτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρ-
εσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, αὐτ' εὖ ποιεῖν, ἂν
δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. ἃ δὲ ἡπέλιθσας ὥς ἦν ὑμῖν δοκῇ 22
Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ'
ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ ἦν μὲν ἀνάγκη ἥ πολεμήσομεν καὶ ἀμφο-
τέροις· ἥδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐπολε-
μήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Πα-
φλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέ- 23
ρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων — πειρασόμεθα
συμπράττοντες αὐτῷ ὧν ἐπιθυμεῖ φίλοι γίγνεσθαι.

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις 24
τῷ Ἐκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρ-

ελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι
 ἤκοιεν ἀλλὰ ἐπιδείζοντες ὅτι φίλοι εἰσὶ. καὶ ξενίοις,
 ἣν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα,
 νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἃ δύνανται·
 25 ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγετε. ἐκ τούτου ξενία
 τε ἐπεμπον οἱ Κοτυωρίται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων
 ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλή-
 λους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τὰ τε ἄλλα καὶ περὶ
 τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυνθάνοντο ὧν ἕκαστοι ἐδέοντο.

VI. Ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῇ
 δὲ ὑστεραίᾳ συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας.
 καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέ-
 σαντας τοὺς Σινωπέας βουλευέσθαι. εἴτε γὰρ πεξῇ δέοι
 πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς· ἔμ-
 πειροι γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θάλατταν,
 προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ
 2 εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκοῦντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαν-
 τες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβουλεύοντο, καὶ ἠξίουσαν Ἑλ-
 ληνας ὄντας Ἑλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ
 εὖνους τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλεύειν.

3 Ἀναστὰς δὲ Ἑκατόννυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο
 περὶ οὗ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγῶνα φίλον ποιήσوينτο,
 ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἑλλησι πολεμησόντων σφῶν εἶποι, ἀλλ'
 ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἑλληνας
 αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος
 4 εἶπεν ᾧδε. Εἰ μὲν συμβουλεύοιμι ἃ βέλτιστα μοι δοκεῖ
 εἶναι, πολλά μοι καὶ ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία.
 αὕτη γὰρ ἡ ἱερὰ συμβουλή λεγομένη εἶναι δοκεῖ μοι
 παρεῖναι· νῦν γὰρ δὴ ἂν μὲν εὖ συμβουλεύσας φανῶ,
 πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐπαινοῦντές με, ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ

ἔσεσθε οἱ καταρῶμενοι. πράγματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι 5
 πολὺ πλείω ἔξομεν, ἐὰν κατὰ θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς
 γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἦν δὲ κατὰ γῆν στέλ-
 λησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομένους εἶναι. ὅμως δὲ
 λεκτέα ἂ γιγνώσκω· ἔμπειρος γάρ εἰμι καὶ τῆς χώρας 6
 τῆς Παφλαγόνων καὶ τῆς δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφοτέρω,
 καὶ πεδία κάλλιστα καὶ ὄρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον 7
 μὲν οἶδα εὐθὺς ἢ τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιεῖσθαι· οὐ
 γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ
 καθ' ἐκάτερά ἐστιν ὑψηλά, ἃ κρατεῖν κατέχοντες καὶ
 πάνυ ὀλίγοι δύναιντ' ἄν· τούτων δὲ κατεχομένων οὐδ'
 ἂν οἱ πάντες ἀνθρώποι δύναιντ' ἄν διελθεῖν. ταῦτα
 δὲ καὶ δείξαίμι ἄν, εἰ μοί τινα βούλεσθε συμπέμψαι.
 ἔπειτα δὲ οἶδα καὶ πεδία ὄντα καὶ ἱππείαν ἦν αὐτοὶ 8
 οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρεῖττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασι-
 λέως ἱππείας. καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεῖ
 καλοῦντι, ἀλλὰ μείζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ 9
 καὶ δυνηθεῖτε τά τε ὄρη κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες καὶ
 ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆσαι μαχομένοι τοὺς τε ἱππέας τού-
 των καὶ πεζῶν μυριάδας πλέον ἢ δώδεκα, ἥξετε ἐπὶ τοὺς
 ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμῶδοντα, εὗρος τριῶν
 πλέθρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν ἄλλως τε καὶ
 πολεμίων πολλῶν ἔμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὀπισθεν
 ἐπομένων· δεύτερον δὲ Ἴριν, τρίπλεθρον ὡσαύτως·
 τρίτον δὲ Ἄλυν, οὐ μείον δυοῖν σταδίοις, ὃν οὐκ ἂν
 δύναισθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἐσται ὁ
 παρέχων; ὥς δ' αὐτως καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ'
 ὃν ἔλθοιτε ἄν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν 10
 οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν ἀλλὰ παντά-
 πασιν ἀδύνατον. ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς

Σινώπην παραπλεῦσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν· ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε πεξῆ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία· πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἐστὶν ἐν Ἡρακλείᾳ.

- 11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτενον φιλίας ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῶ· οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν συμβουλὴν ταύτην· οἱ δὲ ὑπώπτενον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν ὡς μὴ πεξῆ ἰόντες τὴν Σινωπέων τι χῶραν κακὸν ἐργάζοιντο. οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν πο-
- 12 ρεῖαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν, ὦ Σινωπεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἡρῶνται πορεῖαν ἣν ὑμεῖς συμβουλεύετε· οὕτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ ὡς ἀριθμῶ ἓνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἂν πλέοιμεν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν καταλείψεσθαι οἱ δὲ
- 13 πλεύσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα. γινώσκομεν γὰρ ὅτι ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζεσθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἦττους τῶν πολεμίων ληφθησόμεθα, εὐδηλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χῶρᾳ ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Σινωπεῖς ἐκέλευον πέμπειν
- 14 πρέσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλίμαχον Ἀρκάδα καὶ Ἀρίστων Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν Ἀχαιοῦν. καὶ οἱ μὲν ὥχοντο.
- 15 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὁρῶντι μὲν ὀπλίτας πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶντι δὲ καὶ πελταστάς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ἱππέας δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανοὺς, ὄντας δ' ἐν τῷ Πόντῳ, ἔνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαύτη δύναμις παρεσκευάσθη, καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι καὶ χῶραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι προσκτήσασθαι πόλιν
- 16 κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι ἂν αὐτῷ ἐδόκει μεγάλη, καταλογιζομένῳ τό τε αὐτῶν πλῆθος καὶ τοὺς περι-

οικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο πρὸς
 τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλανὸν παρακαλέσας τὸν
 Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν Ἀμπρακιώτην. ὁ δὲ Σίλα- 17
 νὸς δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα καὶ καταμείνῃ πον ἡ
 στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στρατεύμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν
 βούλεται καταμείναι τὴν στρατιάν καὶ πόλιν οἰκίσαι
 καὶ ἑαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς 18
 δ' ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα
 ἀφικέσθαι· οὗς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισχιλίους θα-
 ρεικοὺς ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἡγήθευσε θυόμενος Κύρῳ,
 διεσεσώκει. τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν 19
 ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμείναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ.
 Τιμασίῳν δὲ ὁ Δαρδανεὺς καὶ Θώραξ ὁ Βοιωτίος πρὸς
 ἑμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σινω-
 πέων λέγουσιν ὅτι εἰ μὴ ἐμποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν
 ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει
 μείναι τοσαύτῃ δύναμει ἐν τῷ Πόντῳ· βούλεται γὰρ
 Ξενοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὰν ἔλθῃ τὰ πλοῖα,
 τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ, "Ἄνδρες, νῦν μὲν ὁρῶ- 20
 μεν ἡμᾶς ἀπόρους ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ
 ἐπιτήδεια καὶ οἴκαδε ἀπελθόντας ὀνῆσαι τι τοὺς οἴκοι·
 εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰ-
 κουμένης ἐκλεξάμενοι ὁποῖαν <ἂν> βούλησθε κατασχεῖν,
 καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἴκαδε, τὸν δ' ἐθέλοντα
 μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ὅπῃ ἂν
 βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα 21
 οἱ ἔμποροι ἀπήγγελλον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς
 Τιμασίῳν ὁ Δαρδανεὺς Εὐρύμαχόν τι τὸν Δαρδανέα
 καὶ Θώρακα τὸν Βοιωτίον τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σι-
 νωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι

πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατῆσαι λα-
 22 βόντα χρήματα ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. ὁ δὲ ἄσμενος
 ἀκούσας ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτῶν ὄντων λέγει τάδε.
 Οὐ δεῖ προσέχειν μονῇ, ὧς ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος
 οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. ἀκούω δὲ τινας θύεσθαι
 23 ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν,
 ἂν ἐκπλέητε, ἀπὸ νουμηνίας μισθοφορὰν παρῆξειν κυζι-
 κηνὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρωάδα,
 ἔνθεν καὶ εἰμι φυγὰς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις·
 24 ἐκόντες γὰρ με δέξονται. ἡγήσομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἔνθεν
 πολλὰ χρήματα λήψεσθε. ἔμπειρος δὲ εἰμι τῆς Αἰολίδος
 καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Τρωάδος καὶ τῆς Φαρναβάζου
 ἀρχῆς πάσης, τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι, τὰ δὲ διὰ
 τὸ συνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερ-
 25 κυλίδῳ. ἀναστὰς αὖτις Θώραξ [ὁ Βοιωτίος], ὃς περὶ
 στρατηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ
 τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον χώραν καλὴν
 καὶ εὐδαίμονα ὥστε <ἐξεῖναι> τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν,
 τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ ἀπιέναι οἴκαδε. γελοῖον δὲ εἶναι
 ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν τῇ
 26 βαρβάρων μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γέννησθε,
 καὶ γὰρ καθάπερ Τιμασίῳ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθο-
 φορὰν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν εἰδὼς ἃ Τιμασίῳ οἱ Ἑρα-
 κλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ὑπισχνοῦντο ὥστε ἐκπλεῖν.
 27 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἐσίγα. ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος
 καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὥς δεινὸν εἶναι ἰδίᾳ μὲν
 Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ
 τῆς μονῆς [μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ], εἰς δὲ τὸ κοινὸν
 μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων. ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενο-
 28 φῶν ἀναστῆναι καὶ εἰσεῖν τάδε. Ἐγὼ, ὧς ἄνδρες, θύομαι

μὲν ὥς ὁρᾶτε ὁπόσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ
 ἔμαντοῦ ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ
 πράττων ὁποῖα μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα
 ἔσεσθαι καὶ ἐμοί. καὶ νῦν ἐθνύομην περὶ αὐτοῦ τούτου
 εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν
 περὶ τούτων ἢ παντάπασι μηδὲ ἄπτεσθαι τοῦ πράγματος.
 Σιλανὸς δέ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο τὸ μὲν μέγιστον, τὰ 29
 ἱερὰ καλὰ εἶναι· ἥδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα διὰ
 τὸ αἰεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς
 φαίνοιτό τις δόλος καὶ ἐπιβουλὴ ἐμοί, ὥς ἄρα γιννώσκων
 ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε
 γὰρ τὸν λόγον ὥς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ἥδη
 οὐ πείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἐώρων ἀποροῦντας ὑμᾶς, 30
 τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν ἀφ' οὗ ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας
 ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον ἀποπλεῖν ἥδη, τὸν δὲ
 μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς ἐαυ-
 τοῦ οἰκέλους ὠφελῆσαι τι. ἐπεὶ δὲ ὁρῶ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα 31
 πέμποντας Ἡρακλεώτας καὶ Σινωπέας ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ
 μισθὸν ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νοτιμηνίας,
 καλὸν μοι δοκεῖ εἶναι σωζομένους ἔνθα βουλόμεθα
 μισθὸν τῆς εὐπορίας λαμβάνειν, καὶ αὐτὸς τε παύομαι
 ἐκείνης τῆς διανοίας, καὶ ὁπόσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν
 λέγοντες ὥς χρὴ ταῦτα πράττειν, παύεσθαι φημι χρῆναι.
 οὕτω γὰρ γινώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ ὥσπερ 32
 νυνὶ δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἔντιμοι εἶναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπι-
 τήδεια· ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἐστὶ καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ
 τῶν ἡττόνων· διασπασθέντες δ' ἂν καὶ κατὰ μικρὰ
 γενομένης τῆς δυνάμεως οὗτ' ἂν τροφὴν δύνασθε λαμ-
 βάνειν οὔτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξαιτε. δοκεῖ οὖν μοι 33
 ἄπερ ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἴαν τις

μέντοι ἀπολιπὼν ληφθῆ πρὶν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν
 τὸ στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ ὅτω
 δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες.
 34 ὁ δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δίκαιον
 εἶη ἀπιέναι τὸν βουλόμενον. οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ
 ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπείλουν αὐτῷ ὅτι εἰ λήψονται ἀπο-
 35 διδράσκοντα, τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ
 ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἶη καὶ
 Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη, τὰ μὲν πλοῖα πέμπουσι,
 τὰ δὲ χρήματα ἃ ὑπέσχοντο Τιμασίῳ καὶ Θώρακι
 36 ἐψευσμένοι ἦσαν [τῆς μισθοφορᾶς]. ἐνταῦθα δὲ ἐκ-
 πεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδέδισαν τὴν στρατιάν οἱ τὴν
 μισθοφορὰν ὑπεσχημένοι. παραλαβόντες οὖν οὗτοι καὶ
 τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς ἀνεκεκοίνωντο ἃ πρόσθεν
 ἔπραττον, πάντες δ' ἦσαν πλήν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου,
 ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει, Χειρίσοφος δὲ οὐπω παρῆν,
 ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέγουσιν ὅτι μεταμέλοι
 αὐτοῖς, καὶ δοκοίη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ
 37 πλοῖα ἔστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. Αἰήτου
 δὲ ὕιδοὺς ἐτύγχανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δὲ
 ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν·
 ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. ἐνταῦθα
 ἀποδείκνυνται Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς γνώμην οὐκ ἐκ-
 κλησιάζειν ἀλλὰ τοὺς αὐτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτον
 πειρᾶσθαι πείθειν. καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' ἐποιοῦν.

VII. Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταραττό-
 μενα. καὶ ὁ Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς
 ἄλλους στρατηγούς διανοεῖται ἄγειν τοὺς στρατιώτας
 2 ἐξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα-
 τιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ σύλλογοι ἐρίγγοντο καὶ

κύκλοι συνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν μὴ ποιήσειαν οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς ἀγορανόμους· [ὅσοι μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον κατελεύσθησαν.] ἐπεὶ δὲ ἡσθάνετο Ξενοφῶν, ἔδοξεν αὐτῷ 3 ὥς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ ἑᾶσαι συλλεγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλλέξαι ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ κήρυκος ἤκουσαν, συνέδρα- 4 μον καὶ μάλα ἐμοίμως. ἐνταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε.

Ἀκούω τινὰ διαβάλλειν, ὧ ἄνδρες, ἐμὲ ὥς ἐγὼ 5 ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἐὰν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικεῖν, οὐ χρή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δίκην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνωνται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε ὥσπερ ἄξιον. ὑμεῖς δέ, ἔφη, ἴστε 6 δῆπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ ὅτι ἐὰν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἑῷ. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο ἂν δύναιτο ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι ὥς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται δὲ ἐνταῦθα, ἐνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐντεῦθεν; ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε ὅτι βορέας μὲν ἔξω 7 τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἰσω εἰς Φᾶσιν, καὶ λέγεται, ὅταν βορρᾶς πνέῃ, ὥς καλοὶ πλοῖ εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι ὥστε ἐμβαίνειν ὁπόταν νότος πνέῃ; ἀλλὰ γὰρ ὁπόταν γαλήνῃ ἢ ἐμβιβῶ. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν 8 ἐν ἐνὶ πλοίῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν. πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς σὺν ἐμοὶ πλεῖν μὴ βουλομένους ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; ποιῶ δ' ὑμᾶς 9

- ἑξαπατηθέντας καὶ γοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἦκειν εἰς
 Φᾶσιν· καὶ δὴ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώσεσθε
 δήπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι
 ὁ ἑξηπατηκὼς εἷς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἑξηπατημένοι ἐγγὺς
 μυρίων ἔχοντες ὅπλα. πῶς ἂν οὖν ἀνὴρ μᾶλλον δοίῃ
 δίκην ἢ οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος;
 10 ἄλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν καὶ ἡλιθίων κᾶμοι
 φθονούντων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμᾶμαι. καίτοι οὐ
 δικαίως γ' ἂν μοι φθονοῖεν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κω-
 λύω ἢ λέγειν εἰ τίς τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ
 μάχεσθαι εἰ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ
 ἐργηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον;
 τί γάρ, ἄρχοντας αἰρουμένων ὑμῶν ἐγὼ τινι ἐμποδῶν
 εἰμι; παρίημι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθόν τι ποιῶν ὑμᾶς
 11 φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ
 εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἑξαπατηθῆναι ἂν
 οἴεται ταῦτα ἢ ἄλλον [ἑξαπατῆσαι ταῦτα], λέγων δι-
 12 δασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μὴ ἀπέλθητε
 πρὶν ἂν ἀκούσητε οἷον ὁρῶ ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον
 προᾶγμα· ὃ εἰ ἔπεισι καὶ ἔσται οἷον ὑποδείκνυσιν, ὥρα
 ἡμῖν βουλευέσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μὴ κάκιστοι τε
 καὶ αἰσχιστοι ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ πρὸς θεῶν
 13 καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων. ἀκούσαν-
 τες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασάν τε ὅτι εἴη καὶ
 λέγειν ἐκέλευον. ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν, Ἐπίστασθε
 που ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι βαρβαρικά, φίλια τοῖς
 Κεραισυντίοις, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλουν
 ἡμῖν καὶ ἄλλα ὧν εἶχον, δοκοῦσι δέ μοι καὶ ὑμῶν τινες
 εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντές
 14 τι πάλιν ἀπελθεῖν. τοῦτο καταμαθὼν Κλεάρετος ὁ

λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἴη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον
 νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὡς πορ-
 θήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπῶν. διενενόητο δέ, εἰ λάβοι τόδε 15
 τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στράτευμα μηκέτι ἐλθεῖν, εἰσβάς
 δὲ εἰς πλοῖον ἐν ᾧ ἐτύγγανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παρα-
 πλέοντες, καὶ ἐνθήμενος εἴ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι
 ἔξω τοῦ Πόντου. καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ
 ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι, ὥς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρα- 16
 καλέσας οὖν ὁπόσους ἔπειθεν ἤγεν ἐπὶ τὸ χωρίον.
 πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ
 συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες
 καὶ παίοντες τὸν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν
 ἄλλων συκνούς, οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κερασοῦντα αὐτῶν
 ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἡμεῖς δεῦρ' 17
 ἐξωρμῶμεν περὶ τῶν δὲ πλεόντων ἔτι τινὲς ἦσαν ἐν
 Κερασοῦντι, οὐπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὥς οἱ Κε-
 ρασοῦντιοὶ λέγουσιν, ἀφικνουῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου
 τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέ-
 τερον χρῆζοντες ἐλθεῖν. ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, 18
 πρὸς τοὺς Κερασουντίους ἔλεγον ὅτι θαυμάζοιεν τί ἡμῖν
 δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν,
 ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἥδεσθαι
 τε αὐτούς καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὥς ἡμῖν λέξαι τὰ
 γενόμενα καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτοὺς θάπτειν
 λαβόντας. τῶν δ' ἀποφυγόντων τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν 19
 ἔτι ὄντας ἐν Κερασοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους
 ὅποι ἴοιεν αὐτοὶ τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ
 τοῖς ἄλλοις παρεκελεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι
 τρεῖς ὄντες οἱ πρέσβεις καταλευσθέντες. ἐπεὶ δὲ τοῦτο 20
 ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασοῦντιοὶ καὶ λέγουσι

τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἡχθό-
 μεθὰ τε τοῖς γεγεννημένοις καὶ ἐβουλευόμεθα σὺν τοῖς
 Κερασούντιοις ὅπως ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων
 21 νεκροί. συγκαθήμενοι δ' ἔξωθεν τῶν ὀπλων ἐξαίφνης
 ἀκούομεν θορύβου πολλοῦ Παῖε παῖε, βάλλε βάλλε, καὶ
 τάχα δὴ ὁρῶμεν πολλοὺς προσθέοντας λίθους ἔχοντας
 22 ἐν ταῖς χερσί, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. καὶ οἱ μὲν
 Κερασούντιοι, ὥς δὴ καὶ ἐωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς
 πρᾶγμα, δείσαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ
 23 νῆ Δία καὶ ἡμῶν οἱ ἔδρισαν. ἐγὼ γε μὴν ἦλθον πρὸς
 αὐτοὺς καὶ ἡρώτων ὅτι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν
 μὲν οἱ οὐδὲν ἤδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς
 χερσίν. ἐπεὶ δὲ εἰδότε τι νὺξ ἐπέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ ἀγο-
 24 ρανόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στρατεύμα. ἐν τούτῳ τις
 ὄρᾳ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν ἀπο-
 χωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὥς ἤκουσαν, ὥσπερ ἡ
 25 σὺνὸς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος ἴενται ἐπ' αὐτόν. οἱ
 δ' αὖ Κερασούντιοι ὥς εἶδον ὁρμῶντας καθ' αὐτούς,
 σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἴεσθαι, φεύγουσι δρόμῳ
 καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. συνεισέπεσον δὲ καὶ
 ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπνίγετο ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγγανεν
 26 ἐπιστάμενος. καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἡδίκουν μὲν οὐδέν,
 ἔδρισαν δὲ μὴ λύττα τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπτῶκοι.
 εἰ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οἷα ἡ κατάστασις
 27 ἡμῖν ἔσται τῆς στρατιᾶς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε
 κύριοι οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε
 καταλῦσαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στρατεύμα ἐφ'
 ὅτι ἂν θέλῃ. κἄν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις ἢ
 εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακανόντες τούτους
 οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι

τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς 28
 ἅπαντες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται,
 ὅστις δὲ ἂν ἐαυτὸν ἔληται στρατηγὸν καὶ ἐθέλῃ λέγειν
 Βάλλε βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατα-
 κανεῖν καὶ ἰδιώτην ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ἣν
 ὧσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. οἷα 29
 δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρα-
 τηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν
 ἀδικοῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλέων οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην·
 εἰ δὲ μὴ ἀδικοῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας
 μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. οἱ δὲ καταλεύσαντες 30
 τοὺς πρέσβεις διεπράξαντο ἡμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλ-
 λήνων εἰς Κερασοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι μὴ σὺν ἰσχύι
 ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ
 κατακανόντες ἐκέλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο
 μηδὲ σὺν κηρυκείᾳ ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελέσθαι. τίς
 γὰρ ἐθέλῃσει κῆρυξ ἰέναι κήρυκας ἀπεκτονῶς; ἀλλ'
 ἡμεῖς Κερασουντίων θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. εἰ μὲν 31
 οὖν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὥς τοιού-
 των ἐσομένων καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις καὶ τὰ
 ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. εἰ μὲντοι 32
 ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοι-
 αῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ,
 πρὸς Διὸς πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἡδέως ποιοῦντες
 ἔργα ἀσεβῆ, ἢ πολεμίους πῶς μαχούμεθα, ἣν ἀλλήλους
 κατακαίνωμεν; πόλις δὲ φιλία τίς ἡμᾶς δέξεται, ἥτις 33
 ἂν ὁρᾷ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει
 θαρρῶν, ἣν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἔξαμαρτάνοντες
 φαινώμεθα; οὗ δὲ δὴ πάντων οἴόμεθα τεύξεσθαι ἐπαί-
 νου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινέσειεν; ἡμεῖς

μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίμεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς δίκας πάντας καταστῆσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἴ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγοὺς
35 ἐποίησαντο. παραινοῦντος δὲ Ξενοφῶντος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι τὸ στράτευμα. καὶ ἐγένετο καθαρός.

VIII. Ἔδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλήσιος μὲν ὥφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλικῶν χρημάτων τὸ μείωμα εἴκοσι μυᾶς, Σοφαίνετος δέ, ὅτι αἰρεθεὶς * * κατημέλει, δέκα μυᾶς. Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παῖεσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ
2 ὥς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα ποῦ καὶ ἐπλήγη. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὅπου καὶ ῥίγει ἀπωλλύμεθα
3 καὶ χιῶν πλείστη ἦν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν χειμῶνός γε ὄντος οἴου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἴνου δὲ μηδ' ὀσφραίνεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄνων ὑβριστότερος εἶναι, οἷς φασιν ὑπὸ τῆς ὑβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι.
4 Ὅμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. πότερον ἦτουν τί σε καὶ ἐπεὶ μοι οὐκ ἐδίδους ἔπαιον; ἀλλ' ἀπῆτουν; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων
5 ἐπαρώνησα; ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο

αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι. οὐκ ἔφη· πάλιν εἰ πελτάζοι. οὐδὲ
τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίονον ἐλαύνειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν
συσκῆνων ἐλεύθερος ὢν. ἐνταῦθα δὴ ἀναγιννώσκει 6
αὐτὸν καὶ ἤρετο, Ἦ σὺ εἰ ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαγών;
Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἠνάγκαξες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν
συσκῆνων σκευὴ διέρριψας. Ἄλλ' ἢ μὲν διάρριψις, 7
ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο. διέδωκα ἄλλοις
ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀπολαβὼν
ἅπαντα σᾶ ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας
τὸν ἄνδρα. οἶον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη·
καὶ γὰρ ἄξιον. ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνα- 8
σθαι πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον
ἐγίγνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἴη· ἠνάγκασα δὲ σὲ τοῦτον
ἄγειν, ὥς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι
ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, 9
ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προύπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐτίς
σὺν τοῖς ὀπισθοφυλάξι προσίων βόθρον ὀρύττοντα ὥς
κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήνουν σε.
ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνὴρ, 10
ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ζῇ ἀνὴρ, σὺ δ' εἶπας Ὅπόσα
γε βούλεται· ὥς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἔπαισά
σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι εἰδότει εἰσκέναι ὅτι
ἔζη. Τί οὖν; ἔφη, ἥττον τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι 11
ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες
ἀποθανούμεθα· τούτου οὖν ἔνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ
κατορυχθῆναι; τοῦτον μὲν ἀνέκραγον ὥς ὀλίγας παί- 12
σειεν· ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη.
ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, 13
ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας ἔνεκεν ἀταξίας ὅσοις σώ-
ζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ὑμῶν ἐν τάξει τε λόντων καὶ

μαχομένων ὅπου δέοι, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις
 προθέοντες ἀρπάζειν ἤθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν.
 εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἅπαντες ἂν ἀπωλόμεθα.
 14 ἤδη δὲ καὶ μαλακιζόμενόν τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀν-
 ἴστασθαι ἀλλὰ προῖέμενον αὐτὸν τοῖς πολεμίοις καὶ
 ἔπαισα καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ
 χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζο-
 μένους καθεζόμενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστὰς
 15 μόλις καὶ τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἑμαυτῷ οὖν πεῖραν
 λαβὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὅποτε ἴδοιμι καθήμενον
 καὶ βλακεύοντα, ἤλαννον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρί-
 ξεσθαι παρεῖχε θερμοσσίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ
 καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐώρων ὑπουργὸν ὃν τῷ
 τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα καὶ τῷ ἀποσῆπεσθαι τοὺς
 τῶν ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε
 16 παθόντας. ἄλλον δέ γε ἴσως ἀπολειπόμενόν που διὰ
 ῥαστώνην καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ
 ἡμᾶς τοὺς ὀπίσθεν πορεύεσθαι ἔπαισα πύξ, ὅπως μὴ
 17 λόγῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παίοιτο. καὶ γὰρ οὖν νῦν
 ἔξεστιν αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἴ τι ὑπ' ἐμοῦ ἔπαθον παρὰ
 τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δ' ἐπὶ τοῖς πολεμίοις
 ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον ὅτου δίκην ἂν
 18 ἡξίουν λαμβάνειν; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος· εἰ μὲν
 ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην οἷαν καὶ
 γονεῖς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισὶ· καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ
 19 κάουσι καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὕβρει νομί-
 ζετέ με ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρρῶ
 σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θρασύτερός εἰμι
 νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον πλείω πίνω, ἀλλ' ὅμως οὐδένα
 20 παίω· ἐν εὐδία γὰρ ὄρω ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμῶν ἦ καὶ

θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, οὐχ ὁράτε ὅτι καὶ νεύ-
ματος μόνου ἔνεκα χαλεπαίνει μὲν πρῶρεὺς τοῖς ἐν
πρῶρᾳ, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρύμνῃ; ἱκανὰ
γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἀμαρτηθέντα πάντα
συνεπιτρεῖσθαι. ὅτι δὲ δικαίως ἔπαιον αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς 21
κατεδικάσατε· ἔχοντες ξίφη, οὐ ψήφους, παρέστατε, καὶ
ἔξῃν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ
Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτα-
κτοῦντα ἐπαίετε. τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς 22
κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν ἐῶντες αὐτούς. οἶμαι γὰρ, εἰ
ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ τότε κακί-
στους καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης 23
ὁ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ὥς κάμνων ἀσπίδα μὴ
φέρειν, νῦν δέ, ὥς ἀκούω, Κοτυωριτῶν πολλοὺς ἤδη
ἀποδέδυκεν. ἦν οὖν σωφρονῆτε, τοῦτον τάναντία ποιή- 24
σετε ἢ τοὺς κύνας ποιοῦσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς
χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδέασι, τὰς δὲ νύκτας ἀφιαῖσι,
τοῦτον δέ, ἦν σωφρονῆτε, τὴν νύκτα μὲν δῆσετε, τὴν
δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. ἀλλὰ γὰρ, ἔφη, θαυμάζω ὅτι εἰ 25
μὲν τινι ὑμῶν ἀπηχθόμην, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπᾶτε,
εἰ δέ τῳ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα ἢ πολέμιον ἀπήρουνξα
ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων
δὲ οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἰ τινα καλῶς τι ποιοῦντα
ἐπήνεσα οὐδ' εἰ τινα ἄνδρα ὄντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὥς
ἐδυνάμην, οὐδὲν τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ μὴν καλὸν γε 26
καὶ δίκαιον καὶ ὅσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον
ἢ τῶν κακῶν μεμνηῖσθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμίμνησκον.
καὶ περιεγένετο ὥστε καλῶς ἔχειν.

I. Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγο-
 ρᾶς ἕξων, οἱ δὲ καὶ ληξόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας.
 ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀπο-
 σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας
 ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλή-
 2 λους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγγανε τότε
 Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἑλληνας
 πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας
 ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἴη τοὺς Ἑλληνας μῆτε ἀδικεῖν
 3 μῆτη ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ
 μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευέσονται, ἐπὶ ξένια
 δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων
 4 ἀνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι. θύσαντες δὲ
 βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν
 ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποις
 ἐδείπνου, καὶ ἐπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς
 5 ἐνετύγγανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγέ-
 νοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θοῤᾰκες
 καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἤλλοντο
 ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο·
 τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παίει, ὥς πᾶσιν ἐδόκει
 6 [πεπληγῆναι τὸν ἄνδρα]· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς. καὶ
 ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ

ὅπλα τοῦ ἐτέρου ἐξῆει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ
 τῶν Θωρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὥς τεθνηκότα· ἦν
 δὲ οὐδὲν πεπονθώς. μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες 7
 ἀνέστησαν, οἳ ὠρχοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν
 τοῖς ὅπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν, ὁ μὲν 8
 παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ δὲ
 στρεφόμενος ὥς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέροχεται·
 ὁ δ' ἐπειδὴν προῖδηται, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὅπλα καὶ
 μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποιοῦν ἐν
 ῥυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής δῆσας τὸν
 ἄνδρα [καὶ] τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ζευγη-
 λάτης τὸν ληστήν· εἴτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας ὀπίσω
 τὰ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει. μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰς- 9
 ἦλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην, καὶ τοτὲ μὲν
 ὥς δύο ἀντιταττομένων μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ
 ὥς πρὸς ἓνα ἐχοῖτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδινεῖτο καὶ
 ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν φαίνε-
 σθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο· κρούων τὰς πέλ- 10
 τας καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν
 ῥυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ [ἐπιόντες] 11
 οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάν-
 τες ἐξοπλισάμενοι ὥς ἐδύναντο κάλλιστα ἦσαν τε ἐν
 ῥυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ῥυθμὸν αὐλούμενοι καὶ
 ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς
 θεοὺς προσόδοις. ὁρῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ
 ἐποιοῦντο πάσας τὰς ὀρχήσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. ἐπὶ 12
 τούτοις ὁρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πείσας
 τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὀρχηστρίδα εἰσάγει
 ἐνσκευάσας ὥς ἐδύνατο κάλλιστα καὶ ἀσπίδα δοὺς κού-
 φην αὐτῇ. ἡ δὲ ὠρχήσατο πυρρίχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα 13

κρότος ἦν πολὺς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤρουντο εἰ καὶ γυναικες συνεμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

- 14 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρα-
τευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλα-
γόνας μήτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις
ῥῶχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει
παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύ-
15 ματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ
δ' ἄλλῃ ἀφικνουῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς
Ἀρμῆνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν
τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὗτοι
δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους
τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια.
16 καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων. καὶ οἱ μὲν
στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἤκειν· ὁ δ'
ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ
Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο
Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν
17 αὐτοῖς ἔσεσθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμῆνι ἔμειναν οἱ
στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὥς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν
ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει αὐ-
18 τοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. ἡγή-
σαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιντο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολυ-
αρχίας οὔσης δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι
καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλ-
λον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἥττον
ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους,
ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἂν· τὸν δ' ἔμ-

προσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ
 στρατηγοί. ὥς δὲ ταῦτα διενεοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν 19
 Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσσιόντες αὐτῷ
 ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύ-
 μενος ἕκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ 20
 τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι πρὸς τοὺς
 φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦνομα μείζον ἀφίξεσθαι
 αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἷτιος τῇ στρα-
 τιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν 21
 αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε
 δ' αὖ ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπῃ
 τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ [καὶ] κίνδυνος εἶη καὶ τὴν
 προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἡπορεῖτο. ἀπορου- 22
 μένῳ δὲ αὐτῷ διακρίναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς
 θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα
 ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν
 ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ
 ἐνόμιζεν ἑωρακέναι ὃ εἶδεν ὅτε ἦρχετο ἐπὶ τὸ συνεπι-
 μελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέ- 23
 σου ὠρμάτο Κύρῳ συσταθησόμενος, αἰτὸν ἀνεμιμνή-
 σκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι,
 ὃνπερ ὁ μάντις <ὁ> προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας
 μὲν οἰωνὸς εἶη καὶ οὐκ ἰδιωτικός, καὶ ἐνδοξος, ἐπί-
 πονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ
 αἰετῷ κατημένῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν
 οἰωνόν· τὸν γὰρ αἰτὸν πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν
 τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὲ θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ 24
 θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε εἰ
 αἰροῦντο ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

25 ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἓνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.

26 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἦδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἶπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοί τε αὖ οὐ πάνυ τι νομίζω
27 ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν
28 ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ δοκοίην ὅπου δυναίμην ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα,
29 ἐκείνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθεῖν. ὃ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅστις ἐν πολέμῳ ὢν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἴ τινα εὗροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.

30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξανίσταντο λέγοντες ὥς δέοι αὐτόν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι· ἢ ὀργιούνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ εἰ οὕτω

γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὥς
 ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὥς εὖ εἰπόντος
 τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα 31
 πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη,
 ὥς πάννυ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας,
 ἥ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἡσθανόμην, ἐθνό-
 μην εἰ βέλτιον εἶη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν
 ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν
 τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι ὅτι
 τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ. οὕτω δὴ Χειρίσοφον 32
 αἰροῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἠρέσθη, παρελθὼν εἶπεν,
 Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν ἔγωγε ἐστα-
 σιάζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ὠνή-
 σατε οὐχ ἐλόμενοι· ὥς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν
 αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὅτι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν
 σιγάοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳ μᾶλλον
 ἄρχειν συνεθελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρα-
 τεύματος ἢ ἐαυτῷ Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, 33
 ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅτι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν
 ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὥς αὔριον,
 ἐὰν πλοῦς ᾖ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡρά-
 κλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν·
 τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἔλθωμεν, βουλευσόμεθα.

Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύματι ἔπλεον II.
 καλῶ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ [παραπλέοντες ἐθεώ-
 ρουν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται
 ὁρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν
 τοῦ Θερμώδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰριος, ἔπειτα δὲ τοῦ
 Ἄλντος, μετὰ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ] παρα-
 πλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα

- 2 Μεγαρέων ἄποικον, οὓσαν δ' ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρᾳ.
καὶ ὠρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀχερουσιάδι Χερρονήσῳ, ἔνθα
λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι
ἢ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύασι τῆς καταβάσεως τὸ βάθος
3 πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια. ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλήσιν οἱ
Ἡρακλεῶται ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρις-
χιλίους καὶ οἶνου κερᾶμια δισχίλια καὶ βοῦς εἴκοσι
καὶ οἷς ἑκατόν. ἐνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ῥεῖ ποταμὸς
Λύκος ὄνομα, εὖρος ὥς δύο πλέθρων.
- 4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέυτες ἐβουλεύοντο τὴν
λοιπὴν πορείαν πότερόν κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν
χορὴ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκων
Ἀχαιὸς εἶπε, Θαυμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν
ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν
γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν
σιτία· ὁπόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσόμεθα οὐκ ἔστιν,
ἔφη. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας μὴ ἔλατ-
5 τον ἢ τριςχιλίους κυζικηνούς· ἄλλος δ' εἶπε μὴ ἔλατ-
τον ἢ μυρίους· καὶ ἐλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα
ἡμῶν καθημένων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ εἰδέναι
ὅ,τι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι.
- 6 ἐντεῦθεν προυβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον μὲν Χειρί-
σοφον, ὅτι ἄρχων ἦρητο· ἔστι δ' οὐ καὶ Ξενοφῶντα.
οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γὰρ ταῦτά ἐδόκει
μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ φιλίαν ὅ,τι μὴ
7 αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐδόκουν ἀπρό-
θυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιὸν καὶ Καλλί-
μαχον Παρράσιον καὶ Ἀγασίαν Στυμφάλιον. οὗτοι
ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα· τὸν δὲ Λύκωνα ἔφασαν
8 καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦτα. ἀκούσαντες

δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλευέσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθὺς τὰ 8
τε χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνῆγον καὶ τὴν ἀγορὰν
εἰσω ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ
τῶν τειχῶν ὄπλα ἐφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγοὺς 9
ῥητιῶντο διαφθεῖρειν τὴν προᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ
Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προειστήκει δὲ μάλιστα αὐτῶν
Καλλίμαχος τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ Ἀχαιός. οἱ 10
δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὥς αἰσχροὺν εἶη ἄρχειν Ἀθηναῖον
Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνιον, μηδεμίαν δύναμιν
παρεχομένους εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς μὲν πόρους
σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν
σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους
Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιούς, τὸ δ' ἄλλο στράτευμα οὐδὲν
εἶναι — καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ ἡμῖν τοῦ στρατεύ-
ματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί — εἰ οὖν σωφρονοῖεν, αὐτοὶ 11
συστάντες καὶ στρατηγοὺς ἐλόμενοι ἑαυτῶν καθ' ἑαυ-
τοὺς ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο καὶ πειρῶντο ἀγαθόν τι
λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφον 12
εἰ τινες ἦσαν παρ' αὐτῷ Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενο-
φῶντα συνέστησαν καὶ στρατηγοὺς αἰροῦνται ἑαυτῶν
δέκα· τούτους δὲ ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικώσης ὅ,τι δοκοίη
τοῦτο ποιεῖν. ἡ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφῳ
ἐνταῦθα κατελύθη ἡμέρᾳ ἕκτη ἢ ἐβδόμῃ ἀφ' ἧς ἠρέθη.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετὰ τῶν <μεινάν- 13
των> τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλεστέ-
ραν εἶναι ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεν
αὐτὸν καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισό-
φου ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἄρμοστὴς φαίη τριή-
ρεις ἔχων ἥξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς 14

μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ
 15 ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγεῖς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι· θυνομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινουμένῳ, πότερα λῶον καὶ ἄμεινον εἴη στρατεύεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσήμηνεν ὁ θεὸς τοῖς
 16 ἱεροῖς συστρατεύεσθαι. οὕτω γίνεται τὸ στράτευμα τρίχα, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὀπλῖται πάντες, Χειρισόφῳ δ' ὀπλῖται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θωῶκες, Ξενοφῶντι δὲ ὀπλῖται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἵππικόν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τετταράκοντα ἱππέας.
 17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα· καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς τῆς Θωῆ-
 18 κης. Χειρίσοφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος πεξῇ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θωῆκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἦει·
 19 καὶ γὰρ ἡσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Θωῆκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ διὰ μεσογείας ἐπορεύετο.

III. 2 *) Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρ-

*) Ante Ἐπραξαν additur in codicibus deterioribus: Ὅν μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἰρηται.

κάδες ὥς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορεύ-
ονται εἰς τὰς πρώτας κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὥς
τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρα-
τηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην· ὅποια δὲ μείζων
ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. συν-
εβάλλοντο δὲ καὶ λόφον εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλίξεσθαι·
καὶ ἄτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλα-
βον καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλλοντο. οἱ δὲ Θραῖκες
ἠθροίζοντο οἱ διαφυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον πελτα-
σταὶ ὄντες ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συν-
ελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ ἐνὸς τῶν
Ἀρκάδων στρατηγῶν ἀπιόντι ἤδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ
πολλὰ χρήματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. καὶ τέως μὲν ἐμά-
χοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει
χαράδρας τρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμίκρητα
ἀποκτιννύασι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλου δὲ λόχου
τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγησάνδρου ὀκτὼ μόνους
ἔλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι
δὲ λόχοι συνῆλθον οἱ μὲν σὺν πράγμασιν οἱ δὲ ἄνευ
πραγμάτων· οἱ δὲ Θραῖκες ἐπεὶ ἠτύχησαν τοῦτο τὸ
εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο ἐρ-
ρωμένως τῆς νυκτός. καὶ ἅμα ἡμέρᾳ κύκλῳ περὶ τὸν
λόφον ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἐτάττοντο καὶ
ἱππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ αἰὲ πλείονες συνέρρεον·
καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὀπλίτας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν
γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστήν οὔτε
ἱππέα· οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον·
ὁπότε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, ῥαδίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ
ἄλλῃ ἐπετίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιπρώσκοντο, τῶν
δὲ οὐδείς· ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου,

- ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ
 9 Θρᾶκες. ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ σπον-
 δῶν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ
 οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾶκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ'
 ἐν τούτῳ ἴσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.
 10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θά-
 λατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ
 διὰ τῆς μεσογείας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς καταθέοντες
 ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ
 ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἴ που ἦσθην-
 11 ται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δὲ ἔλεγον
 πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ
 λόφου, οἱ δὲ Θρᾶκες πάντες περικεκυκλωμένοι εἶεν
 αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύ-
 λαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἶεν ὅποι δέοι· σκοποὺς
 δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ ἔλεξεν,
 12 Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ
 δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται. νομίζω δ'
 ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν
 σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων <τῶν> πολεμίων,
 13 οὕτω δὲ τεταρροηκότων. κράτιστον οὖν ἡμῖν ὥς τάχιστα
 βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἰ ἔτι εἰσὶ σῶ, σὺν ἐκείνοις
 μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειφθέντες μόνοι καὶ κινδυ-
 16 νεύωμεν. ἡμεῖς γὰρ ἀποδραίμεν ἂν οὐδαμοῖ ἐνθένδε·
 (14) πολλὴ μὲν γάρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι,
 πολλὴ δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλη-
 σίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρίσοφον εἰκά-
 ζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ
 μὲν οὔτε πλοῖά ἐστίν οἷς ἀποπλευσόμεθα, μένουσι δὲ
 17 αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δὲ

πολιορκουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρισόφου μό-
 νοις κἀκίόν ἐστι διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σωθέντων
 πάντα εἰς ταὐτὸν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι.
 ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι
 ὥς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἔστιν ἢ κάλλιστον ἔργον
 ἐργάσασθαι Ἑλληνας τοσοῦτους σώσαντας. καὶ ὁ θεὸς 18
 ἴσως ἄγει οὕτως, ὃς τοὺς μεγαληγορήσαντας ὥς πλέον⁽¹⁶⁾
 φρονοῦντας ταπεινῶσαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ
 τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμοτέρους ἐκείνων καταστῆσαι.
 ἀλλ' ἔπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὥς ἂν τὸ
 παραγγελλόμενον δύνῃσθε ποιεῖν. νῦν μὲν οὖν στρατο- 14
 πεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι⁽¹⁷⁾
 εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμα-
 σίων ἔχων τοὺς ἱππέας προελαυνέτω ἐφορῶν ἡμᾶς
 καὶ σκοπεῖτω τὰ ἔμπροσθεν, ὥς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ.

Ταῦτ' εἰπὼν ἡγείτο. παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνή- 15
 των ἀνθρώπους εὐζώνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ⁽¹⁸⁾
 ἄκρα, ὅπως εἴ πού τί ποθεν καθορῶεν, σημαίνοιεν·
 ἐκέλευε δὲ κἀκεῖν ἅπαντα ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν κανσίμῳ.
 οἱ δὲ ἱππεῖς σπειρόμενοι ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν ἔκαον, 19
 καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἔκαον πάντα
 ὅσα κανσίμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἴ τιτι παρα-
 λειπομένῳ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἰθεσθαι
 ἐδόκει καὶ τὸ στράτευμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν, 20
 κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε
 τῶν πολεμίων πυρὰ ἐώρων, ἀπεῖχον δὲ ὥς τετταράκοντα
 σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὥς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἔκαον.
 ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατα- 21
 σβεννύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα φυλακὰς ποιη-
 σάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευξάμενοι

τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὥς εἰς μάχην ἐπορεύοντο ἢ
 22 ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίῳν δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἔχοντες
 τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελάνοντες ἐλάνθανον αὐτοὺς
 ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἔνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνες.
 καὶ οὐχ ὁρῶσιν οὔτε φίλιον στράτευμα οὔτε πολέμιον,
 [καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ
 στράτευμα] γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα
 23 καὶ βοῦς καταλελειμμένους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα
 ἦν τί εἴη τὸ γεγενημένον, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν κατα-
 λελειμμένων ἐπυνθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θράκες εὐθύς
 ἀφ' ἐσπέρας ὥχοντο ἀπιόντες, ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἑλ-
 ληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅποι δέ, οὐκ εἰδέναι.

24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἡρίστη-
 σαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὥς τάχιστα
 συμμίξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. καὶ πορευό-
 μενοι ἑώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ
 τὴν [ἐπὶ Κάλπης] ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς ταυτόν,
 ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἡσπάζοντο ὥσπερ ἀδελ-
 25 φούς. καὶ ἐπυνθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα
 τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ὥμεθα
 ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐκέθ' ἑωρῶμεν,
 τῆς νυκτὸς ἥξειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ πολέμιοι
 δέ, ὥς γε ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες ἀπῆλθον·
 26 σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπῆσαν. ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ὥμεθα ὑμᾶς πυθο-
 μένους τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας
 ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν.
 οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

IV. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἠϋλίζοντο ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ὃ

καλεῖται Κάλπης λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν
τῇ Ἀσίᾳ· ἀρξαμένη δὲ ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ
στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς
τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριήρει μὲν ἐστὶν εἰς Ἡρά- 2
κλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μακρᾶς πλοῦς· ἐν
δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε
Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θρᾷκες Βιθυνοί· καὶ οὕς ἂν λάβωσι
τῶν Ἑλλήνων ἐκπύπτοντας ἢ ἄλλως πως δεινὰ ὑβρί-
ζειν λέγονται τοὺς Ἑλληνας. ὁ δὲ Κάλπης λιμὴν ἐν 3
μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας
καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον χω-
ρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα
ἀπορρώξ, ὕψος ὅπῃ ἐλάχιστον οὐ μείον εἴκοσιν ὀργυιῶν,
ὁ δὲ αὐχὴν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνέκων τοῦ χωρίου μάλιστα
τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐχένος
χωρίου ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' 4
ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων.
κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ
θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ
μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα
ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δὲ ὄρος εἰς μεσόγειαν μὲν 5
ἀνῆκει ὅσον ἐπὶ εἴκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ
ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλεόν ἢ ἐπὶ εἴκοσι στα-
δίους θασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύ-
λοις. ἡ δὲ ἄλλη χώρα πολλὴ καὶ καλή, καὶ κῶμαι ἐν 6
αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἡ γῆ
καὶ κριθὰς καὶ πυροὺς καὶ ὅσπρια πάντα καὶ μελίνας
καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς
καὶ ἡδυοίνους καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἐλαῶν. ἡ μὲν 7
χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήνουν δ' ἐν τῷ αἰγιαλῷ πρὸς

- τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ ** πόλισμα ἂν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν
8 κατοικίσαι πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλεῖστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσανηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὥς χρήματ' αὐτοῖς κτησάμενοι ἤξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράττειν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σῶζεσθαι.
- 9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς εἰς ταὐτὸν συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἶποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἐνθαπερ ἔπεσον ἐκάστους ἔθαψαν· ἥδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἷόν τε ἀναιρεῖν ἔτι ἦν· ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συνενεγκόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὥς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ εὔρισκον, κενοτάφιον
10 αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνῆγε δὲ μάλιστα Ἀγασίας τε Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ Ἱερώνυμος Ἡλεῖος
11 λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, ἂν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῇ δίχα τὸ στράτευμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιοῦσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι ἢ περὶ πρόσθεν εἶχε τὸ στράτευμα

καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος
μὲν ἤδη ἐτετελευτήκει φάρμακον πιών πυρέττων· τὰ
δ' ἐκείνου Νέων Ἀσιναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστὰς εἶπε Ξενοφῶν, ὦ ἄνδρες 12
στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς ἔοικε, [δῆλον ὅτι]
πεζῇ ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύε-
σθαι ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς
οὖν, ἔφη, θυσόμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς
μαχουμένους εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνα-
τεθαρρήκασιν. ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, μάντις 13
δὲ παρῆν Ἀρηξίων Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμπρα-
κιώτης ἤδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρα-
κλείας. θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίνετο τὰ
ιερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ 14
τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς ὁ Ξενοφῶν βουλόμενος τὸ
χωρίον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὡς τὰ ἱερά
οὐ γίνεται ἐπὶ ἀφόδῳ. ἐντεῦθεν κηρύξας τῇ αὔριον 15
παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις
εἴ τις εἴη, παραγγείλας παρεῖναι ὡς συνθεασόμενον
τὰ ἱερά, ἔθυσ· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. θυομένῳ 16
δὲ πάλιν εἰς τρεῖς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά.
ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ
ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν ἃ ἔχοντες ἦλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδε-
μία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν, ὦ 17
ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὀρᾶτε, τὰ ἱερά οὐπω
γίνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὁρῶ ὑμᾶς δεομένους·
ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου.
ἀναστὰς τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίνεται 18
τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἤκοντος

- πλοίου ἤκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου
 19 ἄρμωσθης μέλλει ἤξειν πλοῖα καὶ τριήρεις ἔχων. ἐκ τού-
 του δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια
 ἀνάγκη ἦν ἐξιέναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρίς,
 καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες
 τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια.
 ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.
- 20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ ἐθύετο, καὶ σχεδόν τι
 πᾶσα ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκκυλοῦντο περὶ
 τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ
- 21 ἐξῆγον μὲν οὗ, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Ξενοφῶν,
 "Ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχε-
 σθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες <τὰ σκεύη> ἐν τῷ ἐρυμνῷ
 χωρίῳ ὥς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἴοιμεν, ἴσως ἂν
- 22 τὰ ἱερά προχωροίη ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται
 ἀνέκραγον ὥς οὐδὲν δέον εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ
 θύεσθαι ὥς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν,
 βοῦς δὲ ὑπὸ ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενο-
 φῶν Κλέανδρος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθύεσθαι εἰ
 23 υἱ ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐγένετο.
- 23 Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου
 μέρος, ἐπεὶ δὲ ἑώρα τοὺς ἀνθρώπους ὥς εἶχον δεινῶς
 τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὗρών τινα
 ἄνθρωπον Ἡρακλεώτην, ὃς ἔφη κόμας ἐγγὺς εἰδέναι
 ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον
 ἰέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὥς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐξ-
 ἔρχονται δὴ σὺν δορατίοις καὶ ἀσκοῖς καὶ θυλάκοις καὶ
- 24 ἄλλοις ἀγγείοις εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ
 ἦσαν ἐν ταῖς κόμαις καὶ διεσπείροντο ὥς ἐπὶ τὸ λαμ-
 βάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάξου ἱππεῖς

πρῶτοι· βεβοηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βου-
 λόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιντο, ἀποκωλύσαι
 τοὺς Ἑλληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ
 ἱππεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μείον πεντακο-
 σίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφυγον. ἐκ τούτου 25
 ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποφυγόντων εἰς τὸ στρατό-
 πεδον. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταύτῃ
 τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα
 ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μέχρι
 τριάκοντα ἐτῶν ἅπαντες. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς 26
 ἄνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. καὶ ἤδη μὲν
 ἀμφὶ ἡλίου δυσμὰς ἦν καὶ οἱ Ἕλληνες μάλ' ἀθύμως
 ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἐξαπίνης διὰ τῶν λασίων
 τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς προφύλαξι τοὺς
 μὲν κατέκανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι εἰς τὸ στρατόπεδον.
 καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ ὅπλα πάντες ἔδραμον οἱ 27
 Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυ-
 κτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· δασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν
 δὲ τοῖς ὅπλοις ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι ἱκανοὺς φύλαξι.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ V.
 οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἤγοντο· οἱ δὲ
 εἶποντο ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη. πρὶν δὲ
 ἀρίστου ὥραν εἶναι ἀπετάφρυσαν ἥ ἢ εἴσοδος ἦν εἰς
 τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν, καταλιπόντες τρεῖς
 πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἤκεν ἄλφιτα ἄγον καὶ
 ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρῶ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπ' 2
 ἐξόδῳ, καὶ γίγνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου.
 καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν ὁρᾷ ἀετὸν αἰεσίον
 ὁ μάντις Ἀρηξίων Παρράσιος, καὶ ἡγεῖσθαι κελεύει τὸν
 Ξενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον τὰ ὅπλα τίθενται, 3

καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὅπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ
 4 καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῆσαν, Νέων δὲ οὐκ ἐδόκει γὰρ κράτιστον εἶναι τοῦτον φύλακα κατα-
 λιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου. ἐπεὶ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ἀπέλειπον αὐτόν, αἰσχυνόμενοι μὴ ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς
 ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον,
 5 οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο. πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια διεληλυθέναι ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ κέρματος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους φανέντας νε-
 κροὺς ἔθαπτον πάντας ὁπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρας.
 6 ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν οὐρὰν αὐτῶν ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτά-
 φων ἔθαπτον τὸν αὐτὸν τρόπον ὁπόσους ἐπελάμβανεν ἡ στρατιά. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἦκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἐνθα ἔκειντο ἀθρόοι, συνενεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

7 Ἦδη δὲ πέρα μεσούσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες τὸ στράτευμα ἔξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια ὅτι τις ὁρώη ἐντὸς τῆς φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὁρῶσι τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος ἱππέας τε πολλοὺς καὶ πεζοὺς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ῥαθίνης
 8 ἦκον παρὰ Φαρναβάξου ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ κατεῖδον τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίου. ἐκ τούτου εὐθὺς Ἀρηξίων [ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων] σφαγιάζεται, καὶ
 9 ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. ἐνθα δὴ Ξενοφῶν λέγει, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπιτάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας ἵν' ἂν που δέη

ὧσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμιοι
 τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκεραίους.
 συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Ὑμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προ- 10
 ηγεῖσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὥς μὴ ἐστήκωμεν, ἐπεὶ
 ὥφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἤξω τοὺς
 τελευταίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν δοκεῖ. ἐκ 11
 τούτου οἱ μὲν ἥσυχτοι προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς ἀφελὼν τὰς
 τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας τὴν μὲν ἐπὶ
 τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόντας ὥς πλέθρον·
 Σαμόλας Ἀχαιὸς ταύτης ἤρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ
 μέσῳ ἐχώρισεν ἐπεσθαι· Πυρρίας Ἀρκὰς ταύτης ἤρχε·
 τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτῃ
 ἐφειστήκει. προῖόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγούμενοι 12
 ἐπὶ νάπει μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ
 διαβατέον εἴη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηγούς
 καὶ λοχαγούς παριέναι ἐπὶ τὸ ἡγούμενον. καὶ ὁ Ξενο- 13
 φῶν θαυμάσας ὅτι τὸ ἰσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ
 ἀκούων τὴν παρεγγύην, ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ
 συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος ὢν τῶν στρα-
 τηγῶν ὅτι βουλῆς οὐκ ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦ-
 τον νάπος. καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν, 14
 Ἄλλ' ἴστε μὲν με, ὧ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προ-
 ξενήσαντα ὑμῖν ἐθέλουσιν· οὐ γὰρ δόξης ὀρῶ δεομέ-
 νους ὑμᾶς εἰς ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δὲ 15
 οὕτως ἔχει· ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἦν
 γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν
 ὁπότεαν ἀπίωμεν ἔψονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. ὁρᾶτε δὴ 16
 πότερον κρεῖττον ἵεναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλομένους
 τὰ ὅπλα ἢ μεταβαλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς
 πολεμίους θεᾶσθαι. ἴστε μέντοι ὅτι τὸ μὲν ἀπιέναι 17

- ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῶ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφάπεσθαι καὶ τοῖς κακίοσι θάρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἡδίου ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐπιοίην ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωροίην. καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὑμεῖς ἐλπίζετε αὐτοὺς δέξασθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιστάμεθα
- 18 ὅτι τολμήσουσιν ἐφάπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὖπορα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν· ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι ὅτι οὐκ
- 19 ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαυμάζω δ' ἔγωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἴ τις μᾶλλον φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διαπεπορεύμεθα χωρίων. πῶς γὰρ δὴ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἱππέας; πῶς δὲ ἂ διεληλύθαμεν ὄρη, ἣν πελτασταὶ τοσοῖδε ἐφέπωνται;
- 20 ἣν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἔνθα οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάξοντα οὔτε σῖτος ᾧ θρεψόμεθα μένοντες, δεήσει δέ, ἣν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον πάλιν ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια.
- 21 οὐκοῦν νῦν κρεῖττον ἡριστηκότας μάχεσθαι ἢ αὐρίον ἀναρίστους. ἄνδρες, τά τε ἱερὰ ἡμῖν καλὰ οἷ τε οἴωνοι αἰῶσιοι τά τε σφάγια κάλλιστα· ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἡδέως δειπνήσαι οὐδ' ὅπου ἂν θέλωσι σκηνῆσαι.
- 22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἡγεῖτο, παραγγείλας διαβαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγγανε τοῦ νάπου ὧν· θᾶττον γὰρ ἀθρόον ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἢ εἰ κατὰ
- 23 τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπῃ ἣν ἐξεμηρύνοντο. ἐπεὶ δὲ διέβησαν, παριὼν παρὰ τὴν φάλαγγα ἔλεγεν, Ἄνδρες,

ἀναμιμνήσκεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε
 ἰόντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύ-
 γοντες, καὶ τοῦτο ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς
 Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἐπεσθε ἡγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ 24
 ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομασί. ἡδὺ τοι ἀνδρεῖόν τι
 καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα μνήμην ἐν οἷς
 ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε καὶ 25
 ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστάς ἐκατέ-
 ρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
 παρήγγελτο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον
 ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προβολὴν
 καθέντας ἐπεσθαι βάδην καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν.
 ἐκ τούτου σύνθημα παρήει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγε-
 μών. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν
 τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες 26
 πελτασταὶ ἔθειον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεῦειν·
 οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὥρμησαν, οἳ θ' ἱππεῖς καὶ τὸ
 στίφος τῶν Βιθυνῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστάς.
 ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηντίαξεν ἡ φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ 27
 πορευομένη καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο καὶ ἐπαιάνιζον
 καὶ μετὰ ταῦτα ἡλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν,
 ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἔφευγον. καὶ 28
 Τιμασίῳ μὲν ἔχων τοὺς ἱππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτί-
 νυσαν ὅσουσπερ ἐδύναντο ὥς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ
 πολεμίῳ τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διεσπάρη, καθ' ὃ
 οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἄτε οὐ σφόδρα
 διωκόμενον ἐπὶ λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλ- 29
 ληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκιν-
 δυνότατον εἶναι ἰέναι ἢδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες
 οὖν εὐθὺς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα

οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρ' αὖ τὸ δεξιὸν αὖ διεσπάρη·
 ἀπέθανον δὲ ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον παρείχε τὸ
 30 τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες τό τε
 Φαρναβάζου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς Βιθυννοὺς
 ἱππέας πρὸς τοῦτο συναθροισζομένους καὶ ἀπὸ λόφου
 τινὸς καταθεωμένους τὰ γιγνόμενα, ἀπειρήκεσαν μὲν,
 ὅμως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον εἶναι οὕτως ὅπως
 31 δύναιντο, ὥς μὴ τεθαρρηκότες ἀναπαύσαιντο. συνταξά-
 μενοι δὴ πορεύονται. ἔντεϋθεν οἱ πολέμιοι ἱππεῖς φεύ-
 γουσι κατὰ τοῦ πρανοῦς ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διω-
 κόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, ὃ οὐκ ἤδεσαν οἱ
 Ἕλληνες, ἀλλὰ προαπετράποντο διώκοντες· ὁπὲ γὰρ ἦν.

32 ἐπανελθόντες δὲ ἔνθα ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο, στη-
 σάμενοι τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἡλίου
 δυσμᾶς· στάδιοι δ' ἦσαν ὥς ἐξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

VI. Ἐντεϋθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἐαυτῶν
 καὶ ἀπῆγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι
 ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληνες προσέμενον μὲν
 Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὥς ἤξοντα,
 ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
 τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἄδεῶς πυρρὸς καὶ κριθάς,
 οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν
 2 ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ
 στράτευμα ἀναπανόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ
 ἐλάμβανον <οἱ> ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίοι πᾶν τὸ στρά-
 τευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἔδοξεν
 3 εἶναι. ἤδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ
 ἄγοραι πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πό-
 λεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατῆγον, ἀκούον-
 4 τες ὥς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἐπεμπον δὲ καὶ

οἱ πολέμιοι ἤδη οἱ πλησίον ὦκουν πρὸς Ξενοφῶντα, ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίξει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ,τι δέοι ποιοῦντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἀπεδείκνυεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται 5 δύο τριήρεις ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγγανε δὲ τὸ στρατεύμα ἔξω ὃν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι ἄλλοσε εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· ὁκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξιππῳ λέγουσιν, ὅς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦναι. εὐθύς δ' ἐκεῖνος 6 ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἴη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθὼν ὅτι ἀρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπάζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἤγέ τινα· 7 περιτυχὼν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δέξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ἔδρισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἔφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατ- 8 ἐκώλυνόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἴη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἴη τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ 9 Δεξιππου τε ἀνереθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὥς πολεμίους. ἤρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐνταῦθα 10 πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη

- γενέσθαι, εἰ μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν καὶ
 11 τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει Ἀγασίας διὰ τέλους
 φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλεν αὐτὸν ὁ
 Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον
 τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ'
 ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι
 12 οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι, ἀλλ' ἀναστὰς ἔλεξεν, ὦ ἄν-
 δρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι
 τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέαν-
 δρος ἅπεισιν ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἑλ-
 ληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προ-
 εστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσι καὶ εἰς ἕκαστος Λακεδαιμονίων
 13 ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ,τι βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν
 οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίον ἀποκλείσει, ἔπειτα
 δὲ τοῖς ἄλλοις ἁρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις
 μὴ δέχεσθαι ὥς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνό-
 μους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος
 ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἦξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ
 ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι
 14 καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον. οὐκ οὖν δεῖ οὕτε
 ἐνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὕτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς
 Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν κελεύωσι·
 καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἐσμὲν πεῖθονται αὐτοῖς.
 15 ἐγὼ μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς
 Κλέανδρον ὥς οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ
 μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς
 τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμέ
 τι τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω ἐμαντοῦ, εἰ
 ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς
 16 ἐσχάτης δίκης ἄξιός ἐστιν, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. φημί

δὲ καὶ εἴ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρῖναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. ὥς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἴομενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα ἐν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας, Ἐγώ, ὧ¹⁷ ἄνδρες, ὁμνυμι θεοὺς καὶ θεὰς ἣ μὴν μήτε με Ξενοφῶντα κελεῦσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον ὑμῶν μηδένα· ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Λεξιππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ. καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δὲ ἐμαντόν, 18 ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχῆσω κρῖναντι Κλεάνδρῳ ὅτι ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις σῴζοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἕκαστος. συμπέμψατε μέντοι μοι ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι πρὸς Κλεάνδρον οὔτινες, ἂν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν 19 ἡ στρατιὰ οὕστινας βούλοιτο προελόμενον ἰέναι. ὁ δὲ προείλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλεάνδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου. καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί, 20 Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἡ στρατιὰ πρὸς σέ, ὧ Κλέανδρε, καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιᾶ, κρῖναντα σὲ αὐτὸν χρῆσθαι ὅτι ἂν βούλη, εἴτε ἓνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτιᾶ, τούτους ἀξιοῦσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινα αἰτιᾶ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινά, φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλῃ πεῖθεσθαι. μετὰ ταῦτα παρελθὼν 21

ὁ Ἀγασίας εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφελόμε-
 νος Δέξιππου ἄγοντος τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ παίειν
 22 κελεύσας Δέξιππον. τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγα-
 θὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρα-
 τιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου ἧς ἡγησάμεθα παρὰ
 Τραπεζουντίων ἐφ' ᾧτε πλοῖα συλλέγειν ὥς σωζοίμεθα,
 καὶ ἀποδράντα [Δέξιππον] καὶ προδόντα τοὺς στρα-
 23 τιώτας μεθ' ὧν ἐσώθη. καὶ τοὺς τε Τραπεζουντίους
 ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοὶ δοκοῦμεν
 εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν.
 ἤκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἶη περὶ ἀπιόντας
 τοὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλ-
 24 λάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ
 ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, [καὶ μὴ τῶν παρ'
 ἡμῶν ἀποδράντων], εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων
 ἐποίησα. νόμιζε δ', ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι' ἄνδρα
 δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.
 25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον
 μὲν οὐκ ἐπαινοίῃ, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἶη· οὐ μέντοι
 ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος ἦν Δέξιππος βία
 χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς
 26 νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν οὖν ἅπιτε κατα-
 λιπόντες τούδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε
 πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιὰν οὔτε
 ἄλλον οὐδένα ἔτι, ἐπεὶ οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελῆσθαι
 27 τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς εἶπεν, Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε,
 εἰ καὶ οἶει με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτε ἔπαιον οὐ-
 δένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἶη τὰ
 πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἴ τις ὁπότε
 ἢ στρατιὰ ἐξίοι ἰδίᾳ λήζοιτο, δημόσια εἶναι τὰ λη-

φθέντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος 28
ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ
μέρος διασώσῃε τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν ρήτραν τὰ
χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν, Ἐπεὶ τοί-
νυν συναίτιος εἶ, κατὰμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βου-
λευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἡρίστων· τὴν 29
δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πεμ-
ψαι [ἄνδρας] πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ
τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρα- 30
τηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην
καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδαιοι εἶναι δεῖσθαι
Κλεάνδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφελῆναι τὸ ἄνδρε.
ἔλθων οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει, Ἔχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, 31
τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιά σοι ὑφείτο ὅ,τι ἐβούλου
ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ αὐτῶν ἀπάντων
νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναι σφίσι τὸ
ἄνδρε καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. ταῦτα δέ σου 32
τυχόντες ὑπισχυνοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἣν βούλη
ἡγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἦν οἱ θεοὶ ἴλεω ὦσιν, ἐπιδείξειν
σοι καὶ ὥς κόσμιοί εἰσι καὶ ὥς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πει-
θόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι.
δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα 33
ἐαυτῶν πείραν λαβεῖν καὶ Δεξιέππου καὶ σφῶν τῶν
ἄλλων οἷος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἐκάστοις νεῖ-
μαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἀλλὰ ναὶ τὸ σιῶ, 34
ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τῷ τε ἄνδρε
ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἦν οἱ θεοὶ
παραδιδῶσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺν

οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον ὥς τὸ στρατεύμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

- 35 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες τὸ ἄνδρε· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ εἴωρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθαι
- 36 αὐτῶν. ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐρίγνετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἐμοὶ μὲν οὐ τελέθει τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτον ἔνεκα· ὑμῖν γάρ, ὥς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἤκητε, δεξόμεθα ὥς ἂν δυνώμεθα κάλλιστα.
- 37 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σῖτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τᾶλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν.
- 38 ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὀρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἑκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλουντες.

[Z.]

[Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου Ἰ. ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ ἑξιοῦντες καὶ ἐκπλέοντες ἐποιοῦν μέχρι ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδή- λωται.] ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρα- 2 τευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ [χώραν] στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὦν, ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στρατευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσκειν αὐτῷ ὅσα δέοι. καὶ ὁ Ἀνα- 3 ξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν 4 βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιοτο ἀποπλεῖν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσκειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θράξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει 5 Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι ὅπως διαβῇ τὸ στρα- τευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ μεταμελήσει. ὁ δ' εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν στρατευμα δια- 6 βήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε

ἄλλω μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ.

- 7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἔνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ
8 ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ τῷ ἄρμωστῇ ξένος γεγεννημένος προσελθὼν ῥησπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἦδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει, Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἦδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ
9 στράτευμα. ὁ δ' εἶπεν, Ἀλλ' αἷτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισιτισμοῦ δεό-
10 μενοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη, ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς <συμ-> πορευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως ἐλ-
11 θόντες ἔλεγον ταῦτα. ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους, καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν
12 ἀριθμόν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἔντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἄρδην πάν-
τες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς ὁπότε ἔξω γένοιντο πάντες συγ-
13 κλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχα-

γούς ἔλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν
 Θωρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ
 πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς
 Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει. ἐπ- 14
 ακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἣ καὶ τῶν
 λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν
 στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου πότερα πολέ-
 μιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ιεροῦ ὄρους δέοι
 πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θωράκης. ἐν ᾧ δὲ 15
 ταῦτα διελέγοντο οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὅπλα
 θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὥς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος
 εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἑτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὥς εἶδον
 προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ
 τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον 16
 τὰς πύλας καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλ-
 λόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας
 ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ 17
 θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν [τὸ τεῖχος] ὑπερβαί-
 νουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ ἐτύγγανον ἔνδον
 ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὥς ὁρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις
 πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναῖς τὰ κλεῖθρα ἀνα-
 πεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὥς εἶδε τὰ γιννόμενα, δείσας μὴ 18
 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνῆκεστα κακὰ
 γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει
 καὶ συνεισπίπτει εἰς τὴν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ 19
 δὲ Βυζάντιοι ὥς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπύπτον,
 φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ
 οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγγανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ
 καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὥς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζοιντο,

πάντες δὲ ὄροντο ἀπολωλέναι, ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως.
 20 ὁ δὲ Ἑτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ Ἀνα-
 ξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ
 περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται
 ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι
 21 οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας. οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ
 καὶ λέγουσι, Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γε-
 νέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις
 ἄνδρας τοσούτους. νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς
 22 ὀνήσαιοι καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο, Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων
 ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα· [βου-
 λόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι]· καὶ αὐτὸς τε παρηγγύα
 ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν [καὶ τίθεσθαι
 23 τὰ ὄπλα]. οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἐαυτῶν ταττόμενοι οἳ τε
 ὀπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὅκτῳ ἐγένοντο καὶ οἱ πελ-
 24 τασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. τὸ
 δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἔστι τὸ Θράκιον
 καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. ἐπεὶ δὲ ἔκειτο
 τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν
 25 στρατιὰν καὶ λέγει τάδε. Ὅτι μὲν ὀργίξεσθε, ὦ ἄν-
 δρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἑξαπατώ-
 μενοι οὐ θαυμάζω. ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ
 Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἑξαπάτης τιμω-
 ρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν,
 26 ἐνθυμεῖσθε ἃ ἔσται ἐντεῦθεν. πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα
 ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἷος
 δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο εἰκάζειν δὴ πάρεστιν, ἑώρα-
 27 κότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς

γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
 Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις
 τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάτ-
 τους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων
 ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε
 τῶν ἐνδύμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων τα-
 λάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε
 τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου
 νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως ὥς πάντες
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, 28
 Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπ-
 αρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἱ ἐκείνοις τότε ἦσαν
 σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρνους δὲ
 καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολε-
 μίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω
 βασιλέως, ὃν ἦλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ
 ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὴ πάντων ὁμοῦ
 ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς
 περιγενέσθαι; μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μηδ' αἰσχροῶς 29
 ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς
 ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς
 πόλεσιν εἰσι πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις,
 καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθέλη-
 σαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ
 εἰς ἣν πρῶτην πόλιν ἦλθομεν, ταύτην ἐξαλαπάξομεν.
 ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι πρὶν ταῦτα ἐπιδεῖν ὑφ' ὑμῶν 30
 γενόμενα μυριάς ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυιᾶς γενέσθαι.
 καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἕλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλ-
 λήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων

τυγχάνειν. ἔαν δὲ μὴ δύννησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδι-
 31 κουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν
 μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν
 βίαιον ποιήσοντας παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ'
 ἦν μὲν δυνώμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὐρίσκεσθαι,
 εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντας ὅτι οὐκ ἐξαπατῶμενοι ἀλλὰ
 πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.

32 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον
 ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρχάδα καὶ Φιλήσιον
 Ἀχαιόν. οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.

- 33 Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται
 Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περι-
 ῆει ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἴ τις ἢ
 πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθὼν
 ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἶη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλτα
 καλούμενον τῆς Θωράκης, ἔνθα πολλὰ κάγαθὰ λήψονται·
 ἔσθε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ
 34 σιτία καὶ ποτά. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ
 τὰ παρὰ Ἀναξιβίου ἅμα ἀπαγγελλούμενα — ἀπεκρίνατο
 γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς
 τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλεύσοιτο
 35 περὶ αὐτῶν ὅτι δύναιτο ἀγαθόν — ἐκ τούτου οἱ στρα-
 τιῶται τὸν τε Κοιρατάδαν δέχονται στρατηγὸν καὶ ἔξω
 τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοιρατάδας συντίθεται
 αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα
 ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ σιτία καὶ ποτὰ τῇ στρα-
 36 τιᾷ. ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἐκλείσε τὰς πύλας
 καὶ ἐκήρυξεν ὃς ἂν ἀλῶ ἔνδον ὦν τῶν στρατιωτῶν
 37 ὅτι πεπράσεται. τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων
 τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἦκε καὶ ἄλφριτα φέροντες

εἶποντο αὐτῷ εἴκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἴκοσι
καὶ ἐλαῶν τρεῖς καὶ σκορόδων ἀνὴρ ὅσον ἐδύνατο μέ-
ριστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ κατα-
θέμενος ὥς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μετα- 38
πεμπάμενος Κλέανδρον ἐκέλευε διαπραῖξαι ὅπως εἰς τὸ
τείχος εἰσέλθοι καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν 39
δ' ὁ Κλέανδρος μάλα μόλις ἔφη διαπραξάμενος ἦκειν·
λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἶη τοὺς μὲν
στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ
ἔνδον· τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς
εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὅμως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν,
εἰ μέλλοις σὺν αὐτῷ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν 40
ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας εἶδω τοῦ τείχους ἀπῆει
σὺν Κλέανδρῳ. ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ
οὐκ ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώ-
ταις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν
βωμὸν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὥς θύσων· προσ-
ελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς καὶ Νέων ὁ Ἀσι-
ναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδα
μὴ θύειν, ὥς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει
τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ 41
πολλῶν ἐνέδει αὐτῷ ὥστε ἡμέρας σῖτον ἐκάστῳ γενέ-
σθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπῆει [καὶ]
τὴν στρατηγίαν ἀπειπῶν.

Νέων δὲ ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Π.
Φιλήσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τι-
μασίῳ ὁ Δαρδανεὺς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς
κώμας τῶν Θρακῶν προελθόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον
ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, Κλεά- 2
νωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι ἄγειν·

ἔπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ
 γυναῖκα· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος, εἰ ὑπὸ
 Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ
 στρατεύματος· Τιμασίων δὲ προθυμεῖτο πέραν εἰς τὴν
 Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἰόμενος ἂν οἴκαδε κατελθεῖν.
 3 καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτ' ἐβούλοντο. διατριβομένου δὲ
 τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὄπλα
 ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέπλεον ὥς ἐδύναντο,
 4 οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις κατεμίγνυντο. Ἀναξίβιος δ'
 ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα·
 τούτων γὰρ γιγνομένων ὥς το μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρ-
 ναβάζω.

5 Ἀποπλέοντι δὲ Ἀναξίβιω ἐκ Βυζαντίου συναντᾷ
 Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρῳ Βυζαντίου
 ἄρμοστής· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος
 6 ὅσον οὐ παρεῖη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. καὶ Ἀναξίβιος
 τῷ μὲν Ἀρισταρχῷ ἐπιστέλλει ὁπόσους ἂν εὖρη ἐν Βυ-
 ζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολελειμμένους ἀπο-
 δόσθαι· ὁ δὲ Κλεάνδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτεῖρων καὶ ἀναγκάζων
 οἰκία δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ
 7 ἐλάττους τετρακοσίων ἔπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παρα-
 πλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρνάβαζον κατὰ
 τὰ συγκείμενα. ὁ δ' ἐπεὶ ἦσθετο Ἀρίσταρχόν τε ἦκοντα
 εἰς Βυζάντιον ἄρμοστήν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυ-
 αρχοῦντα, Ἀναξιβίου μὲν ἡμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον
 δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύμα-
 τος ἅπερ πρὸς Ἀναξίβιον.

8 Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κε-
 λεύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στρά-

τευμα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροί-
 ξειν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνηται, καὶ
 παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάξειν εἰς τὴν
 Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον
 καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύσοντα τοὺς
 Περινθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς
 ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν δια- 9
 πλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶ-
 ται ἐδέξαντο ἡδέως καὶ εὐθὺς εἶποντο ἄσμενοι ὡς
 διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἦκοντα πάλιν πέμψας πρὸς 10
 αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν
 ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ ὅτι ὧρετο
 λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἷόν τε εἶη
 τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ὧχετο. οἱ 11
 δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν
 ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακο-
 σίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ
 αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περινθίων ἦν.

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἔπραττε περὶ πλοίων, 12
 ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος
 Ἀρίσταρχος <ὁ> ἐκ Βυζαντίου ἄρμοστής, ἔχων δύο τριή-
 ρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις
 ἀπείπε μὴ διάγειν ἐλθὼν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρα-
 τιώταις εἶπε μὴ περαινοῦσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. ὁ δὲ Ξενο- 13
 φῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμέ πρὸς τοῦτο
 ἔπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν, Ἀναξίβιος
 μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῇδε ἄρμοστής· εἰ
 δέ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ'
 εἰπὼν ὧχετο εἰς τὸ τεῖχος. τῇ δ' ὕστεραία μεταπέμπεται

- 14 τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἤδη
 δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι
 ὅτι εἰ εἴσεισι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι πείσεται ἢ
 καὶ Φαρναβάζω παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα
 τοὺς μὲν προπέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θῦσαι τι βού-
 15 λοιτο. καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ
 πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. ἑώρα γὰρ
 οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλὲς ὃν τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύ-
 σοντος, οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι
 ἐβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων
 γενέσθαι ἔνθα πείθεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἀρμοστῇ,
 τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἔξειν τὸ στράτευμα.
- 16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ
 λοχαγοὶ ἦκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι
 νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δείλης δὲ ἤκειν·
- 17 ἔνθα καὶ δῆλη μᾶλλον ἐδόκει ἢ ἐπιβουλή. ὁ οὖν Ξε-
 νοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλὰ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ
 στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἰέναι, παραλαβὼν
 Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν
 στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα πλὴν παρὰ Νέωνος ᾧ ἕκα-
 στος ἐπίστευεν ᾧχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στρα-
 18 τευμα ἐξήκοντα στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ,
 ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾧετο
 μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου
 τε ἦσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύ-
 θην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα
 εἶη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν
 φύλακες μὴ ὀρῶντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὀπόσοι
 μήτε ὅπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ
 19 διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἦσθετο, προ-

πέμπει τὸν ἐρμηνέα ὃν ἐτύγγανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν
 κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγ-
 γενέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἤρουντο εἰ Ἀθηναῖος ἀπὸ τοῦ
 στρατεύματος. ἐπειδὴ δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδή- 20
 σαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον παρῆσαν πελτασταὶ
 ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς
 σὺν αὐτῷ ἦγον πρὸς Σεύθην. ὁ δ' ἦν ἐν τύρσει μᾶλα 21
 φυλαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλι-
 νωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου
 τοὺς ἵππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχαλινωμένοις ἐφυλάτ-
 τετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τούτου πρό- 22
 γονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στράτευμα ὑπὸ
 τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ σκευο-
 φόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγό-
 μενοι εἶναι μάλιστα νυκτὸς πολεμικώτατοι.

Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενο- 23 -
 φῶντα ἔχοντα δύο οὓς βούλοιο. ἐπειδὴ δ' ἔνδον ἦσαν,
 ἡσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θράκιον
 νόμον κέρατα οἴνου προύπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδο-
 σάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάντοσε.
 ἔπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν, Ἐπεμψας πρὸς ἐμέ, 24
 ὦ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτονί,
 δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στράτευμα
 ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πρά-
 ξαιμι, εὖ ποιήσῃς, ὥς ἔφη Μηδοσάδης οὗτος. ταῦτα 25
 εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἶη.
 ὁ δ' ἔφη. Αὐτίς ἦλθε Μηδοσάδης οὗτος ἐπεὶ ἐγὼ
 διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στράτευμα ἐκ Παρίου, ὑπισχνού-
 μενος, εἰ ἀγάγοιμι τὸ στράτευμα πρὸς σέ, τᾶλλα τέ σοι
 φίλῳ με χρήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ παρὰ θαλάττῃ

- 26 μοι χωρία ὧν σὺ κρατεῖς ἔσεσθαι παρὰ σοῦ. ἐπὶ τούτοις
 πάλιν ἤρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ συν-
 ἔφη καὶ ταῦτα. Ἴδι νυν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτῳ τί σοι
 27 ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ
 στράτευμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου
 ἔνεκα δέοι τελεῖν οὔτε σοι οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ
 διαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὥσπερ σὺ
 28 ἔλεγες. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου;
 Οὐκ ἔφησθα οἷόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον ἐλθόντας
 29 διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 πάρεμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυνίσκος εἰς τῶν στρατη-
 γῶν καὶ Πολυκράτης οὗτος εἰς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω
 εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἐκάστῳ πλήν
 30 Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. εἰ οὖν βούλει πιστοτέραν εἶ-
 ναι τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. τὰ δὲ ὄπλα σὺ
 ἐλθὼν εἰπέ, ὧς Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν,
 καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἰσιθι.
 31 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐδενὶ ἂν
 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἶεν
 εἰδέναι καὶ φίλους εὖνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα
 δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὗς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο
 32 Σεύθην ὅτι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. ὁ δὲ εἶπεν
 ὧδε. Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἀρχὴ
 Μελανδίται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. ἐκ ταύτης οὖν
 τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρουσῶν πράγματα ἐνόησεν, ἐκ-
 πεσὼν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ'
 ἐξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
 33 ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς
 ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμεν ἐν-
 δίφριος αὐτῷ ἱκέτης δοῦναί μοι ὁπόσους δυνατὸς εἶη

ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυναί-
 μην κακὸν ποιοίην καὶ ζῶην μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τρά-
 πεξαν ἀποβλέπων ὥσπερ κύων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι
 τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπει-
 δὰν ἡμέρα γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων,
 ληξόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρῴαν χώραν. εἰ δέ μοι
 ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως
 ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

Τί ἂν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοιμεν, 35
 τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρα-
 τηγοῖς; λέξον, ἵνα οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' ὑπέσχετο 36
 τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηνόν, τῷ δὲ λοχαγῷ διμοιρίαν,
 τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν ὀπόσῃν ἂν βού-
 λωνται καὶ ξεύγῃ καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τετειχισμένον.
 Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα πειρώμενοι μὴ διαπρά- 37
 ξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἦ, δέξει εἰς
 τὴν σεαυτοῦ, εἰάν τις ἀπιέναι βούληται παρὰ σέ; ὁ δ' 38
 εἶπε, Καὶ ἀδελφούς γε ποιήσομαι καὶ ἐνδιφρούς καὶ
 κοιωνοὺς ἀπάντων ὧν ἂν δυνώμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ,
 ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω καὶ εἴ τις σοὶ ἔστι θυ-
 γάτηρ, ὠνήσομαι Θρακίῳ νόμῳ, καὶ Βισάνθην οἴκησιν
 δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες III. -
 ἀπήλαννον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ
 καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα 2
 ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατη-
 γοὺς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρί-
 σταρχον ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. καὶ
 συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπεῖχον
 ὥς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν 3.

εἶπε τάδε. Ἄνδρες, διαπλεῖν μὲν ἔνθα βουλόμεθα Ἀρίσταρχος τριήρεις ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βία διὰ τοῦ ἱεροῦ ὅρους πορεύεσθαι· ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκέῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι ὑμᾶς φησιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι
 4 ἔτι ὥσπερ νυνὶ δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκείνῳ ἴητε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευέσεσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπ-
 5 ανελθόντες. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἑῶσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας ὅθεν οἱ ἥττους ἑῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀκούοντας ὅτι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι ὅτι ἂν ἡμῖν
 6 δοκῇ κράτιστον εἶναι. καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀπιόντες τοίνυν, ἔφη, συσκευάξεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.

7 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. προϊόντων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἐπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἅπαντ' Ἀπιδίης. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσας ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ἀκούοντων εἴποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει
 8 συμφέρειν. ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν, Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει ἔξιν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ

ὅπου πλεῖστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξενί-
 ζεσθαι. καὶ ὁ Σεύθης ἔφη, Ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς 9·
 ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας
 ἡμῶν ὅσον διελθόντες ἂν ἡδέως ἀριστῶντε. Ἐγὼ τοί-
 νυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς 10
 δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε.-
 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί,
 καὶ ὑπισχυοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυζι-
 κηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω
 δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σιτία δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ
 καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε· ὁπόσα δ' ἂν
 ἀλίσκηται ἀξιῶσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος
 ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀπο- 11
 διδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύ-
 ειν· ἂν δέ τις ἀνθιστῇται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χει-
 ροῦσθαι. ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν, Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης 12
 ἀξιῶσεις συνέπεσθαί σοι τὸ στράτευμα; ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο, Οὐδαμῇ πλεῖον ἐπὶ ἡμερῶν, μείον δὲ πολλαχῇ.

Μετὰ ταῦτα ἐδίδοδοι λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ 13
 ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύ-
 θης· χειμῶν γὰρ εἴη καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ
 τοῦτο βουλομένῳ δυνατόν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ
 οὐχ οἶόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολε-
 μίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύ-
 θου ἢ μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν
 προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. ἐπὶ τούτοις εἶπεν 14
 ὁ Ξενοφῶν, Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπι-
 ψηφίῳ ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε,
 καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρα-
 τεύσοιντο αὐτῷ.

- 15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν,
 στρατηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκά-
 16 λεσε, πλησίον κώμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν
 ὥς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρω-
 νείτης· οὗτος προσιών ἐνὶ ἐκάστῳ οὔστινας ᾤετο ἔχειν
 τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας,
 οἱ παρῆσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν
 Ὀδρυσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ
 γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἶη δῶδεκα ἡμε-
 ρῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ' ἐπεὶ τὸ στράτευμα
 17 τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. γείτων οὖν
 ὧν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν.
 ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε ὅ,τι ἂν ἄγρητε· καὶ
 ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ τῷ πρόσω
 18 οἰκοῦντι δῶτε. τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν. αὐτίς δὲ
 Τιμασίῳνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ
 εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικάς, ἔλεγεν
 ὅτι νομίζοιτο ὁπότε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης δωρεῖ-
 σθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε
 γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ
 ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προμυνᾷτο ἐκάστῳ
 19 προσιών. προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε, Σὺ καὶ
 πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγι-
 στὸν ἔστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιόσεις καὶ τείχη
 λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ
 χώραν· ἄξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι
 20 Σεύθην. εὖνους δέ σοι ὦν παραινῶ· εὖ οἶδα γὰρ ὅτι
 ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου
 ἀγαθὰ πείσει. ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ
 διεβεβήκει ἔχων ἐκ Παρίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὅσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θορακῶν 21
οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἴ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ
πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένοις κύκλῳ· ἔπειτα
δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν
μεστοὶ νευεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσ-
πεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' αἱ 22
τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰετὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν
— καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης, καὶ ἀνελόμενος
τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν
καὶ ἐρρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὠσαύτως,
ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. καὶ οἱ ἄλλοι 23
δὲ κατὰ ταῦτ' ἐποιοῦν καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.
Ἀρχὰς δὲ τις Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν
διαρριπτεῖν εἷα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον
τριχοῖνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα
ἐδείπνει. κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες 24
ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ
κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκ ἐτι
δειπνοῦντα, Ἐκείνω, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ
δὲ οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἡρώτα τὸν 25
οἰνοχόον τί λέγει. ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἑλληνίζειν γὰρ
ἠπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

Ἐπεὶ δὲ προυχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θορᾶξ 26
ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε,
Προπίνω σοι, ὦ Σεύθῃ, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δω-
ροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς αἰρῆσεις καὶ
ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσης τὸν πολέμιον. ἄλλος παῖδα 27
εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμά-
τια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίῳ προπίνων ἐδωρήσατο

φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μυνῶν.
 28 Γυνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν ὅτι ἀρχαῖος
 εἶη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βα-
 σιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασι-
 λέα, ἵνα καὶ ἐγώ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν.
 29 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο τί ποιήσῃ· καὶ γὰρ ἐτύγγα-
 νεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ
 καθήμενος. ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας
 ὀρέξαι τὸν οἰνοχόον. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἥδη γὰρ ὑποπεπω-
 κὼς ἐτύγγανεν, ἀνέστη θαρραλέως δεξάμενος τὸ κέρας
 30 καὶ εἶπεν, Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμavτὸν καὶ
 τοὺς ἑμοὺς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ
 οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἑμοῦ σοι βου-
 31 λομένους φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρεισιν οὐδέν σε προσ-
 αιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προῖέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ
 προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι,
 πολλὴν χῶραν τὴν μὲν ἀπολήψῃ πατρῴαν οὖσαν, τὴν
 δὲ κτήσῃ, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ
 γυναικας κατακτήσῃ, οὓς οὐ λήξεσθαί σε δεήσει, ἀλλ'
 32 αὐτοὶ φέροντες παρέδονται πρὸς σέ δῶρα. ἀναστὰς ὁ
 Σεύθῃς συνεξέπῃε καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ
 κέρας. μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσιν
 αὐλοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοεῖαις ῥυθμούς τε καὶ
 33 οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστὰς
 ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο ὥσπερ βέλος φυλατ-
 τόμενος μάλα ἐλαφρῶς. εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.
 34 Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλλη-
 νες καὶ εἶπον ὅτι ὥρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ
 σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθῃν ἐκέλευον παρ-
 αγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν

Θρακῶν εἴσεισι νυκτός· οἳ τε γὰρ πολέμιοι Θραῖκες
 [ὕμῃν] καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι. ὥς δ' ἐξῆσαν, συνανέστη ὁ 35
 Σεύθης οὐδέν τι μεθύοντι εἰκοῶς. ἐξελθὼν δ' εἶπεν
 αὐτοὺς τοὺς στρατηγούς ἀποκαλέσας, Ὡ ἄνδρες, οἱ
 πολέμιοι ἡμῶν οὐκ ἴσασί πω τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν·
 ἦν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς πρὶν φυλάξασθαι ὥστε
 μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι,
 μάλιστ' ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα. συν- 36
 ἐπήνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. ὁ
 δ' εἶπε, Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δὲ ὁπόταν
 καιρὸς ἦ ἢ ἥξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ὑμᾶς
 ἀναλαβὼν ἡγήσομαι σὺν τοῖς ἵπποις. καὶ ὁ Ξενοφῶν 37.
 εἶπε, Σκέψαι τοίνυν, εἶπερ νυκτός πορευσόμεθα, εἰ ὁ
 Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ
 ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ στρατεύματος ὁποῖον ἂν
 αἰεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρῃ, ἐάν τε ὀπλιτικὸν ἐάν
 τε πελταστικὸν ἐάν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς
 Ἑλλήσιν ἡγεῖσθαι ἐστὶ τὸ βραδύτατον· οὕτω γὰρ 38
 ἦκιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα καὶ ἦκιστα λανθά-
 νουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες
 πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις καὶ ἀγνοοῦντες
 κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. εἶπεν οὖν Σεύθης, 39
 Ὅρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι.
 καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς
 ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐφέσομαι τελευ-
 ταῖος τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέῃ,
 παρέσομαι. σύνθημα δ' εἶπον Ἀθηναίαν κατὰ τὴν
 συγγένειαν. ταῦτα εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης 40 -
 ἔχων τοὺς ἱππέας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελτα-

- στας σὺν τοῖς ὅπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμό-
 νας, οἱ μὲν ὀπλῖται ἡγοῦντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἶποντο,
 41 οἱ δ' ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν, ὁ
 Σεύθης παρήλαυνεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν
 Ἑλληνικὸν νόμον. πολλάκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς
 καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς
 ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ' ὥσπερ δεῖ ἀθρόοι πάντες
 ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περιμένετε
 αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἦξω.
 42 ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδὸν τινα λαβών. ἐπεὶ
 δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκέψατο εἰ εἴη ἵχνη
 ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἡγούμενα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ δὲ
 ἀτρυβὴ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγεν,
 43 Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλη· τοὺς γὰρ ἀν-
 θρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγήσο-
 μαι τοῖς ἵπποις, ὅπως ἂν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγῶν
 σημήνῃ τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε· καὶ λειφθῆτε,
 τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη
 ἦξομεν εἰς κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας.
 44 Ἦνίκα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἥδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς
 ἄκροις καὶ κατιδὼν τὰς κώμας ἦκεν ἐλαύνων πρὸς
 τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν, Ἀφήσω ἥδη καταθεῖν τοὺς μὲν
 ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοῖς δὲ πελτασταῖς ἐπὶ τὰς κώμας.
 ἀλλ' ἔπεσθε ὥς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως ἑάν τις
 45 ὑφιστῇται, ἀλέξῃσθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν κατέβη
 ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ ὃς ἤρετο, Τί καταβαίνεις ἐπεὶ
 σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δέει· οἱ
 δὲ ὀπλῖται θᾶττον δραμοῦνται καὶ ἥδιον, ἐὰν καὶ ἐγὼ
 46 πεζὸς ἡγῶμαι. μετὰ ταῦτα ὄρχετο, καὶ Τιμασίῳ μετ'
 αὐτοῦ ἔχων ἱππέας ὥς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων.

Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ' ἠγεῖτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμας ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριά- 47 κοντα ἱππέας προσελάσας εἶπε, Τάδε δὴ, ὦ Ξενοφῶν, ἂ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ ἔρημοι οἱ ἱππεῖς οἴχονται μοι ἄλλος ἄλλη διώκων, καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάζωνται οἱ πολέμιοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμας καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεστὰι γάρ εἰσιν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ 48 Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνωρα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατείνειν τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὥς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἠλίσθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας IV. παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπών, ὅπως φόβον ἐνθείη καὶ τοῖς ἄλλοις οἷα πείθονται, ἂν μὴ πείθωνται, ἀπῆει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι 2 Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. οἱ δ' ἐκλιπόντες ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιὼν πολλὴ καὶ ψυχρός οὗ- 3 τως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήγνυτο καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπεκάρκοντο καὶ ὄτα. καὶ τότε δὴλον 4 ἐγένετο οὗ ἕνεκα οἱ Θρᾷκες τὰς ἀλωπεκᾶς ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὤσιν, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέρνοις ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ χειρὰς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ

· 5 χλαμύδας. ἀφίεις δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη ἔλεγεν ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ πείσονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας καὶ τὸν σῖτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέβαινον καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι
 6 ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμας ἠϋλίζοντο. καὶ ὁ Σεύθης καταμαθὼν ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα τῶν ὀπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνεπιπέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν εἰς τὰς κώμας. καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους δὲ ἔλαβε κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.

· 7 Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὀλύνθιος παιδεραστής, ὃς ἰδὼν παῖδα καλὸν ἠβράσκοντα ἄρτι πέλτην ἔχοντα μέλλοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμὼν Ξενοφῶντι ἰκέτευε
 8 βοηθῆσαι παιδὶ καλῷ. καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ δεῖται μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπισθένους διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰ τινες εἶεν καλοί, καὶ μετὰ
 9 τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. ὁ δὲ Σεύθης ἤρετο, Ἥ καὶ ἐθέλοις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; ὁ δ' ὑπερνατείνας τὸν τράχηλον, Παῖε, ἔφη, εἰ κελεύει
 10 ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. ἐπήρετο ὁ Σεύθης τὸν παῖδα εἰ παῖσειεν αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου. οὐκ εἶα ὁ παῖς, ἀλλ' ἰκέτευε μηδέτερον κατακαίνειν. ἐνταῦθα ὁ Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν, Ὡρα σοι, ὦ Σεύθη, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω
 · 11 τὸν παῖδα. ὁ δὲ Σεύθης γελῶν ταῦτα μὲν εἶα· ἔδοξε δὲ αὐτῷ αὐτοῦ ἀνλίσθηται, ἵνα μὴδ' ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοιντο. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου, ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων

τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτῳ κώμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὄρεοις καλουμένοις Θραξὶ πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλαὶ διετρίβοντο καὶ οἱ 12 ἐκ τοῦ ὄρους Θραῖκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην περὶ σπονδῶν καὶ ὁμήρων διεπράττοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς σκηνοῖεν καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἥδιόν τ' ἂν ἔξω ἀυλίζεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς, ὥστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἔδειξεν ὁμήρους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ αὐτοῦ Ξενοφῶν- 13 τος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπράξαι σφίσι τὰς σπονδάς. ὁ δ' ὁμολόγει καὶ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἡγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειθομένους Σεύθῃ. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπ- 14 ιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοί. καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἐκάστης τῆς οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας σκότους ὄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κώμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προβάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκά- 15 στου τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκντάλοις ἔβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν ὥς ἀποκόψοντες τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθήσεσθαι αὐτόν. καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθω- 16 ρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἔνδον ἦσαν ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς Μακίστιος

- ἐτῶν ὥς ὀκτωκαίδεκα σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς
 ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων
 17 σκηνωμάτων. οἱ δὲ Θωῤῥακες φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρό-
 πος ἦν αὐτοῖς, ὅπισθεν περιβαλόμενοι τὰς πέλτας· καὶ
 αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες
 κρεμασθέντες ἐνεχομένων τῶν πελτῶν τοῖς σταυροῖς·
 οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον ἀμαρτώντες τῶν ἐξόδων· οἱ δὲ
 18 Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς κώμης. τῶν δὲ Θυνῶν ὑπο-
 στραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει τοὺς παρατρέχοντας
 παρ' οἰκίαν καομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ
 σκοτούς· καὶ ἔτρωσαν Ἰερῶνυμόν τε Εὐδοέα λοχαγὸν
 καὶ Θεογένην Λοκρὸν λοχαγόν· ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς·
 19 κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθῆς τινων καὶ σκεύη. Σεύθης
 δὲ ἦκε βοηθῶν σὺν ἑπτὰ ἱππεῦσι τοῖς πρώτοις καὶ
 τὸν σαλπικτὴν ἔχων τὸν Θωῤῥάκιον. καὶ ἐπεῖπερ ἦσθετο,
 ὅσον περ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγ-
 γετο αὐτῷ· ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοῖς
 πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ἦλθεν, ἐδεξιούτο τε καὶ ἔλεγεν ὅτι
 οἷοιτο τεθνεῶτας πολλοὺς εὐρήσειν.
 20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὁμήρους τε
 αὐτῷ παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συ-
 21 στρατεύεσθαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἑᾶσαι. τῇ οὖν ὑστεραίᾳ
 παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὁμήρους, πρεσβυτέρους
 ἄνδρας ἤδη, τοὺς κρατίστους, ὥς ἔφασαν, τῶν ὀρείων,
 καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἤδη δὲ εἶχε καὶ
 τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρυσῶν
 ἀκούοντες ἃ πράττει ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβαινον συ-
 22 στρατευσόμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους
 πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστάς, πολλοὺς
 δὲ ἱππέας, καταβάντες ἰκέτευον σπείσασθαι, καὶ πάντα

ὁμολόγουν ποιήσῃν καὶ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. ὁ 23
 δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυνεν ἃ
 λέγοιεν, καὶ οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι, εἰ Ξενοφῶν βού-
 λοιτο τιμωρήσασθαι αὐτοὺς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, 24
 'Ἀλλ' ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ
 οὔτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλεύειν
 μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς
 δυνατωτάτους κακὸν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἴκοι
 ἔαν. οἱ μὲν οὖν ταύτῃ πάντες δὴ προσωμολόγουν.

Ὑπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θρα- V.
 κας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτῃ δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ
 Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Ὀδρύσου [ἀρχαίου τινός].
 καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς λείας 2
 παρῆν. καὶ Σεύθης ἑξαγαγὼν ξεύγῃ ἡμιονικὰ τρία,
 οὐ γὰρ ἦν πλείω, τὰ δ' ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενο-
 φῶντα ἐκέλευε λαβεῖν, τὰ δ' ἄλλα διανεῖμαι τοῖς
 στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν, Ἐμοὶ 3
 μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐτίς λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς
 στρατηγοῖς δωροῦ ὃν σὺν ἔμοι ἡκολούθησαν καὶ λοχα-
 γοῖς. καὶ τῶν ξενγῶν λαμβάνει- ἐν μὲν Τιμασίῳ ὁ 4
 Δαρδανεύς, ἐν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἐν δὲ Φρυ-
 νίσκος ὁ Ἀχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ξεύγῃ τοῖς λοχαγοῖς
 κατεμερίσθη. τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἐξεληλυθό-
 τος ἤδη τοῦ μηνὸς εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ
 Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι οὐ πλείον ἐμπολήσαι. ὁ οὖν 5
 Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν ἐπομόσας, Δοκεῖς μοι, ὦ
 Ἡρακλείδη, οὐχ ὥς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ
 ἐκήδου, ἦκες ἂν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσ-
 δανεισάμενος, εἰ μὴ ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ
 σαντοῦ ἱμάτια.

- 6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἡχθέσθη τε καὶ ἔδεισε
 μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθείη, καὶ ὅ,τι ἐδύνατο
 ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σεύ-
 7 θην. οἱ μὲν δὲ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν ὅτι
 οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἡχθετο αὐτῷ ὅτι ἐν-
 8 τόνως τοῖς στρατιώταις ἀπῆτει τὸν μισθόν. καὶ τέως
 μὲν αἰὲ ἐμέμνητο ὥς, ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ,
 παραδώσει αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ Νέον τεῖχος·
 ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι τούτων ἐμέμνητο.
 ὁ γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διεβεβλήκει ὥς οὐκ ἀσφα-
 λές εἶη τεῖχη παραδιδόναι ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.
- 9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλεύετο τί χορὴ
 ποιεῖν περὶ τοῦ ἔτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλεί-
 δης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγούς πρὸς Σεύθην
 λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτοὺς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦττον σφεῖς
 ἀγάγοιεν τὴν στρατιὰν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθὸν
 ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἔκπλεων παρ-
 10 εἶσεσθαι δυοῖν μηνοῖν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευε.
- 10 καὶ ὁ Τιμασίων εἶπεν, Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε
 μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ
 Ξενοφῶντος. καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συν-
 11 ωμολόγουν τῷ Τιμασίῳ. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοι-
 δόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενο-
 φῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. ὁ
 δὲ γνούς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βού-
 λοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς,
 παρέρχεται λαβὼν τοὺς τε στρατηγούς πάντας καὶ
 12 τοὺς λοχαγούς. καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν, συν-
 εστρατεύοντο καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν
 Πόντον διὰ τῶν Μελινοφάγων καλουμένων Θρακῶν

εἰς τὸν Σαλμυδησσόν. ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νεῶν πολλὰὶ ὀκέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γὰρ ἔστιν ἐπὶ πάμπολυ τῆς θαλάττης. καὶ οἱ Θρᾶκες 13 οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὀρισάμενοι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἕκαστοι λήξονται· τέως δὲ ἔλεγον πρὶν ὀρίσασθαι ἀρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀποθνήσκειν. ἔνταῦθα εὐρίσκοντο πολλὰὶ μὲν κλῖναι, 14 πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰὶ δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ τᾶλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληροι ἄγουσιν. ἔντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι ἀπῆσαν πάλιν. ἔνθα δὴ Σεύθης εἶχε στρατεύμα ἥδη πλέον τοῦ Ἑλ- 15 ληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρυσῶν πολὺν ἔτι πλείους κατεβεβήκεσαν καὶ οἱ αἰεὶ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο. κατηυλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς θαλάττης. καὶ μισθὸς 16 μὲν οὐδεὶς πω ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἱ τε στρατιῶται παγκαλέπως εἶχον ὃ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκέως διέκειτο, ἀλλ' ὁπότε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλὰὶ ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἥδη δύο μηνῶν ὄντων VI.- ἀφικνεῖται Χαρμῖνός τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Ἀκεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέρνην, καὶ Θίβρων ἐκπέπλευκεν ὥς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς καὶ λέγει ὅτι δαρεϊκὸς ἕκαστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός, καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετραμοιρία. ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς ὁ 2 Ἡρακλείδης πνθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἤκουσι λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστόν τι γεγένηται· οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι

- δέει· ἀποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαριεῖ αὐτοῖς, σὲ δὲ
 οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάσσονται ἐκ
 3 τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελεύει παράγειν·
 καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσιν, ἔλεγεν
 ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος
 εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια· καὶ ἐξένιξε
 μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ τῶν
 4 ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτῶντων δὲ τῶν Λακε-
 δαιμονίων τίς ἀνὴρ εἶη Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ
 μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ
 τοῦτο χεῖρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον, Ἄλλ' ἢ δημα-
 γωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάνυ
 5 μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώ-
 σεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἄλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης,
 συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχησθε τὸν μισθόν, ὀλίγον
 6 ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. Πῶς οὖν
 ἄν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖεν; Αὐρίον ὑμᾶς, ἔφη ὁ
 Ἡρακλείδης, πρὶν ἄξιμεν πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη,
 ὅτι ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται. αὕτη
 μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.
- 7 Τῇ δ' ὑστεραία ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς
 Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται
 ἡ στρατιά. τὸ δὲ Λάκωνε ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίοις
 δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἦν
 οὖν ἦντε σὺν ἡμῖν, τόν τε ἐχθρόν τιμωρήσεσθε καὶ
 δαρεικὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ
 8 τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. καὶ οἱ στρα-
 τιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταται τις
 τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφώντος κατηγορήσων. παρῆν
 δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τί πραχθήσεται, καὶ

ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει ἔχων ἑρμηνέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς 9
 ἑλληνιστὶ τὰ πλεῖστα. ἔνθα δὴ λέγει ὁ Ἀρκάς, Ἀλλ'
 ἡμεῖς μὲν, ὧ Ἀκαδαιμόνιοι, καὶ πάλοι ἂν ἡμεν παρ'
 ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν,
 ἔνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι
 καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· ὁ δὲ τοὺς
 ἡμετέρους πόνοὺς ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκείνον μὲν ἰδίᾳ
 πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε [ὅ 10
 γε πρῶτος λέγων] ἐγὼ μὲν εἰ τοῦτον ἴδοιμι καταλευ-
 σθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν
 μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπο-
 νημένοις ἄχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως
 καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε.

Ἀλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἄνθρωπον ὄντα προσδοκᾷ 11 -
 δεῖ, ὁπότε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ᾧ
 πλείστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ
 ὑμᾶς παρ᾽ ἐσχημένους. ἀπετραπόμην μὲν γε ἤδη οἴκαδε
 ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμᾶς
 εὖ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι
 ὥς ὠφελήσω εἴ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου 12
 τουτουὶ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ
 πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν
 ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὥς αὐτοὶ
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἦγον δὲ ὅθεν ὥμην τάχιστ' ἂν ὑμᾶς
 εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμι-
 ζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἥδειν βουλομένους. ἐπεὶ δ' 13
 Ἀρίσταρχος ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς,
 ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως
 βουλευσαίμεθα ὅ,τι χρὴ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες 14.
 μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον

- πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτῶ
 συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῳ ἰέναι,
 πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα
 15 ἡδίκησα ἀγαγὼν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει; ἐπεὶ
 γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ,
 εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ αἰτιῶσθε
 καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος
 ὢν νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι, πῶς ἂν ἔτι δικαίως
 ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι
 16 περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι; ἀλλ' εἰποῖτ' ἂν ὅτι
 ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν.
 οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γέ ἐστιν, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι
 Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δήπου ὥς ὧν τε ἐμοὶ δοίη
 στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ' οἶμαι, εἰ
 ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου ὅπως ἐμοὶ δοὺς μείον
 17 μὴ ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλεῖον. εἰ τοίνυν οὕτως ἔχειν
 οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἀντίκα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν
 προᾶξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράττητε αὐτὸν
 τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι παρ'
 αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως,
 ἐὰν μὴ βεβαιῶ τὴν προᾶξιν αὐτῷ ἐφ' ἧ' ἐδωροδόκουν.
 18 ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· ὁμνύω
 γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας μὴδ' ἃ ἐμοὶ ἰδίᾳ
 ὑπέσχετο Σεύθης ἔχειν· πάρεστι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ
 19 ἀκούων σύνοιδός μοι εἰ ἐπινοκῶ· ἵνα δὲ μᾶλλον θαυ-
 μάσητε, συνεπόμνυμι μὴδὲ ἃ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον
 εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μὴδὲ ὅσα τῶν λοχαγῶν ἐνιοι.
 20 καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποιοῦν; ὦμην, ἄνδρες, ὅσῳ μᾶλλον
 συμφέροίμι τούτῳ τὴν τότε πενίαν, τοσούτῳ μᾶλλον
 αὐτὸν φίλον ποιήσεσθαι, ὅποτε δυνασθεῖη. ἐγὼ δὲ ἅμα

τε αὐτὸν ὁρῶ εὖ πράττοντα καὶ γιγνώσκω δὴ αὐτοῦ
 τὴν γνώμην. εἶποι δὴ τις ἄν, οὐκ οὐκ αἰσχύνη οὕτω 21
 μῶρος ἑξαπατῶμενος; ναὶ μὰ Δία ἡσχυρόμην μέντοι,
 εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἑξηπατήθην· φίλῳ δὲ ὄντι
 ἑξαπατᾶν αἰσχίον μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἑξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ 22
 εἰ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακὴ, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς φυ-
 λαξαμένους ὥς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν
 μὴ ἀποδιδόναι ἡμῖν ἃ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἡδίκησαμεν
 τοῦτον οὐδὲν οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ
 μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' ὅ,τι ἡμᾶς οὗτος παρ-
 εκάλεσεν. ἀλλὰ, φαίητε ἄν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, 23
 ὥς μὴδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἑξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα
 δὴ ἀκούσατε ἃ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον,
 εἰ μὴ μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκεῖτε εἶναι ἢ λίαν
 εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις τισὶ 24
 πράγμασιν ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον
 πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέριπτον προσῆτε τὴν πό-
 λιν, Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα
 εἰσιέναι ἀποκλείσας τὰς πύλας; ὑπαίθριοι δ' ἔξω ἐστρα-
 τοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾷ δὲ ἐχρῆσθε
 σπάνια μὲν ὁρῶντες τὰ ὥνια, σπάνια δ' ἔχοντες ὅτων
 ὠνοῖσθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θοράκης· τριήρεις 25
 γὰρ ἐφορμουῦσαι ἐκώλυνον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις,
 ἐν πολεμίᾳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἱππεῖς ἦσαν ἐναντίοι,
 πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν ὧ 26
 ἀθρόοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἂν ἐδυνάμεθα
 σῖτον λαμβάνειν οὐδέν τι ἄφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες
 ἂν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἦν
 ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ
 συνεστηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ 27

ἀνάγκη ὄντων ὑμῶν μηδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσ-
 αιτήσας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα
 καὶ ἱππέας καὶ πελταστὰς ὧν ὑμεῖς προσεδεῖσθε, ἢ
 28 κακῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι πρὸ ὑμῶν; τού-
 των γὰρ δήπου κοινωνήσαντες καὶ σῖτον ἀφθονώτερον
 ἐν ταῖς κώμαις εὐρίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς
 Θρᾷκας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων
 29 καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι οὐ-
 δένα ἐωρῶμεν ἐπειδὴ τὸ ἱππικὸν ἡμῖν προσεγένετο·
 τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ
 ἱππικῶ καὶ πελταστικῶ [κωλύοντες μηδαμῇ κατ' ὀλί-
 γους ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα
 30 ἡμᾶς πορίζεσθαι]. εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην
 τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προσετέλει τῆς
 ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σχέτλιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο
 31 οὐδαμῇ οἴεσθε χοῖναι ζῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι; νῦν δὲ δὴ
 πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμάσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις
 τοῖς ἐπιτηδείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο εἴ τι ἐλά-
 βετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε.
 καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπίδτετε ὑμῶν
 32 αὐτῶν ἀποθανόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλετε. εἰ δέ τι
 καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο
 ὑμῖν, οὐ κακείνο σὼν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν
 ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 Θρᾷκας ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν
 ὑμᾶς φημι δικαίως ἂν ὧν ἐμοὶ χαλεπαίνετε τούτων
 33 τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι ὥς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν δὴ
 ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ
 σκέψασθε ὥς ἔχει. ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆρα
 οἴκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπο-

ρευόμενῃ, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 νων εὐκλειαν. ἐπιστενύμενῃ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
 οὐ γὰρ ἂν με ἔπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἀπ- 34
 ἔρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὅφ' ὑμῶν διαβεβλη-
 μένος, Σεύθῃ δὲ ἀπηχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἥλιπζον
 εὖ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν
 καὶ παισίν, εἰ γένοιντο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ 35
 ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλεῖστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείτ-
 τοςιν ἐμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέ-
 παυμαι ὅτι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε
 γνώμην περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα 36
 λαβόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἃ
 λέγετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ
 μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν
 πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ
 παρὰ τὸ μέρος, θεῶν δ' ἰλεων ὄντων καὶ τροπαια
 βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον, ὅπως δέ
 γε μηδεὶ τῶν Ἑλλήνων πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον
 ἐγὼ ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον. καὶ γὰρ οὖν 37
 νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν
 ἔλησθε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ,
 ὅτε πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλεῖτε ἐνθα δὴ
 ἐπεθυμεῖτε πάλαι, δέονταί τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνά-
 μενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἦκουσι Λακε-
 δαιμόνιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὲ καιρὸς
 ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὥς τάχιστα ἐμὲ κατακνεῖν; οὐ μὲν 38
 ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἤμεν, ὃ πάντων μνημονικώτατοι,
 ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ ἀεὶ ὥς εὐεργέτου
 μεμνήσεσθαι ὑπισχνεῖσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ
 οὔτοί εἰσιν οἱ νῦν ἦκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὥς ἐγὼ

οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιούτοι
 ὄντες περὶ ἐμέ. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

39 Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν, Οὐ
 τὸ σιῶ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ
 τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυ-
 ρῆσαι. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου
 περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἴη ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε
 μέμψασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι·
 διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακε-
 40 δαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύ-
 λοχος Λουσιάτης Ἀρκὰς εἶπε, Καὶ δοκεῖ γέ μοι, ἄνδρες
 Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι,
 παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπρᾶξι ἢ ἐκόντος
 41 ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν. Πολυ-
 κράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς ὑπὸ Ξενοφῶντος,
 Ὅρῳ γε μὴν, ἔφη, ὧ ἄνδρες, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα
 παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐπονῆ-
 σαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὔτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὔτε
 ἡμῖν τὰ γιννόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. ἦν
 οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὕτός γε,
 ἔφη, Θραξ ἐστίν, ἀλλ' Ἑλλήν ὢν Ἑλληνας ἀδικεῖ.

42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγῃ· καὶ
 προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει, Ἡμεῖς ἦν σωφρονῶμεν,
 ἅπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. καὶ ἀνα-
 βάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ὥχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ
 43 ἑαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθης πέμπει
 Ἀβροξέλμην τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηνεά πρὸς Ξενοφῶντα καὶ
 κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλίους
 ὀπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία
 τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τᾶλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀπορ-

ρήτω ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς εἰ
 ὑποχείριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο
 ὑπὸ Θίβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ 44
 τῷ Ξενοφῶντι ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάττεσθαι
 δέοι. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἱερεῖα λαβὼν ἐθύετο τῷ
 Διὶ τῷ βασιλεῖ πότερά οἱ λῶον καὶ ἄμεινον εἴη μένειν
 παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθης λέγει ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ
 στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Ἐντεῦθεν Σεύθης μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προ- VII.
 σωτέρω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθεν
 ἔμελλον πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλατταν ἦξιν.
 αἱ δὲ κώμαι αὗται ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μη-
 δοσάδῃ. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἐαν- 2
 τοῦ ἐν ταῖς κώμας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς ἔφερε·
 καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρύσην δυνατώτατον τῶν ἄνωθεν
 καταβεβηκότων καὶ ἱππέας ὅσον τριάκοντα ἔρχεται καὶ
 προκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύ-
 ματος. καὶ ὃς λαβὼν τινὰς τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους
 τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἔνθα δὴ λέγει Μηδοσά- 3
 δης, Ἀδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορ-
 θοῦντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ Σεύθου
 καὶ ὁδε ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἦκων τοῦ ἄνω βασιλέως,
 ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπιτρέψομεν ὑμῖν,
 ἀλλ' ἐὰν ποιῇτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολε-
 μίους ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ σοὶ 4
 μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπὸν· τού-
 του δ' ἔνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἵν' εἰδῇ οἱοί τε ὑμεῖς
 ἔστε καὶ οἱοὶ ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν 5
 φίλοι γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας

ὅποι ἐβουλόμεθα, ἦν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἦν
 6 δ' ἐθέλοιμεν κáοντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις
 πρεσβεύων, ἡϋλίζου τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβού-
 μενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς τήνδε τὴν
 χώραν, ἣ εἴ ποτε ἔλθοιτε, ὥς ἐν κρειττόνων χώρα
 7 ἡϋλίζεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν
 φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν
 χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας
 ἦν παρ' ἡμῶν ἐχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὥς
 γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐχ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς
 8 ἐξελαύνειν. καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δοὺς καὶ εὖ ποιήσας
 ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ'
 ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνα-
 9 σαι ἐπιτρέπεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνει
 οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὄρᾳ πλουτοῦντα,
 πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας τὸν βίον
 10 ἔχοντα, ὥς αὐτὸς ἔφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις
 ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαι-
 μόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδῶκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν
 οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ᾧ θαυμαστότατοι, ὅπως
 ὥσπερ ἀπηχθανόμην αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὕτω
 καὶ χαρισαίμην νῦν ἀποδιδούς.

11 Ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν, Ἐγὼ μὲν,
 ᾧ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰ-
 σχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάμην,
 οὐδ' ἂν συνηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι. οὐδὲ
 γὰρ ἂν Μήδοκός με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἐξελαύ-
 12 νοιμι τοὺς εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν
 ἵππον ἀπήλαυνε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς πλὴν
 τεττάρων ἢ πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν

ἡ χώρα πορθομένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι
 τῷ Λακεδαιμονίῳ. καὶ ὃς λαβὼν τοὺς ἐπιτηδαιοτάτους 13
 προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ Πολυνίκῳ καὶ ἔλεξεν ὅτι
 καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προερῶν ἅπερ αὐτῷ, ἀπ-
 ιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπο- 14
 λαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἵποτε
 ὅτι δεδέχεται ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπράξαι τὸν μισθὸν
 ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἄκοντος Σεύθου, καὶ ὅτι τού-
 των τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι ὑμῖν φασί.
 καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε
 αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρα-
 τιῶται. ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα ἔφασαν ἐρεῖν 15
 καὶ ἄλλα ὅποια ἂν δύνωνται κράτιστα· καὶ εὐθύς
 ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους. ἐλθὼν
 δὲ ἔλεξε Χαρμῖνος, Εἰ μὲν σύ τι ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες,
 πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. ὁ 16
 δὲ Μηδοσάδης μάλα δὴ ὑφειμένως, Ἄλλ' ἐγὼ μὲν
 λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθης ταῦτά, ὅτι ἀξιοῦμεν τοὺς φίλους
 ἡμῖν γεγεννημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ' ὑμῶν. ὅ,τι
 γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιῇτε ἡμᾶς ἤδη ποιεῖτε· ἡμέ-
 τεροι γάρ εἰσιν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν οἱ Λάκωνες, 17
 ἀπίοιμεν ἂν ὁπότε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν
 καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοη-
 θήσοντες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι ἄνδρας οἱ τού-
 τους παρὰ τοὺς ὄρκους ἠδίκησαν. ἦν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς
 τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθένδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐθέλοιτε ἂν τούτοις, ὦ Μη- 18
 δόσαδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φίλους ἔφατε εἶναι ὑμῖν,
 ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὁπότερ' ἂν ψηφίσωνται, εἰδ'
 ὑμᾶς προσήκει ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἰδ' ἡμᾶς; ὁ δὲ 19

ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ
 Λάκωνε ἐλθεῖν παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ
 οἴεσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μὴ, Ξενοφῶντα σὺν
 αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπισχνεῖτο. ἐδεῖτο δὲ
 τὰς κόμας μὴ κáειν.

- 20 Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ
 ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει πρὸς
 Σεύθην, Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὃ Σεύθη, πάρεμι, ἀλλὰ
 21 διδάξων, ἣν δύνωμαι, ὥς οὐ δικαίως μοι ἡχθέσθης
 ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε προθύμως ἂ
 ὑπέσχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἥττον ἐνόμιζον
 22 σύμφορον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶ-
 τον μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε
 τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν
 πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἷόν
 τέ σοι λανθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν
 23 ποιήσης. τοιούτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι ἐδόκει
 εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄνδρας εὐ-
 εργέτας, μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἀνθρώ-
 πων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν κατα-
 24 στῆσαι ὅ,τι λέγοις. ὁρῶ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαίους
 καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους·
 οἱ δ' ἂν φανεροὶ ὧσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ
 λόγοι, ἦν τι δέωνται, οὐδὲν μείον δύνανται ἀνύσασθαι
 ἢ ἄλλων ἢ βία· ἦν τέ τινος σωφρονίζειν βούλονται,
 γιγνώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἥττον σωφρονιζού-
 σας ἢ ἄλλων τὸ ἥδη κολάζειν· ἦν τέ τῷ τι ὑπισχνῶνται
 οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράττονται ἢ ἄλλοι
 25 παραχρηῖμα διδόντες. ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ τί προ-
 τελέσας ἡμῖν συμμάχους ἡμᾶς ἔλαβες. οἴσθ' ὅτι οὐδέν·

ἀλλὰ πιστευθεὶς ἀληθεύσειν ἃ ἔλεγες ἐπήρας τοσού-
 τους ἀνθρώπους συστρατεύεσθαί τε καὶ κατεργάσασθαι
 σοι ἀρχὴν οὐ τριάκοντα μόνον ἀξίαν ταλάντων, ὅσα
 οἴονται δεῖν οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίων.
 οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι, τὸ καὶ 26
 τὴν βασιλείαν σοι κατεργασάμενον, τούτων τῶν χρη-
 μάτων πιπράσκειται. ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα 27-
 ἡγοῦ τότε καταπρᾶξαι ἃ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις.
 ἐγὼ μὲν εὖ οἶδ' ὅτι ἡὔξω ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα
 μᾶλλον σοι καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν
 χρημάτων γενέσθαι. ἐμοὶ τοίνυν μείζον βλάβος καὶ 28
 αἴσχιον δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε
 μὴ λαβεῖν, ὅσῳ περ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πένητα
 γενέσθαι ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσῳ λυπηρότερον
 ἐκ βασιλέως ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι.
 οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενό- 29
 μενοι οὐ φιλία τῇ σῇ ἐπέσθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι
 ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῖεν ἂν πάλιν ἐλεύθεροι
 γίνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. ποτέρως 30.
 οὖν οἶει μᾶλλον ἂν φοβεῖσθαι τε αὐτοὺς καὶ σωφρο-
 νεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὀρθῶς σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω
 διακειμένους ὥς νῦν τε μένοντας ἄν, εἰ σὺ κελεύοις,
 αὐθὺς τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε τού-
 των περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἂν σοι
 ὁπότε βούλοιο παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξάσειαν μήτ'
 ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενη-
 μένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι ἢ σοί;
 ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειψθέντες ὑπεῖξάν 31
 σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορίᾳ. οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο
 κίνδυνος μὴ λάβωσι προστατάς αὐτῶν τινὰς τούτων

οὐ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ καὶ τούτων κρείτ-
 τονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶται
 ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύσεσθαι,
 ἢ τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμό-
 νιοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συναινέσωσιν αὐτοῖς
 32 ταῦτα. ὅτι γε μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θωῤῥακες γενόμενοι
 πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπὶ σε ἢ σὺν σοὶ οὐκ
 ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει
 33 αὐτοῖς, κρατουμένου δέ σου ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τῆς
 χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὡς σῆς οὔσης, ποτέρως
 ἂν οἷε ἀπαθῇ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὗτοι οἱ
 στρατιῶται ἀπολαβόντες ἂ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην κατα-
 λιπόντες οἴχονται, ἢ εἰ οὗτοί τε μένοιεν ὡς ἐν πολεμίᾳ
 σὺ τε ἄλλους πειρῶο πλείονας τούτων ἔχων ἀντιστρα-
 34 τοπεδεύεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; ἀργύριον δὲ
 ποτέρως ἂν πλεον ἀναλωθείη, εἰ τούτοις τὸ ὀφειλό-
 μενον ἀποδοθείη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιτο ἄλλους τε
 35 κρείττους τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; ἀλλὰ γὰρ
 Ἡρακλείδῃ, ὡς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπαν δοκεῖ τοῦτο
 τὸ ἀργύριον εἶναι. ἢ μὴν πολὺ γέ ἐστιν ἔλαττον νῦν
 σοὶ καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλ-
 36 θεῖν πρὸς σὲ δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμὸς
 ἐστιν ὁ ὀρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις
 τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν
 ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσοδος πλείων ἔσται ἢ ἔμπροσθεν
 37 τὰ παρόντα πάντα [ἂ ἐκέκτησο]. ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύθῃ,
 ταῦτα ὡς φίλου ὄντος σου προνουόμην, ὅπως σὺ τε
 ἄξιος δοκοίης εἶναι ὧν οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν ἀγαθῶν
 38 ἐγὼ τε μὴ διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. εὖ γὰρ ἴσθι
 ὅτι νῦν ἐγὼ οὔτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι

δυνηθείην σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οὐτ' ἂν εἴ σοι πάλιν
 βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὕτω γὰρ
 πρὸς με ἡ στρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτόν σε μάρ- 39
 τυρα σὺν θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ
 σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε ἤτησα πώποτε
 εἰς τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε ἂν ὑπέσχου μοι ἀπήτησα.
 ὁμνυμι δέ σοι μηδὲ ἀποδιδόντος δέξασθαι ἂν, εἰ μὴ 40
 καὶ οἱ στρατιῶται ἔμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβά-
 νειν. αἰσχροὺν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπραῆχθαι, τὰ
 δ' ἐκείνων περιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ
 τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἡρακλείδῃ γε λῆρος 41
 πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς
 τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως
 τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτῆμα οὐδὲ λαμπρότερον
 ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα 42
 ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ
 καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων
 ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῇ, οὐ σπα-
 νίζει τῶν βοηθησόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν 43
 ἐμῶν ἔργων κατέμαθες ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος
 ἦν, μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γινῶναι,
 ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως κατανόη-
 σον· παρῆσθα γὰρ καὶ ἤκουες ἂν ἔλεγον οἱ ψέγειν ἐμὲ
 βουλόμενοι. κατηγόρουν γάρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους 44
 ὥς σὲ περὶ πλείονος ποιοίμην ἢ Λακεδαιμονίους, αὐ-
 τοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὥς μᾶλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ
 σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἑαυτῶν· ἔφασαν δέ με καὶ
 δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45
 οἶει αὐτοὺς κακόνοιάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰ-
 τιᾶσθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ

- 46 σὲ κατανοήσαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὖνοϊαν δεῖν ἀποκεῖσθαι τούτῳ παρ' οὗ ἂν δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπερηρετῆσαι τί σοι ἐμὲ ἐδέξω ἡδέως καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας ἃ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρα-
 47 τιώταις τολμᾷς περιορᾷν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοὶ προεμένους εὐεργεσίαν ὁρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμεῖσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἷόν περ καὶ παρέλαβες.
- 48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπώπτευσαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη,
 49 οὔτε διενοήθην πώποτε ἀποστερῆσαι ἀποδώσω τε. ἐντεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Ἐπεὶ τοίνυν διανοεῖ ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδοῦναι, καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ
 50 στρατιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶπεν, Ἀλλ' οὔτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσει δι' ἐμὲ ἀτιμότερος ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους ὀπλίτας ἔχων, ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα ἃ ὑπεσχόμην.
- 51 ὁ δὲ πάλιν εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἶδα ὃν παρ' ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπιέναι.
- 52 ὁ δὲ πάλιν εἶπεν, Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότε-
 53 ρος ᾧ, νόμιξε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσεσθαι. ἐντεῦθεν

λέγει Σεύθης, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἄλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἑξακοσίους καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους προσλαβὼν ἄπιθι. γελάσας ὁ Ξενοφῶν 54 εἶπεν, Ἦν οὖν μὴ ἐξικνῆται ταῦτ' εἰς τὸν μισθόν, τίνος τάλαντον φήσω ἔχειν; ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπικίνδυνόν μοί ἐστιν, ἀπιόντά γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμεινε.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπέδωκέ τε αὐτοῖς ἃ ὑπέσχετο 55 καὶ τοὺς ἐλῶντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον ὥς ὁ Ξενοφῶν οἴχοιτο ὥς Σεύθην οἰκήσων καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ληψόμενος· ἐπεὶ δὲ εἶδον, ἦσθησαν καὶ προσέθεον. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρ- 56 μῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, σέσωσται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. οἱ μὲν οὖν παραλαμβάνοντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ οὐ προσήει, 57 ἀλλὰ φανερός ἦν οἴκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδαιοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίῃ.

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ VIII. τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου υἱὸς τοῦ τὰ ἐντοίχια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα αὐτὸν πόσον χρυσίου ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν 2

ἥ μὴν ἔσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἴκαδε ἀπιόντι,
 εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἃ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ
 3 δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἔπεμψαν Λαμψακηνοὶ
 ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθνε τῷ Ἀπόλλωνι, παρ-
 εστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερὰ ὁ Εὐκλείδης
 εἶπεν ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα,
 ἔφη, ὅτι κἂν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπό-
 διον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ. συνωμολόγει ταῦτα
 4 ὁ Ξενοφῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ
 μειλίχιός ἐστι, καὶ ἐπήρετο εἰ ἤδη θύσειεν, ὥσπερ
 οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν.
 ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδήμησε τεθυκέναι τούτῳ τῷ
 θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καθὰ εἰώθει,
 5 καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῇ δὲ ὑστεραία ὁ
 Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὥλο-
 6 καύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει. καὶ
 ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης
 χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ
 Ξενοφῶντι καὶ ἵππον ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντή-
 κοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πε-
 πρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἡδεσθαι τῷ ἵπῳ, λυσά-
 μενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.
 7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος, καὶ ὑπερ-
 βάντες τὴν Ἰδὴν εἰς Ἀντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον,
 εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θή-
 8 βης πεδίου. ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου
 εἰς Καϊκου πεδίου ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι
 τῆς Μυσίας.

Ἐνταῦθα δὴ ξενοῦται Ξενοφῶν Ἑλλάδι τῇ Γορ-
 γύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίῳ καὶ Γοργύ-

λου μητρί. αὕτη δ' αὐτῷ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης ἐστὶν 9
 ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν, εἰ
 ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν αὖ
 καὶ αὐτόν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
 εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἔπεμψε
 τὸν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν περὶ πλεί-
 στου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' 10
 ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίλειος ὁ Ἡλεῖος μάντις παρὼν
 εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἀλώ-
 σιμος εἴη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγοὺς 11
 τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ ** πιστοὺς γεγενη-
 μένους διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς. συνεξ-
 ἔρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους·
 οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλαννον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος,
 ὥς ἐτοίμων δὴ χρημάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν πέριξ 12-
 ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ πλείεστα
 ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὥς τὸν Ἀσιδάτην αὐ-
 τὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυργομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ 13
 οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ γὰρ ἦν καὶ
 μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἀνδρας πολλοὺς καὶ μαχί-
 μους ἔχουσα, διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον. ὁ 14
 δὲ τοῖχος ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλίνθων γήινων τὸ εὖρος. ἅμα
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρῶροντο· καὶ ὥς τὸ πρῶτον διεφάνη,
 ἐπάταξεν ἔνδοθεν βουνόρῳ τις ὀβελίσκῳ διαμπερὲς
 τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες
 ἐποιοῦν μὴδὲ παριέναι ἐτι ἀσφαλὲς εἶναι. κεκραγόντων 15·
 δὲ αὐτῶν καὶ πυρσευόντων ἐκβοηθοῦσιν Ἰταμένης μὲν
 ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὀπλίται
 Ἀσσύριοι καὶ Ὑρκάνιοι ἱππεῖς καὶ οὗτοι βασιλέως

μισθοφόροι ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων καὶ ἱππεῖς.

- 16 Ἐνταῦθα δὴ ὥρα ἦν σκοπεῖν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος· καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαυνον καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς χρήμασιν ἔτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἳ τε πολέμιοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυμότεροι· νῦν δὲ ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων
17 μαχοῦμενοι. ἐπεὶ δὲ εἴωρα Γοργύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἀλυσάρνης καὶ Τευθρανίας ὁ ἀπὸ Δαμαρά-
18 του. οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάννυ ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι κύκλῳ, ὅπως τὰ ὅπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μόλις διαβαίνουνσι τὸν Κάρκασον ποταμόν, τετρωμένοι
19 ἐγγὺς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα δὲ Ἀγασίας Στυμφάλιος λοχαγὸς τιτρώσκεται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.

- 20 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νύκτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι τῆς Ἀυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι φοβεῖσθαι,
21 ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἴη ὁ Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι ἤξοι, ἐξαυλίζεται εἰς κόμας ὑπὸ τὸ Παρ-
22 θένιον πόλισμα ἐχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα

συντυγχάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφ- 23
 ικνοῦνται εἰς Πέργαμον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν ἡσπάσατο
 Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ
 λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ὥστ'
 ἐξαίρετα λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ξεύγη καὶ τᾶλλα· ὥστε
 ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ 24
 στράτευμα καὶ συμμίσξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει
 πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον. [Ἄρχοντες δὲ 25
 οὔδε τῆς βασιλέως χώρας ὅσην ἐπήλθομεν. Λυδίας
 Ἀρτίμας, Φρυγίας Ἀρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππα-
 δοκίας Μιθραδάτης, Κιλικίας Σπέννεσις, Φοινίκης καὶ
 Ἀραβίας Δέρνης, Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλεσς, Βα-
 βυλῶνος Ῥωπάρας, Μηδίας Ἀρβάκας, Φασιανῶν καὶ
 Ἑσπεριτῶν Τιρίβαζος· Καρδοῦχοι δὲ καὶ Χάλυβες καὶ
 Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι
 καὶ Κοῖτοι καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι· Παφλαγονίας
 Κορύλας, Βιθυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρα-
 κῶν Σεύθης. ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀνα- 26
 βάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε,
 παρασάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πεντήκοντα πέντε, στάδια
 τρισμύρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πεντήκοντα. χρόνου
 πλήθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἐνιαυτὸς καὶ
 τρεῖς μῆνες.]

INDEX NOMINVM.

Abrocomas hostis Cyri ad Euphratem I. 3. 20., ab eo Graeci mercenarii deficiunt ad Cyrum I. 4. 3., nec Ciliciae portas nec Phoenicen defendit I. 4. 5., comburit naves, ne Cyrus Euphratem traiciat I. 4. 18., quinto die demum post pugnam ad Cunaxa advenit cum suis I. 7. 12.

Abrozelmus Thrax VII. 6. 43.

Abydus I. 1. 9.

Achaei multi in exercitu VI. 2. 10. cum Arcadibus ab exercitu se separant ibid.

Acherusia Chersonesus. Ibi Hercules descendit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.

Adramyttium VII. 8. 8.

Aetiae nepos rex Phasianorum V. 6. 37.

Aegyptii in exercitu Persarum I. 8. 9., hostes Persarum II. 1. 14., II. 5. 13.

Aeneas Stymphalius lochagus perit IV. 7. 13.

Aenianes sunt in copiis Meonionis Thessali I. 2. 6. Eorum saltatio VI. 1. 7.

Aeolis V. 6. 24.

Aeschines Acarnan praest cohorti peltastarum Arcadiorum IV. 3. 22., 8. 18.

Agasias Stymphalius lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., indicat servilem statum Apollonidis III. 1. 31., rem strenue gerit IV. 7. 11., V. 2. 15., ridet Lacedaemoniorum regnandi aviditatem VI. 1. 30., legatus mittitur ad Heracleotas VI. 2. 7.,

suadet ne exercitus separetur VI. 4. 10., eripit Dexippo militem VI. 6. 7., ultro se sistit Cleandro ad iudicium VI. 6. 17., vulneratur dum fortiter pugnare VII. 8. 19.

Agasilas redit ex Asia adversus Boeotios V. 3. 6.

Agias Arcas dux cum caeteris ducibus dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., obtruncatur II. 6. 1., laudatur II. 6. extr.

Amazonum securis IV. 4. 16.

Amphicrates Atheniensis IV. 2. 13., 17.

Anaxibius Spartanæ classi praefectus Byzantii V. 1. 4. VI. 6. 13., a Pharnabazo corruptus spe stipendii facta pellicit Graecos ex Asia Byzantium VI. 1. 16., VII. 1. 3.: sed fidem fallit et Graecos Byzantio fraudulenter emittit VII. 1. 11., quorum metu fugit in arcem 20., 36., decedit Byzantio VII. 2. 5., Pharnabazo iratus mittit Xenophontem ad exercitum ut in Asiam traducat 8

Antandrus VII. 8. 7.

Apollo cutim detrahit Mar-syae I. 2. 8.: ei duces consecrant decimas praedae V. 3. 4.: sacra facit Xenophon VII. 8. 3. Apollo Delphicus consulitur a Xenophonte III. 1. 6.

Apollonia VII. 8. 15.

Apollonides Lydus auribus pertusis ob ignaviam abigitur ab exercitu III. 1. 26. 31.

Arabia I. 5. 1., VII. 8. 25.

Araxes fluvius I. 4. 19.

Arbaces dux in exercitu Artaxerxis I. 7. 12. Mediae satrapa VII. 8. 25.

Arcades multi in exercitu VI. 2. 10., eorum saltatio I. 11. Arcades et Lacedaemonii VI. 1. 30., cum Achaeis se separant a caeteris VI. 2. 12., sed mox suae temeritatis dant poenas VI. 3. 1.—9. Arcas quidam temere accusat Xenophontem VII. 6. 8.

Archagoras Argivus exsul, lochagus IV. 2. 13. 17.

Arexio Arcas Parrhasius, haruspex VI. 4. 13., 5. 2., 8.

Argo VI. 2. 1.

Ariaeus Cyri amicus praeest cornu sinistro I. 8. 5., 9. 31., fugit interfecto Cyro I. 9. 31., II. 1. 3., imperium Persarum oblatum non accipit II. 2. 1., rationem itineris proponit II. 2. 11., impetrata venia a rege minus curat Graecos II. 4. 2., 16., cum Tissapherne Graecos prodit II. 5. 35. seqq.

Aristarchus harmosta Lacedaemonius Byzantii Cleandri successor vendit ad quadringentos Graecos VII. 2. 5., 6.: corruptus a Pharnabazo prohibet Graecos a traiectu in Asiam VII. 2. 12., 6. 13., 24.: insidiatur ipsi Xenophonti VII. 2. 14., 3. 2., dehortatur Graecos, ne cum Seuthe se coniungant 7.

Aristeas Chius, centurio levis armaturae, vir fortis IV. 1. 28., 6. 20.

Aristippus Thessalus a Cyro hospite accipit pecuniam et quattuor millia militum contra seditiosos cives I. 1. 10., his praeficit Menonem II. 6. 28.

Aristo Atheniensis legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14.

Aristonymus Methydriensis Arcas lochagus praeest gravi armaturae IV. 1. 27., 6. 20.: rem strenue gerit IV. 7. 9.

Armenia, eius satrapa Orontas III. 5. 17.: in ea sunt fontes Tigridis et Euphratis IV. 1. 3. eam Centrites amnis distinguit a Carduchorum regione IV. 3. 1., eius montes IV. 3. 20., eam peragrant Graeci IV. 4. 1., Armeniae occidentalis satrapa Tiribazus IV. 4. 4., 5. Armenii milites IV. 3. 4. Armeniorum pueri vicem pincernarum sustinent IV. 5. 33. eorum equi describuntur IV. 5. 36.

Artacamas Phrygiae satrapa [VII. 8. 25.].

Artagerses praeest sex milibus equitum in Artaxerxis exercitu I. 7. 11., occiditur ab ipso Cyro in pugna I. 8. 24.

Artaozus Cyri amicus II. 4. 16., 5. 35.

Artapates eunuchus Cyrifidelissimus I. 6. 11., immoritur Cyro I. 8. 28.

Artaxerxes filius Darii et Parysatidis, frater Cyri maior I. 1. 1. succedit patri 3., Cyrum non necat exoratus a matre 3., eius frater spurius II. 4. 25., vulneratur a Cyro in acie I. 8. 26., occisi Cyri castra diripit I. 10. 1., metuit Graecos victores 6., II. 2. 18., 3. 1., poscit a Graecis arma II. 1. 8., inducias facit cum Graecis II. 3. 25., necat Graecorum duces II. 6. 1.

Artimas Lydiae satrapa VII. 8. 25.

Artuchas. eius mercenarii
IV. 3. 4.

Arystas Arcas, homo vorax
VII. 3. 23.

Asidates nobilis et opulentus Persa oppugnatur a Xenophonte frustra VII. 8. 9., 15., tandem capitur cum suis 22.

Aspendii I. 2. 12.

Assyrii VII. 8. 15.

Athenienses strenue rem gerunt in bellis Persicis III. 2. 11., furantur pecunias publicas IV. 6., 16., eorum opes magnae franguntur a Lacedaemoniis VII. 1. 27., fidem laudat Seuthes VII. 2. 31. et suos cognatos vocat. eorum thesaurus Delphis V. 3. 5.

Babylon I. 4. 11., 5. 5., II. 4. 12., III. 5. 15., quantum distet a loco ubi pugnatum est II. 2. 6., quantum distet a Cotyris Ponti [V. 5. 4.], ad eam pugna inter Cyrum et Artaxerxem accidisse dicitur ibid.

Babylonia regio I. 7. 1., II. 2. 13.

Basias Arcas occiditur a Carduchis IV. 1. 18.

Basias Eleus haruspex VII. 8. 10.

Belesys Syriae et Assyriae satrapa I. 4. 10., VII. 8. 25.

Bio affert pecunias exercitui VII. 8. 6.

Bisanthe VII. 2. 38., 5. 8.

Bithyni VI. 2. 17., 12., adiuvantur a Pharnabazo VI. 4. 24., horum satrapa erat Pharnabazus [VII. 8. 25.]. Bithyni Thraces VI. 4. 2.

Boiscus Thessalus pugil, homo ignavus et improbus V. 8. 23.

Byzantium VI. 6. 13., VII. 2. 27., in eam urbem vi irrupunt Graeci VII. 1. 16., ante bellum Peloponnesiacum fuit Atheniensium VII. 1. 27.

Caenae urbs magna Mesopotamiae ad Tigrim II. 4. 28.

Caici Campus VII. 8. 8.

Calchedon VII. 1. 20., 2. 24., 26.

Calchedonia VI. 6. 38.

Callimachus Parrhasius Arcas, lochagus gravis armaturae IV. 1. 27. 7. 8., rem strenue gerit 7. 10., legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14., ad Heracleotas VI. 2. 7.: seditiose sibi arrogat imperium Arcadum et Achaeorum VI. 2. 9., 10.

Calpes portus VI. 2. 13., 17., VI. 3. 2., 10., 16., 24., describitur VI. 4. 1., 2.

Cappadocia I. 2. 20., 9. 7., VII. 8. 25.

Carcasus fl. VII. 8. 18.

Carduchi liberi, bellicosi, montani III. 5. 16., V. 5. 17., VII. 8. 25., horum montes petunt Graeci III. 5. 17., IV. 1. 2., frustra eos sibi reconciliare student IV. 1. 8., 9., urgent agmen extremum Graecorum IV. 1. 16., 3. 7.

Carsus amnis Ciliciae I. 4. 4.

Castoli Campus I. 1. 2., 9. 7.

Caystri Campus urbs I. 2. 11.

Celaenae urbs magna Phrygiae I. 2. 7., ibi erat Cyri praetorium et horti quos perfluit Maeander, arcem eius extruxit Xerxes 9.

Centrites amnis distinguit Armeniam a Carduchorum regione IV. 3. 1., hunc traiciunt Graeci 15.

Cephisodorus Cephisophon-

tis Atheniensis lochagus IV. 2. 13., occiditur 17.

Ceramorum Forum urbs in finibus Mysiae I. 2. 10.

Cerasus urbs Graeca et maritima in Colchide, Sinopensium colonia V. 3. 2., 4. 1., quibus tributum pendebat V. 5. 10., Cerasuntii V. 7. 13. et saepius.

Cerberus VI. 2. 2.

Chaldaei liberi, fortes, mercenarii; eorum arma IV. 3. 4., V. 5. 17., VII. 8. 25.

Chalus amnis Syriae piscosus I. 4. 9.

Chalybes liberi VII. 8. 25., finitimi Armeniae IV. 5. 34., qui stipendia merent apud Tibrizum IV. 4. 18., occurrunt Graecis IV. 6. 5., eorum fines peragrant Graeci IV. 7. 15., iterum in eorum regionem perveniunt V. 5. 1., laudantur ob fortitudinem et eorum arma describuntur IV. 7. 15., Mosynoecorum imperio parentes V. 5. 1.

Charmanda urbs magna ad Euphratem I. 5. 10.

Charminus Laco legatus Thibronis VII. 6. 1., defendit Xenophontem VII. 6. 39., 7. 15. etc.

Chersonesus e regione Abydi I. 1. 9., 3. 4., II. 6. 2., 24. regio amoena et fertilis V. 6. 25. VII. 1. 13. vide Acherusia.

Chrisophus Lacedaemonius navibus Issos adducit septingentos milites gravis armaturae I. 4. 3., mittitur ad Ariaeum II. 1. 5., laudat Xenophontem III. 1. 45., hortatur duces III. 2. 2., cur semel a Xenophonte sit vituperatus IV. 6. 3., perstringit Athenienses 16., Tra-

pezunte ad Anaxibium mittitur ad naves afferendas V. 1. 4., sed Sinopen redit cum una triremi VI. 1. 16., imperium totius exercitus in eum confertur 32., sed mox eo privatur VI. 2. 12., in Calpes portum pervenit VI. 3. 10., medicamento sumpto perit VI. 4. 11.

Chrysopolis propinqua Calchedoni VI. 6. 38., VI. 3. 16.

Cilicia aditu difficilis I. 2. 21., eius situs et natura 22., portae eius I. 4. 4. III. 1. 10.

Cleagnetus perit cum aliis V. 1. 17.

Cleagorae pictura VII. 8. 1.

Cleander harmosta Byzantii VI. 2. 13., VI. 4. 18., venit in Calpes portum VI. 6. 5., hospitium init cum Xenophonte VI. 6. 35., VII. 1. 8., imperium exercitus oblatum non recipit religione imeditus VI. 6. 36.

Cleanor Arcas natu maximus dux secundum Clearchum II. 1. 10., Orehomenius, invehitur in Ariaeum II. 5. 39., sufficitur in locum Agiae Arcadis III. 1. 47., hortatur duces ad perfidiam Persarum ulciscendam III. 2. 4., praeest Arcadibus gravis armaturae IV. 8. 18., Arcadem rogat Xenophon ut sacra faciat VI. 4. 22., Cleanor simpliciter nominatus cum Phrynisco contendit ire militatum apud Seuthen VII. 2. 2., parti militum praeest VII. 3. 46., honorifice sentit de Xenophonte VII. 5. 10.

Clearetus lochagus temere perit V. 7. 14.—16.

Clearchus exsul Lacedaemonius comparat copias pecunia

quam a Cyro acceperat I. 1. 9., 3. 3. II. 6. 4., venit ad Cyrum Celaenas cum mille militibus gravis armaturae, octingentis peltastis Thracibus et ducentis Cretensibus sagittariis I. 2. 9., praeest cornu sinistro I. 2. 15., saxis petitur ab exercitu I. 3. 1., sedat milites I. 3. 3., 9., a Menonis militibus saxis petitur I. 5. 12., praeest cornu dextro in pugna I. 8. 4., minus auscultat Cyro I. 8. 13., Cyro tesseram refert Graecorum I. 8. 16., eum maximi fecit Cyrus I. 1. 9., 6. 5., et suum consilium de bello regi inferendo cum eo communicavit III. 1. 10., laudatur ut bonus imperator II. 3. 11., 6. 8., colloquitur cum Tissapherne de metu insidiarum II. 5. 3.—15.: dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius vita et mores describuntur ibd., commemoratur V. 6. 24.

Cleonymus Laco, vir fortis, interficitur a Carduchis IV. 1. 18.

Coeratades Thebanus artem imperatoriam profitetur et vult praeesse Graecis VII. 1. 33., hoc conatu desistere cogitur 40.

Coeti [VII. 8. 25.]. Nomen corruptum ex *Τάοχοι*.

Colchi resistunt Graecis IV. 8. 9., sed fugantur 18., Graeci ibi vescuntur melle insaniam inferente 20., illorum legati lapidantur V. 7. 2., sunt liberi VII. 8. 25. Colchis IV. 8. 23.

Colossae urbs opulenta et magna Phrygiae maioris I. 2. 6.

Comania VII. 8. 15.

Corsote, urbs deserta ad Mascam amnem I. 5. 4.

Corylas, satrapa Paphlagoniae [VII. 8. 25.], V. 5. 12., 22., 6. 11., foedus facit cum Graecis VI. 1. 2.

Cotyora, urbs Graeca, Sinopensium colonia in regione Tibarenorum ad Pontum Euxinum V. 5. 3., 4. De Cotyoritibus queritur Xenophon V. 5. 19. seqq.

Cretenses sagittarii I. 2. 9., eorum arcus III. 3. 7., 15. eorum opera multum prodest IV. 2. 28. V. 3. 29., cursus certamine excellunt IV. 8. 27.

Ctesias medicus curat Artaxerxem vulneratum I. 8. 26. laudatur eius testimonium 27.

Cydnus amnis Tarsum mediam interfluens I. 2. 23.

Cyniscus VII. 1. 13.

Cyrus Artaxerxis frater constituitur a Dario patre satrapa I. 1. 2., 9. 7., mortuo patre ab Artaxerxe calumnia Tissaphernis coniicitur in vincula I. 1. 3., sed mox precibus matris liberatus remittitur in satrapiam. Inde bellum parat clam 6., clemens erga Xeniam et Pasionem I. 4. 8., liberalis erga Silanum I. 7. 18., nudo capite proelium committit I. 8. 6., occidit Artaxersem in acie 24., vulnerat Artaxerxem 26., interficitur 27., mutilatur corpus eius I. 10. 1., eius encomium I. 9. Cyrus maior I. 9. 1.

Cytonium VII. 8. 8.

Cyzicus urbs Mysiae ad Propontidem VII. 2. 5.

Damaratus Lacedaemonius II. 1. 3., VII. 8. 17.

Daphnagoras VII. 8. 9.

Dardas amnis I. 4. 10.

Dareus pater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9.

Delphi III. 1. 5., VI. 1. 22. Delphico in templo Apollinis habent thesaurum Athenienses V. 3. 5.

Delta Thraciae VII. 1. 33., 5. 1.

Democrates Temenites, homo diligens et certus IV. 4. 15.

Dercylidas bellum gerit cum Pharnabazo V. 6. 24.

Dernes satrapa Phoenices et Arabiae [VII. 8. 25.].

Dexippus Laconicus perioecus, nave a Trapezuntiis accepta fugit V. 1. 15., VI. 6. 5., calumniatur Xenophontem apud Anaxibium VI. 1. 32., 6. 15., accusat exercitum apud Cleandrum VI. 6. 9., et ipse accusatur ab Agasia 22., occiditur in Thracia a Nicandro Spartano V. 1. 15.

Dianae ara I. 6. 7., Dianae vovent Athenienses ante pugnam Marathoniam tot capras quot hostes interficerent III. 2. 12. Dianae partem manubiarum consecrant duces Graecorum V. 3. 4., ei fanum, lucum et sacra instituit Xenophon V. 3. 9.

Dolopes I. 2. 6.

Dracontius Spartiates exsul ob homicidium praeest certaminibus cursus IV. 8. 25., mittitur ad Cleandrum deprecandi gratia VI. 6. 30.

Drilae V. 2. 1., oppidum eorum a Graecis expugnatur et crematur V. 2. 3.—27.

Ecbatana II. 4. 25., III. 5. 15.

Enyalios I. 8. 18., V. 2. 14.

Ephesus I. 4. 2., II. 2. 6. V. 3. 8., 12., VI. 1. 23.

Episthenes Amphipolitanus praeest peltastis I. 10. 7., ei committit Xenophon puerum custodiendum IV. 6. 1., quem domum secum abducit 3. idem esse videtur

Episthenes Olynthius, puerorum amator formosorum VII. 4. 7.

Epyaxa Syennesis regis Cilicum coniux I. 2. 12. seqq.

Eteonicus claudit portas Byzantii VII. 1. 12., fugit 20.

Euclides, Phliasius Cleagorae pictoris filius, haruspex VII. 8. 1.

Euphrates I. 3. 20., eius latitudo I. 4. 11., Cyrus cum copiis transit 17., 18., eundem Graeci non procul a fontibus traiciunt IV. 5. 2.

Eurylochus Lusiates protegit Xenophontem clypeo IV. 2. 21., rem strenue gerit IV. 7. 11., 12., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32., censet de stipendio Seuthae extorquendo idem quod Xenophon VII. 6. 40.

Eurymachus Dardanus V. 6. 21.

Ganos VII. 5. 8.

Gaulites exsul Samius Cyro fidelis I. 7. 5.

Glus filius Tami II. 1. 3., verbis Cyri promittit Graecis praemia I. 4. 16., iussu Cyri plaustra trahit e locis palustribus I. 5. 7., mortem Cyri nunciat Graecis II. 1. 3., observat Graecos II. 4. 24.

Gnesippus, lochagus Atheniensis, facete petit munus a Seuthe VII. 3. 28.

Gobryas, dux copiarum Artaxerxis I. 7. 12.

Gongylus Eretriensis VII. 8. 8. 17.

Gorgias Leontinus, eius Proxenus auditor fuit II. 6. 16.

Gorgio, frater Gongyli VII. 8. 8.

Graeci quot ascenderint cum Cyro I. 2. 9., 7. 10.: nolunt contra Artaxerxem ascendere I. 3. 1., 4. 12., vincunt et fugant barbaros I. 8. 21., 10. 11., redeunt in castra sua I. 10. 17., mortem Cyri aegre ferunt II. 1. 4., redeunt ad Ariaeum II. 2. 8., non uno loco cum Ariaeo castra ponunt II. 4. 1., perveniunt ad Zapatam amnem, ubi eorum duces dolo Tissaphernis capti interficiuntur II. 5. 31., eorum animos excitat Xenophon III. 1. 15., iter faciunt pugnantes III. 3. 7., fugant Persas III. 4. 15., pellunt Persas de colle 25., 44., iter molestissimum faciunt per montes Carduchorum, quibuscum per septem dies continuo pugnare coguntur IV. 3. 2., vadunt per Armeniam IV. 4. 1., vexati nive et frigore IV. 5. 3., superant Chalybes, Taochos et Phasianos IV. 6. 24., pergunt per Scythinorum fines IV. 7. 18., cum Macronibus foedus faciunt IV. 8. 7., vincunt Colchos IV. 8. 19., perveniunt Trapezunta IV. 8. 22., aggrediuntur Drilas V. 2. 1., Mossynoecorum metropolin expugnant V. 4. 26., Cotyoris navigant Sinopen VI. 1. 14. inde Heracleam Ponti VI. 2. 2.; seditione orta exercitus trifariam dividitur VI. 2. 16., sed mox rursus se coniungunt VI.

4. 1., Bithynos acie vincunt VI. 5. 31., perveniunt Chrysopolin VI. extr., traiciunt Byzantium VII. 1. 7., apud Seuthen stipendia merent et vincunt Thraces VII. 3. 14., tandem coniungunt se cum Thibronis exercitu VII. 8. 24.

Gymnias urbs magna in regione Scythinorum IV. 7. 19.

Halisarne VII. 8. 17.

Halys amnis Paphlagoniae V. 6. 9., VI. 2. 1.

Harmene VI. 1. 15., 17.

Harpasus fl. IV. 7. 18.

Hecatonymus, legatus Sino-pensium V. 5. 7., 24., 6. 3.

Hegesander dux cohortis Arcadum VI. 3. 5.

Hellas Gongyli Eretriensis uxor VII. 8. 8.

Hellespontus I. 1. 9.

Heraclea, urbs Ponti Graeca, Megarensium colonia in Mariandynorum regione VI. 2. 1., quantum distet a Byzantio VI. 4. 2., multae ibi appellunt naves V. 6. 10. VI. 1. 33., et saepe. Heracleotae V. 6. 19., VI. 2. 17., 18. etc.

Heracleotis VI. 2. 19.

Heraclides Maronites hortatur convivas ut Seuthae dent munera VII. 3. 15., mittitur ut praedam vendat VII. 4. 2., 5. 5., calumniatur Xenophontem 6., VII. 6. 5., Graecus dicitur VII. 6. 41. homo pecuniae cupidus VII. 7. 35., 41.

Herculi viae duci sacra fiunt IV. 8. 24., VI. 2. 15. ubi descenderit ad Cerberum educendum VI. 2. 2. H. dux VI. 5. 24., 25.

Hesperitae [VII. 8. 25.].

Hieronymus Eleus, Proxeni lochagorum natus maximus III. 1. 34., VI. 4. 10.: legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32.

Hieronymus Euodeus (n. gentile corruptum) vulneratur VII. 4. 18.

Hyrceanii VII. 8. 15.

Iasionium litus. ibi Argo apulit [VI. 2. 1.].

Iconium urbs Phrygiae extrema I. 2. 19.

Ida VII. 8. 7.

Ionia I. 4. 13., II. 1. 3., 2. 6., III. 5. 15.

Ionicae urbes deficiunt a Tissapherne ad Cyrum I. 1. 6.

Iris fl. V. 6. 9.

Issi urbs Ciliciae maritima magna et opulenta I. 2. 24., 4. 1.

Isthmus II. 6. 3.

Itamenes opem fert Asidatae VII. 8. 15.

Iuppiter III. 4. 12., hospitalis III. 2. 4., servator III. 2. 9. IV. 8. 44. VI. 5. 25., rex: huic sacra facit Xenophon de imperio oblato recipiendo VI. 1. 22., conf. VI. 6. extr., Milichius VII. 8. 4.

Lacedaemon V. 3. 11.

Lacedaemonii II. 6. 2., horum homoei in pueritia furari discunt, sed in furto deprehensi virgis caeduntur IV. 6. 15., contendunt cum Atheniensibus de principatu VI. 1. 27., quem consecuti sunt VI. 6. 12., quae loca ipsorum imperio subiecta fuerint VII. 1. 28.

Laconicus gladius IV. 7. 16.

Lampsacus VII. 8. 1., 6.

Larissa urbs magna, sed deserta, ad Tigrim III. 4.

Leon Thurius V. 1. 2.

Lotophagi III. 2. 25.

Lycaea ludi Arcadum I. 2. 10.

Lycaonia vastatur a Cyro I. 2. 19., satrapa eius est Mithradates [VII. 8. 25.], Lycaones non parent regi Persarum III. 2. 23.

Lyceum VII. 8. 1.

Lycius Polystrati filius Atheniensis praestit equitatus III. 3. 20., IV. 3. 22., 25., 7. 24.

Lycius Syracusanus eques speculatum mittitur a Clearcho I. 10. 14.

Lyco Achaeus adversatur Xenophonti V. 6. 27., refert ad exercitum ut pecuniam poscant Heracleotas VI. 2. 4., legatus hanc ob causam Heracleam mittitur 7. auctor seditionis 9.

Lycus fl. VI. 2. 3.

Lydia I. 2. 5., 9. 7., III. 5. 15.

Macrones IV. 8. 1., V. 5. 18., suis legibus utuntur VII. 8. 25.

Maeander fl. I. 2. 5., 6.

Maesades pater Seuthae rex Thraciae VII. 2. 32., 5. 1.

Magnetes. eorum saltatio VI. 1. 7.

Mantinenses. eorum saltatio VI. 1. 11.

Mardi IV. 3. 4.

Mariandyni. horum in regione sita fuit Heraclea VI. 2. 1.

Marsyas amnis exiguus, oriens non procul Celaenis influit in Maeandrum: hic Apollo dicitur cutim detraxisse Marsyae I. 2. 8.

Mascas amnis Mesopotamiae influens in Euphratem I. 5. 4.

Medea regis Medorum uxor III. 1. 11.

Media. per hanc redeunt Graeci II. 4. 27., III. 5. 15., Medorum feminae pulchrae et

magnae laudantur III. 2. 25.,
eorum imperio potiuntur Persae vi III. 4. 8., 11.

Mediae murus I. 7. 15., II. 4. 12.

Medocus rex Odrysarum VII.
2. 32., 3. 16., 7. 3., 11.

Medosades mittitur a Seuthe
ad Xenophontem VII. 1. 5., 2.
10., 24., 7. 1., 11.

Megabyzus Dianae Ephesiae
aedituus V. 3. 6.

Megaphernes Persa *φοινικιστής*
regius occiditur a Cyro
I. 2. 20.

Megarensium colonia Hera-
clea VI. 2. 1.

Melanditae gens Thraciae
VII. 2. 32.

Melinophagi populus Thra-
ciae VII. 5. 12.

Meno Thessalus ducit Colos-
sas ad Cyrum mille pedites
gravis armaturae et quingentos
cetratos I. 2. 6., mittitur a Cyro
in Ciliciam 20., eius duae co-
hortes pereunt 25., primus cum
suis transit Euphratem I. 4.
13., eius milites iniuria affi-
ciunt Clearchum et huius mi-
lites I. 5. 11., cornu sinistro
Graecorum praest I. 7. 1., 8.
4., hospes Ariaei II. 1. 5., re-
manet apud Ariaeum II. 2. 1.,
suspectus est ob proditionem
II. 5. 28., capitur a Tissapherne
31., misere trucidatur II. 6. 29.
eius mores pessimi II. 6. 21.

Mespila urbs olim Medorum
capta a Persis III. 4. 10.—12.

Midas capit Satyrum I. 2. 13.

Milesia Cyri pellex fugit ad
Graecos I. 10. 3.

Miletus obsidetur I. 1. 7., 11.,
4. 2., cur non defecerit ad Cy-
rum I. 9. 9.

Miltocythes Thrax cum suis
transfugit ad regem II. 2. 7.

Mithradates Cyri amicus II.
5. 35., III. 3. 2., 4., adoritur
Graecos abeuntes III. 3. 6.,
iterum adoritur III. 4. 2., 3.,
satrapa Lycaoniae et Cappa-
dociae dicitur [VII. 8. 25.].

Mossynoeci V. 4. 2., eorum
acies et armatura V. 4. 11.,
mors 32., eorum rex V. 4. 26.,
V. 5. 1., non parent Persis
[VII. 8. 25.].

Myriandus urbs et emporium
a Phoenicibus habitatum ad
mare mediterraneum I. 4. 6.

Mysia VII. 8. 7., 8., 20.

Mysi populantur Cyri satura-
pam I. 6. 7., bellum gerit Cy-
rus cum eis I. 9. 14., non pa-
rent regi Persarum II. 5. 13.,
III. 2. 23., 24.

Mysus quidam saltat VI. 1.
9., 12., alius insidias simulat
V. 2. 29.

Nausiclides VII. 8. 6.

Neo Asinaeus vicem absentis
Chirisophi imperatoris ge-
rebat V. 3. 4., V. 6. 36., calumnia-
tur Xenophontem V. 7. 1., mali-
tiose suadet eidem ut seorsum
iter faciat VI. 2. 13., succedit
in locum Chirisophi vita de-
functi VI. 4. 11., temere edu-
cit nonnullos praedatum VI.
4. 23., ad castra tuenda relin-
quitur VI. 5. 4., affectat im-
perium totius exercitus VII. 2.
2., dissidet a ceteris VII. 2.
17., 29., 3. 2.

Neontichos VII. 5. 8.

Nicander Laco occidit De-
xippum V. 1. 15.

Nicarchus Arcas lochagus
vulneratus nunciat calamita-

tem ducum II. 5. 33., cum viginti hominibus transfugit ad Persas III. 3. 5.

Nicomachus Oetaeus praeest peltastis IV. 6. 20.

Odrysaë VII. 2. 32., 3. 16., 4. 21., 5. 15. Odryses quidam nobilis VII. 7. 1.

Odryses antiquus, cuius filius Teres VII. 5. 1.

Olympia V. 3. 7., 11.

Olynthii I. 2. 6.

Ophrynum VII. 8. 5.

Opis urbs magna ad Physcum amnem II. 4. 25.

Orontas Persa generis regii, insidias struit Cyro I. 6. 1. I. 9. 29. mortis damnatur I. 6. 10.

Orontas gener regis II. 4. 8. III. 4. 13., comitatur Graecos redeuntes II. 4. 9., 5. 40., satrapa Armeniae III. 5. 17., IV. 3. 4.

Paphlagonia describitur V. 6. 6. seq. Corylas est eius satrapa V. 5. 12., VI. 1. 2., [VII. 8. 25.]. Paphlagonicae galeae V. 2. 22., 4. 13. Paphlagonum legati VI. 1. 2., 6., 22.

Parium VII. 2. 7., 25., 3. 20. Pariani VII. 3. 16.

Parthenium VII. 8. 15., 21.

Parthenius fl. V. 6. 9., VI. 2. 1.

Parysatis, uxor Darii, mater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9., Cyrum magis amat quam Artaxerxem I. 1. 4. eius praedia in Syria I. 4. 9., in Media II. 4. 27.

Pasio Megarensis praeest sexcentis I. 2. 3., a quibus desertus I. 3. 7., fugit domum I. 4. 7.

Pategyas Persa Cyri amicus I. 8. 1.

Peloponnesii I. 1. 6. VI. 2. 10. (Arcades et Achaei).

Peltae I. 2. 10.

Pergamus VII. 8. 8., 23.

Perinthus II. 6. 2., VII. 2. 8., 11., 28., 4. 2., 6. 24.

Persae. horum feminae laudantur ob formam III. 2. 25., fundae III. 3. 16., arcus magni III. 4. 17., IV. 4. 16. equitatus nocte est inutilis III. 4. 35., saltatio VI. 1. 10. Persae Medos subigunt III. 4. 8., 11.

Phalinus Graecus Tissapherni carus II. 1. 7., artem certandi armis et tacticen profitebatur ibid., a rege et Tissapherne ad Graecos mittitur ibid., negat Graecos invito rege salvos redire posse II. 1. 18.

Pharnabazus Bithyniae satrapa [VII. 8. 25.], Phrygiae VI. 4. 24., 5. 30., V. 6. 24., eius equites clade afficiunt Graecos palantes VI. 4. 24., praemiis et pollicitationibus sollicitat Anaxibium ut Cyrianis liberet Asiam III. 1. 2., similiter postea Aristarchum VII. 2. 7.

Phasis fluvijs IV. 6. 4. V. 6. 36., V. 7. 1., 5., 7., 9.

Phasiani IV. 6. 5., V. 6. 36. referuntur ad satrapiam Tiri-bazi VII. 8. 25.

Philesius Achaeus sufficitur in locum Menonis III. 1. 47., idem et Sophaenetus dicuntur natu maximi duces V. 3. 1., adversatur Xenophonti V. 6. 27. damnatur repetundarum V. 8. 1., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32. VII. 2. 1. V. Phryniscus.

Philoxenus Pellenensis rem fortiter gerit V. 2. 15.

Phocais Cyri pellex prudens
et pulcra capitur in castris I.
10. 2.

Phoenix I. 4. 5., 7. 12. VII.
8. 25. Phoenices I. 4. 6.

Pholoë V. 3. 10.

Phrasias Atheniensis VI. 5. 11.

Phrygia regio Asiae minoris
I. 2. 6., V. 6. 24., VII. 8. 25.

Phr. magna I. 9. 7.

Phryniscus Achaeus VII. 2. 1.,
strategus VII. 2. 29., 5. 4. (ubi
al. Philesius), negat se sine
Xenophonte militaturum esse
VII. 5. 10.

Physcus amnis Assyriae qui
in Tigrim influit II. 4. 25.

Pigres Car Cyri interpret I.
2. 17., 5. 7., 8. 12.

Pisidae. hos bello se petere
simulabat Cyrus I. 1. 11., 2. 1.,
cum iis olim bellum gesserat
I. 9. 14., hostes erant regi Per-
sarum II. 5. 13., III. 2. 23.

Polus nauarchus succedit
Anaxibio VII. 2. 5.

Polybotes Atheniensis IV. 5.
24.

Polycrates Atheniensis lo-
chagus occupat vicum Arme-
niae IV. 5. 24., mittitur ad
naves conquirendas V. 1. 16.,
cum Xenophonte it ad Seuthen
VII. 2. 17., 29. subornatus ab
Xenophonte in Heraclidem in-
vehitur VII. 6. 41.

Polynicus legatus Thibronis
VII. 6. 1., 39., 43., VII. 7. 13., 56.

Pontus V. 1. 15., 6. 15., 16.,
7. 7. VI. 2. 4., 5. 20. Eux. IV.
8. 22.

Procles a Damarato Lacedae-
monio ortus, Teuthraeiae prae-
fectus II. 1. 3., 2. 1., VII. 8. 17.

Proxenus Thebanus Boeotus

amicus Cyri, cuius consilio mi-
lites conscribit adversus Pisi-
das I. 1. 11., ducit ad Cyrum
mille quingentos gravis et quin-
gentos levis armaturae I. 2. 3.,
studet Clearchi et Menonis
rixas componere I. 5. 14., in-
vitat Xenophontem et commen-
dat Cyro III. 1. 4., 8., respon-
det legatis regis de armis tra-
dendis II. 1. 10., captus dolo
a Tissapherne II. 5. 31., tru-
cidatur II. 6. 1., eius mores
describuntur I. 8. 4. I. 10. 5.
II. 6. 16. III. 4. 15. V. 3. 5.

Psarus fluvius Ciliciae I. 4. 1.
Pylae Ciliciae et Syriae I. 4. 4.
Pylae Babyloniae ad Euphra-
tem I. 5. 5.

Pyramus amnis Ciliciae I. 4. 1.
Pyrrhias Arcas VI. 5. 11.

Pythagoras Lacedaemonius,
praefectus classi quam Lace-
daemonii Cyro miserunt auxilio
I. 4. 2.

Rhathines missus a Pharna-
bazo cum copiis contra Grae-
cos VI. 5. 7.

Rhodium laudantur ut boni
funditores III. 3. 16., 4. 15.,
Rhodius quidam promittit pon-
tem ex utribus inflatis III. 5. 8.

Rhoparas satrapa Babyloniae
[VII. 8. 25.].

Salmydessus VII. 5. 12.

Samolas Achaeus mittitur
legatus ad Sinopenses de na-
vibus V. 6. 14., praeest ducentis
hominibus subsidiariis VI. 5. 11.

Sardibus proficiscitur Cyrus
contra fratrem I. 2. 2. seq. huc
venit Xenophon arcessitus a
Proxeno III. 1. 8.

Satyros capitur a Mida I. 2.
13.

Scillus prope Olympiam.
Hanc Lacedaemonii exstructam
Xenophonti exsuli dederunt V.
3. 7.

Scytheni IV. 7. 18.

Selinus amnis templum Dianae Ephesiae praeterfluens: it. amnis Peloponnesi prope Olympiam, ad quem Xenophon exstruit templum et lucum Dianae V. 3. 8. seq.

Selybria VII. 2. 58., 5. 15.

Seuthes Thraciae rex invitat Graecos ad stipendia facienda VII. 1. 5., 2. 10., sortem patris narrat VII. 2. 32., Athenienses vocat cognatos suos 31., Graecorum duces vocat ad coenam VII. 3. 15., incendit vicos hostium VII. 4. 1., captivos iaculo configit 6., conatur corrumpere duces VII. 5. 2., 9., fit alienus a Xenophonte VII. 5. 7., 16., agit cum Lacedaemoniorum legatis de remittendis Graecis VII. 6. 3., Xenophontem tantum ob studium erga milites accusare potest VII. 6. 3., 39., tandem oratione Xenophontis commovetur ut reliquum stipendium solvat militibus VII. 7. 55., promissa Xenophonti non praestat VII. 5. 8., 6. 18., 7. 39., conatur retinere Xenophontem VII. 6. 43., 7. 50. a Xenophonte admonitus tandem promissa solvit VII. 7. 55.

Silanus Ambraciota haruspex accipit decem talenta a Cyro I. 7. 18., V. 6. 18., divulgat arcanum Xenophontis V. 6. 17., 20., minitantur milites ei, si solus domum abire audeat 34., sed Heraclea nave conducta clam domum aufugit VI. 4. 13.

Xenophontis Anabasis, rec. A. Hug.

Silanus Macistius signum dat tuba VII. 4. 16.

Sinope urbs Graeca maritima Ponti Euxini in Paphlagonia, Milesiorum colonia VI. 1. 15., legatus huius civitatis superbe loquitur cum Graecis V. 5. 8. Sinopenses mercatores V. 6. 19.

Sitalcas VI. 1. 6.

Sittace, urbs Babyloniae magna ad Tigrim II. 4. 13.

Smicres dux cohortis Arcadum perit cum suis VI. 3. 4., 5.

Socrates Achaeus Cyri hospes conscribit milites I. 1. 11., ducit ad Cyrum Sardes quingentos milites gravis armaturae I. 2. 3., dolo captus a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., laudatur II. 6. 30.

Socrates Atheniensis interrogatus a Xenophonte de itinere ad Cyrum quid responderit III. 1. 5., 6.

Sol deus, cui equos nutriunt et immolant Armenii IV. 5. 35.

Soli urbs maritima Ciliciae I. 2. 24.

†Sophænetus Arcas ducit ad Cyrum Celaenas mille pedites gravis armaturae I. 2. 9.

Sophænetus Stymphalius hospes Cyri I. 1. 11., cum mille peditibus gravis armaturae venit Sardes ad Cyrum I. 2. 3., foras prodit ad Ariaeum II. 5. 37., relinquitur ad castra tutanda IV. 4. 19., natu maximus ducum V. 3. 1. VI. 5. 13., sed ibi sine cognomine patriae. damnatur muneris neglecti V. 8. 1.

Sosis Syracusanus venit ad Cyrum cum mille peditibus gravis armaturae I. 2. 9.

Soteridas Sicyonius homo ineptus et iniquus erga Xenophontem III. 4. 47.

Sparta II. 6. 2.

Spithridates a Pharnabazo mittitur adversus Graecos VI. 5. 7.

Stratocles Cretensis praeest sagittariis Cretensibus IV. 2. 29.

Susa II. 4. 25. eorum situs III. 5. 15.

Syennesis Cilicium rex I. 2. 12., custodit aditum Ciliciae I. 2. 21., 4. 41., se tradit Cyro permotus ab uxore I. 2. 26., adiuvat Cyrum pecunia et donatur ab eo I. 2. 27.

Syria I. 4. 6., 19. Syriae portae I. 4. 4., 5. Syri colunt pisces maiores et columbas ut deos I. 4. 9.

Tamos Aegyptius praeest navibus Spartanorum et Cyri I. 2. 21., cum classe Cyri obsidet Miletum I. 4. 2. eius filius Glus II. 1. 3.

Taochi stipendia merent apud Tiribazum IV. 4. 18., resistunt Graecis IV. 6. 5., horum castellum expugnant Graeci IV. 7. 2., non parent regi Persarum V. 5. 17.

Tarsus urbs Ciliciae magna et opulenta, per quam fluit Cydnus amnis I. 2. 23., diripitur a Menonis militibus I. 2. 26.

Teleboas amnis exiguus Armeniae occidentalis IV. 4. 3.

Teres, unus e maioribus Seuthae VII. 2. 22., Odrysae filius 5. 1.

Teuthrania II. 1. 3., VII. 8. 17.

Thapsacus urbs Syriae ad Euphratem. Hic transit Cyrus

Euphratem I. 4. 11. Thapsaceni I. 4. 18.

Tharypas amasius Menonis II. 6. 28.

Thebes campus VII. 8. 7.

Theches mons, unde Graeci Pontum Euxin. despexerunt IV. 7. 21.

Theogenes Locrensis lochagus vulneratur VII. 4. 18.

Theopompus Atheniensis II. 1. 12.

Thermodon fluvius Paphlagoniae in Pontum Euxinum influens V. 6. 9., VI. 2. 1.

Thessalia I. 1. 10.

Thibro arcessit Cyrianos contra Tissaphernem VII. 6. 1., 7., tradito exercitu bellum gerit contra Tissaphernem et Pharnabazum VII. 8. 24. Xenophonti insidiari dicitur VII. 6. 43.

Thoana urbs I. 2. 20.

Thorax Boeotius adversatur Xenophonti V. 6. 19., 21., 25. consilium mutat 35. seqq.

Thracia Asiatica describitur VI. 4. 1. Thraces Asiatici obsident Arcades VI. 3. 4.

Thracia VII. 1. 15., Thraces I. 1. 9., 3. 4., II. 6. 5., equites I. 5. 13., peltastae VI. 2. 16. Thracum saltatio VI. 1. 5., convivium VII. 3. 16., vestitus adversus frigus VII. 4. 4. ὄρεσιν vel ὄρεσι Θράκες VII. 4. 11., modus fugiendi VII. 4. 17.

Thracium locus Byzantii VII. 1. 24.

Thymbrium urbs Phrygiae I. 2. 13. hic est fons Midae.

Thyni populus Thraciae in Europa nocte bellicosissimus VII. 2. 22., 32. VII. 4. 2., 14., 18.

Tibareni populus Asiae liber

ad Pontum Euxinum, finitimi Chalybibus V. 5. 2., VII. 8. 25.

Tigris. ex hoc fluvio canales ducti sunt in Euphratem I. 7. 15., II. 4. 13.; per pontem traiciunt eum Graeci II. 4. 24., denuo attingunt III. 4. 6., fontes eius praetereunt Graeci IV. 4. 3.

Timasio Dardanensis in locum Clearchi sufficitur III. 1. 47., VI. 1. 32., exsul Troadis V. 6. 23., cum Clearcho et Dercylida antea militaverat in Asia 24., cum Xenophonte est natu minimus ducum III. 2. 37., impedit ne Xenophon urbem condat in Ponto V. 6. 19., 21., postea ipse tale consilium agitat V. 6. 36., praeest equitibus Xenophontis VI. 3. 12., 5. 28., VII. 3. 46., habet multa popula et tapetes Persicos II. 3. 18., negat se sine Xenophonte esse militaturum VII. 5. 10.

Timesitheus Trapezuntius V. 4. 2., 4.

Tiribazus satrapa Armeniae occidentalis IV. 4. 4. Phasianorum et Hesperitarum [VII. 8. 25.], regi carus IV. 4. 4., inducias facit cum Graecis ibid., vult adoriri Graecos IV. 4. 18., eius tentorium capitur IV. 4. 21.

Tissaphernes cum Cyro ascendit ad Darium I. 1. 2., calumniatur Cyrum apud fratrem 3. Milesiorum alios occidit, alios expellit 7., aperit regi consilium Cyri I. 2. 4., II. 3. 19., unus ex quatuor Artaxerxis ducibus I. 7. 12., ab eo deficiunt omnes civitates ad Cyrum I. 16., 9. 9., homo impius et subdolus II. 5. 39., iactat suam

erga Graecos benevolentiam II. 3. 18., facit foedus cum Graecis II. 3. 26., amoliri a se studet suspicionem insidiarum II. 5. 16., dolo capit duces Graecorum II. 5. 32., adoritur Graecos III. 4. 13., decernunt Lacedaemonii bellum contra eum VII. 6. 1., 7., 8. 24. VII. 1. 28.

Tolmides Eleus, praeco optimus II. 2. 20., III. 1. 46., V. 2. 18.

Tralles I. 4. 8.

Tranipsae gens Thraciae VII. 2. 32.

Trapezus urbs Graeca ad Pontum Euxinum, Sinopensium colonia, in Colchorum regione IV. 8. 22., pendebat tributum Sinopensibus V. 5. 10.

Troas V. 6. 23., 24., VII. 8. 7.

Tyriaeum urbs Phrygia I. 2. 14.

Ulixes dormiens rediit in patriam V. 1. 2.

Xanthicles Achaeus sufficitur loco Socratis Achaei III. 1. 47., repetundarum damnatur V. 8. 1. VII. 2. 1.

Xenias Parrhasius Arcas ascenderat antea cum Cyro ad patrem I. 1. 2., nunc cum quattuor millibus gravis armaturae venit Sardes ad Cyrum I. 2. 3., celebrat Lycaea 10., desertus a militibus clam aufugit domum I. 4. 7.

Xenophon Atheniensis invitatus a Proxeno hospite ut Cyrum sequeretur, impellitur a Socrate ut Apollinem de hoc itinere consulat III. 1. 4., venit per Ephesum (VI. 1. 23.) ad Cyrum Sardes 8., colloquitur cum Cyro in pugna I. 8. 15., respondet Ariaeo II. 5. 41., valde

sollicitus vidit somnium III. 1. 11., surgit et convocat lochagos Proxeni 15. a quibus dux creatur loco Proxeni 26., 47., abigit Apollonidem 30., ostendit ducibus quid fieri debeat III. 1. 35., hortatur milites III. 2. 7., rationem itineris proponit 34., praestit agmini extremo 37., persequitur hostes frustra III. 3. 8., igitur instituit funditores et equites 20., celeritate occupat montem III. 4. 44., lenis erga militem iniquum 47., fallit hostes strategemate IV. 2. 2., magna cum arte ducit copias per montes Carduchorum IV. 2. 9. seq.: deseritur ab armigero 21., iterum valde sollicitus somnio spem bonam accipit IV. 3. 8., strategema eius IV. 3. 20., transigit noctem sine igne et cibo sub dio IV. 5. 21., humaniter tractat vici praefectum Armenium 28., de quo dimisso fit rixa inter Xenophontem et Chirisophum IV. 6. 3. eius consilium de hostibus aggrediendis 10., idem de oppugnando castello Taochorum IV. 7. 4., mutat prudenter aciem IV. 8. 10., suadet quomodo tempus recte transigat exercitus quamdiu sit Trapezunte V. 1. 5., oppugnat Dri-larum castellum V. 2. 8., cum Agesilao ex Asia redit V. 3. 6., exsul habitat Scillunte 7., ex praeda ibi exstruit fanum Dianae 9., conatur urbem condere in Ponto V. 6. 15., defendit se ab criminatione ducum V. 7. 5., lustrat exercitum 35., de-

fendit se a crimine insolentiae et petulantiae V. 8. 2., imperium exercitus oblatum repudiat VI. 1. 19., consulit Herculem, prositne ei apud exercitum manere VI. 2. 15., auxilio proficiscitur Arcadibus obsessis VI. 3. 19., adhortatur milites ad hostes aggrediendos VI. 5. 14., sedat tumultum militum VI. 6. 8., hortatur milites ut Cleandro gratificentur 12., iram militum in Byzantios sedat VII. 1. 22., valedicit exercitui et cum Cleandro discedit 40., sed iussu Anaxibii redit ad exercitum VII. 2. 8., ei insidiatur Aristarchus 14. 16., proficiscitur ad Seuthen 17., refert ad milites, velintne stipendia mereri apud Seuthen VII. 3. 3., in convivio Seuthae donat se et suos 30., defendit suam innocentiam et docet se non esse in culpa quod Seuthes stipendium promissum non solvat VII. 6. 11., fortiter respondet Medosadae VII. 7. 4., persuadet tandem Seuthae ut stipendium solvat 21., vendit equum, ut viaticum habeat VII. 8. 2., capit Asidatem cum multis opibus, hinc locupletatus discedit 23. nondum Atheniensium suffragiis in exilium missus VII. 7. 57.

Xerxes victus terra marique a Graecis III. 2. 13., post cladem in Graecia acceptam aedificat Celaenarum arcem et regiam I. 2. 9.

Zapatas amnis II. 5. 1., III. 3. 6.

Zelarchus curator fori rerum promercalium V. 7. 23.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΟΜΑΤΤΕ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

